

Nedersen og Vaulsen slekta

FORORD.

Vi på Korseberg har i "alle år" vært svært nysgjerrig på hvor Gammel-Pål og vårt opphav kom fra. Så derfor ble denne boka til.

Denne lille historiebok er min "debut" på området. Jeg har valgt å dele boka i to deler for å følge Pedersen og Paulsenslekta. Jeg har for lite opplysninger om Pål Olsens første ekteskap til å følge disse og har derfor valgt bare andre ekteskap med etterkommere. Jeg følger Peder Olsens barn av 1. ekteskap og hans 3. sønn med etterkommere. Fremdeles er det mye jeg gjerne skulle vite, og hvis jeg eller noen andre vil studere flere kirkebøker, kan jeg skrive tillegg senere. Men kirkebøker i Gudbrandsdalen starter først i 1739 så det er begrenset hvor langt vi kan gå tilbake. Derfor setter jeg sluttstrek nå, men jeg lar det stå åpen side til slutt i boka for at hver enkelt kan føye til det som ikke har kommet fram for den enkelte gren. Mange sitter jo med muntlig fortellertradisjon om sitt opphav. Det er klokt å få det ned på papiret før det er for sent! Min nysjerrighet fikk ihverfall meg til å begynne med granskingen og det har vært en trivelig tid, med mange telefoner til familien, særlig til Laila i Djupvik! Og motsatt. Ludvig (min mann) vil også gjerne "ha det skriftlig" hvor tålmodig han har vært med telefonregninger og mitt slektsprat! Jeg kan kanskje si med filosofen Pascal: "Hjertet har sine grunner som fornuften ikke kjenner".

Opplysningene har jeg fått i det vesentlige fra Nordalsakrivet, Vågåmo, og jeg retter stor takk til arkivleder Stallvik. Noe fra bygdehistorikere Pål Drivenes og Torger Risdal som har skrevet brev som jeg ved tilfeldigheter har fått tak i via andre. Jeg har lest alle "Årbok for Gudbrandsdalen" og hentet historie derfra. Likeledes har jeg fått "Årbok for Nord-Troms" fra Laila i en årrekke. Ingeborg og Olav Sandbakk i Nordfold er en del av slekta son er svært skriveglade og det er en glede å ta med alt som har kommet derfra. Det har vært veldig hyggelig å bli kjent med den delen av slekta.

Jeg håper boka blir til hyggelig opplysning om slekt og historie. Vi kommer fra solide husmannsslekter fra Gudbrandsdalen!

Hjertelig takk til alle som har vært behjelpelig med opplysninger om slekta og til Odd Gaare som har tegnet forsiden.

Eidsberg, juni 1992 Solveig Korseberg Rud

Når vi ser i de gamle kirkebøker, var nesten alle våre formødre/fedre født i Waage prestegjæld. Dette er nå Sel kommune.

Litt beskrivelse av Solhjemsgrenda i Bredebygden:

Når vi kjører etter E6 gjennom Sel sørover fra Otta, vil vi komme til Høgkringom med "Sinclair-støtta". Sør for Kringen kommer så en rett veilinje over Solhjem-jordet med det gamle skolehuset (nå grendehus) ved vestsiden av veien. Husa på Solhjem ligger da litt opp fra veien, (mot øst, Lågen på vestsiden) og de gamle husmannsbruka under Solhjem ligger oppe over den svært bratte lia: Solhjem-Rønningen, øvre og nedre Tullut, Harestainen, Brattbakken og Solhjemseie. Oppe på berget i nord ligger Solhjem-Bergum, og nede ved veggen ligger Vetl-Lykkja tett under berget.

Det som interesserer oss mest er Tullut-plassene: Plassene - øvre og nedre - ligger i bratteste lia på østsiden - "solsiden" - av Gudbrandsdalslågen i Sel kommune.

Det tok noe tid å finne den rette Pål Olson (Han ble alltid kalt Gammel-Pål). Etter opplysninger i Lyngen bygdebok var jeg på feil linje i starten. Sommeren 1990 reiste endelig Ludvig (min mann) og jeg til Gudbrandsdalen for å finne plassen hvor oldefar var fra. Vi fant fram ved å spørre oss til gården Bergum, da det var første opplysning om Pål. Dette var imidlertid feil, men vi fikk meget gode venner der - Margot og Jakob Bergum - og har vært der mange ganger siden.

Høsten i 1990 klarte vi å overtale Laila i Djupvik til å komme den lange veien for å se på plassene. Vi hadde i mellomtiden funnet ut at plassen Tullut var rett sted. Men vi tok inn på Bergum i en gammel stue - maken til den opprinnelige stua på Tullut - og ble godt mottatt. Det rare er at Ola Bergum - altså tippoldefar der på Bergum - var Gammel-Pål's fadder ved dåpen i Sel kirke. Det står igjen å finne om det er en sammenheng i slekt!

Vi så også hvor Anne "Tulluta" (Gammel-Pål's mor) var født, nemlig Heradalen. Hun hadde med seg navnet fra plassen Tullut - og ble med til Djupvik.

Det var med undring og sterke følelser vi gikk rundt på Tullut og besøkte de små husene som er i helt tømmer, etter vanlig byggeskikk i Gudbrandsdalen. Fjøset har rommet 5 kuer, sauefjøset 18 sauer. Stall til en hest.

Ola Breden, Heradalen, kunne fortelle at hans far og bestefar husket de som dro nordover hadde med hest og kjerre, og bak på alle kjerrerne hang rokken. Den måtte være uskadet da den var jo helt nødvendig for å selvberge seg. Gammel-Pål tok med seg et stort framskap, som tyskerne hogde istykker under siste krig, en reisekiste som befinner seg hos Harold Christiansen (Ole Paulsens grand-barnebarn) i Amerika, og ellers det som var nødvendig, kanskje alt de eide.

Det ble en lang ferd mot nord.

De kom først til Målselv. Der traff Pål sin Thorine (Thorø) og giftet seg der. Thorine var kommet fra Lom sammen med mor Embjør Larsdatter og søster Mari. (Slekten kan i en gren føres tilbake til ca. år 1600). Disse hadde første stopp i Ibestad i Nordland, men reiste så videre til Målselv.

De bodde først på gården Rosvold. På gården Carlstad ble Ole Andreas født og hjemmedøpt. De andre barna ble født i Djupvik. Fra Djupvik reiste de til Alta og drev med skiferbruk, dette var de vant med fra Sel der det var store skiferuttak. De vendte imidlertid tilbake til Djupvik og i året 1848 ble gården Djupvik kjøpt, sammen med Rønnog og Eilert Carlsen, og familien ble der og eies nå av Laila Paulsen. Gården ble etterhvert delt på flere i familien.

Så om Tullut-slekta - plass under Solhjem gård.

Vår slekt som bor på Tullut i følge folketellinga 1801:

Husmann Peder Olsson 41 år - født 26.mars 1761 - døpt på Sel.

Kone Anne Iversdotter 43 år - født 1758

PEDER OG ANNE OG DERES BARN:

Peder og Anne ser ikke ut til å være gift i soknet. Anne Iversdatter kan vi heller ikke finne døpt i soknet. Vi finner en Ola Pedersen er tjener på Sylte i Kvikne i 1801, men vi vet ikke med sikkerhet at det er vår Peder. Men han kan ha funnet sin Anne og giftet seg der. De som senere overtok øvre Tullut kom også fra Skåbu. Overtakelse gikk ofte gjennom kjente.

Peders foreldre:

Ola Pedersen og Marit Pedersdotter ble gift 07.03.1756.

De er døde før 1801 og vi kan anta at de bodde på Tullut før 1801. De har også ei datter Kari født 06.03.1757 som bor på en annen plass - Rønningen -under Solhjem i 1801. Hun var gift med Svein Mortensson. Det kan styrke teorien om at Ola og Marit bodde på Tullut de også.

Anne Iversdatter dør i Tullut 24.05.1823, 63 år.

Peder Olsson dør i Tullut 10.07.1825, 64 år.

Sønnen Ola Pederson dør 04.07.1825, 38 år.

Det ble altså mange dødsfall i familien på kort tid.

Peder og Anne i Tullut får disse barna:

A.	Ola	f.	ca. 1786	- død i Tullut 04.07.1825
B.	Iver	f.	29.12.1787	- død i Tullut mai 1789.
C.	Ymbjør	f.	16.03.1791	- død 1862 i Skåbu.
D.	Marit	f.	ca. 1795	- ikke flere opplysninger
E.	Mari	f.	ca. 1798	- ikke flere opplysninger
F.	Iver	f.	20.02.1803	- døpt ei uke senere.

Det er kun tre av barna jeg har noen opplysninger om, nemlig Ola (antakelig eldst), Ymbjør og den yngste Iver. Vi må anta at Ola er eldst, og vet ikke sikkert om det er alle barna.

C. Ymbjør Pedersdatter Tullut kom til Skåbu som ung veverske. Der ble hun gift med Torger Erlandsen. De er gårdsfolk på Øvre Skåbu. (Kilde: Gårdsbok for Fron, s.370-71). "Det har vore sagt at Ymbjør vart ei duganes gardkjerring, og fylte plassen sin godt i Øvre Skåbu". (Kilde: Brev fra Torger Risdal.) Gjennom sønnen Erland sitter samme slekt på gården idag, med tre påfølgende kvinneledd:

- Embjør Erlandsdatter g.m. Renaldo Stensrud;
- Elline Renalddosdatter g.m. Petter Fosse (mor hans, Berte Persdatter Kappelåsen kan vere sønnedatter til Iver, bror til Ymbjør Tullut.)
- Borhild Pettersdatter g.m. Knut Brenden.

F. Iver Pedersen Tullut kom også til Skåbu. Han er nevnt i gamle skriv som Iver Tullut. Han ble tidlig enkemann. Eldste sønnen het Per (Peder) og ble gift til Kappelåsen og har stor etterslekt. Iver giftet seg igjen. Hele den familien utvandra til Amerika i 1870. I utvandringstider fra Skåbu er Iver Pedersson Reiret 67 år. Kona er Kari Johannesdatter Reiret 65 år. Johannes Iversson Reiret, 33 år drar også, likeledes Beret Reiret, og Kari Halvorsdatter Reiret, 33 år (hun kan være kona til Johannes).

Ifølge brev fra Torger Risdals skal sønnen til Iver ha blitt gift til Kappelåsen. I 1859 fikk Peder Iversson Hysjulien skjøte på Kappelåsen fra svigerfaren. Kona hans var Guri Johannesdatter Kappelåsen. Samme slekta sitter på Kappelåsen idag, ser det ut til.

A. Ola er vår stamfar og får en grundigere beskrivelse nedenfor.

OLA PEDERSEN TULLUT OG ANNE PÅLSDATTER FRA HERADALEN OG DERES BARN:

OLA PEDERSEN TULLUT (døpt 19.06.1785 - død 04.07.1825)
Han ble gift den 13.10.1811 med

ANNE PÅLSDATTER HERADALEN født 05.04.1791
døpt 03.05.1791 i Sel annex kirke.
Faddere var Syver Pedersen, Lars Loftsgård, Synnøve Bue,
Kari Vangen og Marit Kleverud.

Plassfolk på Tullut under Solhjem.
Anne var fra Heradalen. Foreldrene hennes var
Poul Jonson og Barbro Pedersdatter.
Barbro Pedersdtr.'s foreldre: Imbjør Andersdatter Haugen
og Peder Bilben, Heidalen.
Paul Jonson's foreldre: se nedenfor.

Ifølge folketellinga i 1801 finner vi følgende på plassen
Heradalen:

Jon Paulsen	-	husbond	74 år	ekteskap	-	har føderåd
Mari Poulsdtr	-	hans kone	67 år	ekteskap	-	har føderåd
Poul Jonson	-	søn	40 år	ekteskap	husmand	m.jord
Barbro Pedersdtr		hans kone	35 år	ekteskap		
Jon Poulsen		børn	13 år			
Ole Poulsen		børn	7 år			
Poul Poulsen		børn	4 år			
Peder Poulsen		børn	2 år			
Anne Poulsdtr.		børn	10 år			

Ole Poulsen med stor familie sitter på Heradalen under
folketellinga i 1865.
Han ble den 05.10.1818 gift med Ragnhild Hansdatter. Disse har
da føderåd.

Barn av Ola og Anne:

- A. PEDER** f. 06.12.1812. Faddere: Anne Solhjem, Ole
Kongsparten, Johan Brånålykken, Syver Vangen og
Marit Brenden.
- B.** Rønnog døpt 05.11.1815 gift m. Eilert Carlsen,
Målselv, reiste til Amerika ant. i 1863.
(Hittil har jeg ikke klart å skaffe flere
opplysninger.)
- C. PÅL** f. 29.03.1818. Faddere: Ola Bergum, Mikkel
Mortensen, Solhjemseie, Iver Pedersen,
Solhjemseie, Kari Iversdtr. Solhjemseie og
Ingeborg Aasborn.
Han reiste til Nord-Norge 07.07.1846

- A. PEDER OLSSON TULLUT** (Solhjemseie).
f. 06.12.1812 konfirmert 25.07.1830 i Vågå
27.08.1843 gift med
BARBRA OLSDATTER HERADALEN
De var søskenbarn.
Peder har også Solhjemseie som navn og må ha bodd der som
gift til han reiste til Folda i Nordland fylke
30.05.1848. Solhjemseie er en plass som ligger enda mer
bratt enn Tullut og høyere opp, med nydelig utsikt over
Bredebygden. Plassen har ikke bilvei, og man må gå opp
fra Sinclair-støtta.

Barbro døde 24.11.1856 og Peder giftet seg igjen 04.09.1863 med Maren Oline Rasmusdatter. Vi har ikke visst før 1990 at Pål hadde en bror og jeg har oppdaget en meget hyggelig og skriveglad familie. Mange i den familien har også reist til Amerika. Noen reiste også til Ole Paulsen (Gammel-Pål's eldste sønn) i Wisconsin.

Se egen del med Peders familie og gårdshistorie.

B. RØNNOG OLSDATTER døpt 05.11.1815 i Sel kirke, må ha reist til Målselv allerede før 1840, for dette året giftet hun seg med EILERT CARLSEN FRA TRANØ. Hun var 25 år og han var 27 år. Bosted var Nedre Rosvold, senere Karlstad. Da Pål og Anne Tullutta kom, tok de inn på gården Karlstad. Rønnog og Eilert fikk 3 barn der. Senere flyttet de til Djupvik og sammen med Pål kjøpte de Djupvik gård. (Rønnog er også skrevet som Rønnov og Randi.)

BARN:

Anne Karine f. 07.11.1841.

Lars Olai f. 01.12.1843.

Karl f. 11.08.1846. Faddere bl.a. Paul Olsen og Anne Paulsdtr. Alle barna var født på Rosvold.

Vi har ingen flere opplysninger om familien bortsett fra at i året 1863 selger Eilert Carlsen sin del av Djupvik til Valentin Berg og har emigrert til Amerika antakelig like etter.

2-TIPP-ODLEF.	3 TIPP-OLDEF.	4 TIPP-OLDEF.	5 TIPP-OLDEF.
<p>Peder f.06.12.1812 d. gift med 1)Barbro Olsdtr. Heradalen 2)Maren Oline Rasmusdtr.</p>	<p>Ola Pedersen dpt. 1785 d. 04.07.1825</p> <p>gift med</p>	<p>Peder Olsson f. 26.03.1761 d. 10.07.1825</p> <p>gift med</p> <p>Anne Iversdotter f. 1758 d. 24.05.1823</p>	<p>Ola Pedersen f.26.03.1761 gift med Marit Pedersdatter f. 1758</p>
<p>Rønnog f. d. gift med Eilert Carlsen Til Amerika i 1863</p>	<p>Anne Pålsdatter (1791 - 1864) g.m. Ola Pedersen</p>	<p>Poul Jonson f. 1761</p> <p>gift med</p> <p>Barbro Pedersdatter f. 1766</p>	<p>Jon Poulsen f. 1727 gift med Mari Paulsdatter f. 1734</p>
<p>Pål Olsson Tullut f. 29.03.1818 d. 18.02.1892 gift med 1)Thorine Hansdtr. 2)Johanne Nilsdtr. f.17.03.1851 d.</p>			<p>Peder Bilben, Heidalen f. 1737 gift med Imbjør Andersdtr. Haugen</p>

De to Tullut-plassene i Sel.

PEDER OLSEN SOLHJEMSEIE.

Peder, født 6. desember 1812, var sønn av Ole Pedersen Tullut i Solhjem.

(Vågå kirkebok 1811.1814, fol. 23).

Han ble konfirmert 25. juli 1830 - 18 år - (Vågå kirkebok 1827-1842, fol. 148, nr. 39) sønn av Ole Pedersen og Anne Poulsdatter.

Peder Olsen Solhjemseie og Barbara Olsdatter Bredeneie ble viet 27. august 1843. Da var Peder 31 år og Barbara 21 år. Hans far var Ole Pedersen og hennes far var Ole Paulsen. (Vågå kirkebok 1841-1856, fol.151, nr. 12.)

Barbara Olsdtr. født 4. juli 1822, var datter av Ole Paulsen Heradalen (en plass under Breden i samme bygdelaget) og hustru Ragnhild Handsdtr. (Vågå kirkebok 1815-1827, fol.107 nr. 42.) Peder og Barbara ble søskenbarn. Navnet Barbara ble også skrevet som Barbro.

Dette er referert fra brev fra Stadsarkivet Hamar 16.05.1975 til Ingeborg Sandbakk. I brev av 60.05.1975 til samme er opplyst følgende:

Den 18.08.1848 er oppført som innflyttet til Folda prestegjeld Peder Olsen, 38 år, hans kone Barbara Olsdtr., 28 år, og sønnen Peder født 20.02. og døpt 19.03.1848, ifra Sel sokn i Vågå prestegjeld. Det opplyses at de hadde med attest fra "Sogneprest Selmer dat. 30.05.1848.

Oplysninger fra Statsarkivet i Trondheim står bl.a. følgende: Ifølge kirkeboka 1836-1856 for Folda prestegjeld døde "Kone Barbro Olsdatter fra Bratfjord, 34 år gammel, den 24. november 1856. Hun ble begravd den 28. november". "Barn Petter Andreas Pedersen fra Bratfjorden", 1 1/2 år gammel, døde den 22. november og ble begravd i Folda den 24. november 1855.

Fra Nordalsarkivet vet vi at Peder og Barbra fikk en sønn som het Peder, han ble født 28.02.1846 og døde 16.04.1847. Den neste Peder levde og flyttet jo med til Folda.

Familien flyttet til Nordlandene 30.05.1848.

Peder giftet seg igjen den 4. september 1863 med Maren Oline Rasmusdtr. Peder var da 51 år og Maren Oline 19 år.

Ved folketelling 1865 for Folda prestegjeld finner en bl.a. denne familien på gården Bratfjord:

Peder Olsen, gårdbruker, selveier,	54 år, født i Vågå.
Maren Oline Rasmusdtr., hans kone,	22 år, født i Folda.
Peder Pedersen, hans søn,	19 år, født i Vågå.
Oluf Martinus, " søn,	15 år, født i Folda
	03.05. døpt 18.05.1851.
Petter Andreas, deres sønn,	f.02.06. døpt 05.06.1854.
Petter Benjamin, " "	f.10.10. døpt 09.11.1856,
	10 år, født i Folda.
Ole Andreas, "	2 år, født i Folda.
	f.02.06.1864 d. 03.05.1906
Josefine Kristine	f.20.01.1866 d. 30.11.1883

Jens Benoni	f.20.01.1868
Konrad Peder	f.12.05.1870 bosatt Brattfjord
Gusta Marie	f.06.12.1873 bosatt i Sandseth
Edvard Hagrup	f.05.04.1875 d. 06.05.1913
Hanna Amalie	f.28.06.1878 d. 06.01.1879
Remeline Karoline	f.28.06.1878 d. 08.01.1879
Rikard Hagrup	f.14.10.1879 d. 07.06.1884 (ved vådeskudd)
Petra Marie	f.28.01.1882 bosatt Brattfjord
Julie Regine	f.01.04.1885
(Petra Marie hadde 12 barn og stor etterslekt.)	

Dette også etter opplysninger fra Statsarkivet i Trondheim.

OLUF MARTIUS PEDERSEN med hustru Helene.
 Bak: Deres sønn Lind med hustru Inga.
 Gutten som står bak Helene er bror til Olav som ble deres
 adoptivsønn da mor hans døde. Han heter Edmund.

PEDER OLSEN OG BARBRØ

Peder Pedersen f. 1848
Bosatt i Brattfjord

Oluf M. Pedersen f. 1851
Bosatt i Stavfjord

Petter Benjamin f. 1856 g.m. Jakobine
Bosatt i Stavfjord og senere
Skveiren i Mørsvikbotn

Bentine - bosatt Rørstad
Edvarda " "
x Ludvik " Brattfjord
Laura død 1 år gml.
x Julius bosatt Brattfjord
Hans død 27 år gml
x Laurits - bosatt Brattfjord

X Peträ Olufsen
Andor Olufsen
Teodor
Lind
Teodor
Advik

bosatt Saðnbakk. X
Til Amerika
- død 4 år gml.
bosatt Stavfjord
til Amerika
død s.å.

X Ingvald Pettersen -
Konrad
Julia
Erling
Bernhard
Julia
Inga
Hans
Petra
Magnus

bosatt Skveiren
Til Amerika
død 4 år gml.
bosatt Storeide M.vik
død spedbarn
Til Amerika
bosatt Stavfjord
Til Amerika
Bosatt Storeide
"

X Mor til Olav

X Far til Ingeborg

Disse 3 børne delte
bruket i indre Brattfjord
i 3 bruk.

xx Onkel Hans' livshistorie bak i boka

Av en mangfoldig familie har Ingeborg og Olav Sandbakk valgt ut etterkommere av Petter Benjamin Pedersen som har interesse av å bli tatt med.

1. INGVALD KRISTIAN LIND PETERSEN F.13.08.1885,
g.m. Jørgine Petrine.

BARN:

1. Petter Johan Julian f.14.12.1914, g.m. Molly Pedersen
2. Ingeborg Petrine f.16.10.1917, g.m. Olav Sandbakk
3. Hallgrim Lukas f.11.08.1922, g.m. Magny Hansen
4. Sigmund Karolius f.12.09.1925, g.m. Eli Vollik

2. KONRAD BERTHEUS PETERSEN F.20.02.1888, g.m. Cora Berg

BARN:

1. Janise
2. Alise
3. Beatrice
4. Chariens
5. Orando
6. Marvin
7. David
8. Louis
9. Aunice
10. Katleen
11. Konrad jr.

3. ERLING JOHAN F.01.04.1893, g.m. Anna Larsen

BARN:

1. Ida Arvida f.25.10.1919, g.m. Theodor Sandbakk
f.19.03.19 (Olavs bror)
2. Judith Åse Marie f.17.09.1921, g.m. Åge Kvitnes
3. Petter Hermann f.09.06.1924, g.m. Astrid

4. JULIA PETERSEN - TIL AMERIKA. Ingen opplysninger.

5. INGA JØRGINE PETERSEN F.25.01.1897, g.m. Lind Olufsen
f.13.11.1859.

BARN:

1. Julia Kristine f.07.01.1916 D. G.m. Arvid Nilsen
2. Olvar Hagbarth f.08.05.1917 d.
3. Johanna P. f.06.10.1918 g.m. Sigfred Olsen d.
4. Sigurd Johan f.11.11.1920 g.m. Solveig
5. Ludvik I. f.23.03.1923 d. G.m. Ann-Mari.
Flyttet til Australia.
6. Ingrid Theodora f.11.07.1925 d. G.m. Rolf Sivertsen
7. Magnus f.23.04.1928 g.m. Karin
8. Alvhild f.12.05.1934 ugift.
9. Jarle f.10.08.1936 g.m.

6. HANS MARIUS PETERSEN F.22.03.1899 g.m. Selma Lukasdatter.

BARN:

1. Raymond
2. Harold
3. Joan. Alle bor i Amerika.

7. PETRA JOHANNA LOVISE F.02.01.1902, g.m. Fridtjof Tangen

BARN:

1. Elly Julie f.14.10.1927, g.m. Per Jansen
2. Andor Birger f.29.03.1932, g.m. Snefrid Utheim
3. Frits Petter Johan f.25.02.1937, g.m. Reidun Evensen

8. MAGNUS BERG. F.19.06.1904, g.m. Elfrida Sandbakk

BARN:

1. Edith Petra f.21.06.1934 g.m. Amandus Karlsen
2. Jarle Petter f.16.03.1936 g.m. Eva Pedersen
3. Viljar f.20.11.1938 g.m. Reidun Mortensen
4. Borgny Irene f.21.03.1942 g.m. Torbjørn Kristensen
5. Anne-Lise f.11.06.1943 g.m. Asle Krlsen
6. Odd Marvin f.12.10.1947 g.m. Lisbeth Johansen
7. Finn Robert f.17.12.1951 g.m. Hanne During
8. Bjørg Helen f.16.12.1857 g.m. Frank Vilhelmsen

Ingvald Pettersen og hustru Jørgine.
Brudebillede fra 1914.
(Ingeborg Sandbakk's foreldre)

Julia Pettersen til venstre
til USA 1914
Adrianna Salhus, kusine.

Petra Johanna Lovise
Pettersdatter

Foran fra venstre: Inga - 72 år da bildet ble tatt, Petter B.Pedersens dtr.
 Ingvald 84 år " " " " " " sønn
 (Ingeborgs far)
 Petra - 67 år " " " " Petter B.Pedersens dtr.

Bak fra venstre:
 Erling - 76 år " " " " -"- -"- sønn
 Magnus - 65 år " " " " -"- -"- sønn

Erling var lik sin mor.
 Ingvald og Magnus var lik sin far Petter Pedersen.

Billedet ble tatt i 1969.

Bak. Erling, Inga, Hans, Petra, Magnus
Far og mor og farmor. 1914

I. Sandbakk

Inga og Lind sitt bryllup. 1-8-1915.

Ingvald Pettersen. 18 år her.

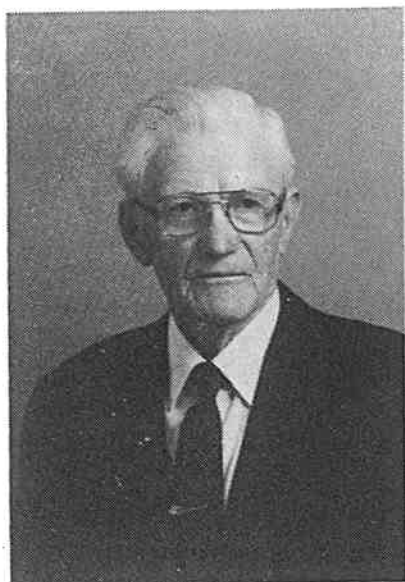
Erling Pettersen

Magnus Pettersen

Min far så at
Magnus var lik sin far.

"Onkel" Hans Pettersen

Under:
Konrad Pettersen med fru Cora
og deres 13 barn

Ida og Theodor S.
1937

Hans sitt første hus
Kone og barn.

Konrad (fra Peder Olsens
2. ekteskap). Han er nevnt i
artikkel om Ørattfjord -
mølle og sagbruk.

Magnus og Elfrida Pettersen med sine 8 barn.
Magnus er yngste sønn til Petter Pedersen. Elfrida er
datterdatter til Oluf Martinus.
Deres barn: Edith, Jarle, Viljar, Borgny, Anne-Lise, Finn,
Marvin og Bjørg.

INGEBORG OG OLAV SANDBAKK

Fra venstre:
Ingvald, Oskar, Halvor, Raymond, Willy, Edvard,
foran fra venstre: Inger, Solfrid.

Dette er Ingeborg og Olav Sandbakk's barn:
(Ingeborg og Olav er altså tremenninger.)

1.	Edvard Per	født 17.11.1937
2.	Oskar Inge	født 21.10.1938
3.	Inger Johanne	født 14.06.1940
4.	Raymond Thore	født 12.02.1942
5.	Willy Fritz	født 20.10.1944
6.	Ingvald Kristian	født 08.05.1946
7.	Solfrid Laura Helene f.	26.10.1947
8.	Halvor Marvin	f. 28.06.1953

<u>Barn</u>	<u>Barnebarn</u>	<u>Oldebarn</u>
Ungk. Edvard og p. Torgunn Nordås	--- Barbro f. 29/10-60. →	Björn-Erik Elise-Helen Knut Arild Ann-Kristin Torun Maria
Oskar og h. Marie Myren	----- Björn Olav .4/9-65 Ingunn 25/7-68 Arvid 3/1-74	
Inger og ektem. Tom Dale	----- May-Brøtt 24/8-64 Johnny 23/11-67 Monica ---"---	--- Camilla Aleksander
Raymond og h. Jorunn Johansen	----- Johanne 28/6-75 Roger 9/10-77 Öivind 30/10-79	
Willy og h. Andrea Johansen	----- Lars 18/2-67 Liv 15/4-70 Laila ---"--- Kathrine 9/9-71	
Ingvald og samb. Laila karstensen	----- Kristian 19/1-89 Conny 27/9-91	
Solfrid og ektem. Tore Solberg	----- Vibecke 28/11-70 Cato 29/7-73 Mirja 14/4-75 Benny-Joackim 28/7-81	--- Sebastian
Halvor og h. Sölvi Hansen	----- Daniel 14/4-74 Jannicke 4/4-76	
Halvor og p. Torill Hansen	----- Barbro 27/12-81	

GÅRDEN BRATTFJORD FØR ÅR 1900.

Artikkelen er inntatt i "Årbok for Steigen 1986", men da den er gårdshistorie fra først på 1600-tallet, blir den for lang å ta med her, så jeg tar bare med de avsnitt som omhandler Peder Olsen og hans etterkommere.

I 1846 kom en familie fra Gudbrandsdalen. Det var Peder Olsen fra Solhjemseie og Barbro Olsdtr. fra Bredeneie. De var gift i Vågå i 1843 og hadde sønnen Peder da de kom. Peder Olsen var født i 1812 og Barbro i 1822. denne Peder Olsen, som var husmannsønn, begynte som leilending, men i 1860 kjøpte han hele gården og fikk kgl. skjøte og ble da den første selveier her. Kjøpesummen var 350 Spd. og av dette utredet han 200 Spd. kontant og fikk resten på henstand ved pantobligasjon. I tillegg måtte han også svare kår til den forrige leier, Steffen Olsen og kone på deres livstid. Steffen og kona døde omtrent på denne tid, men det ser ut som de har hatt kår her fra Peder Olsen overtok bygselen i 1850. I tillegg kom den årlige avgift til D.Nordlandske Skole- og kirkefond (jordavgift) som var på 1 1/3 td. såkorn eller verdien av det. Det ser ut til at Peder neppe kunne skrive da skjøtet er undertegnet med påholden penn. Barbro derimot kunne sikkert lese og skrive da hun flere ganger foretok hjemmedåp.

De satset på jordbruk innerst i fjorden. Peder var en ivrig rydningsmann og sjøen brydde han seg ikke om. Der ble etterhvert mange husdyr på bruket, og i 1865 var der 1 hest, 8 storfe og 17 sauer, og de sådde 3 hl. bygg og satte 6 hl. poteter, men det fortelles at på det beste skulle der være 17 storfe på bruket.

Peder pleide å starte dagen kl. 4 om morgenen, og når han arbeidet i åkeren i regnvær hadde han et kalveskinn spent over ryggen. Peder og Barbro fikk 3 barn i Brattfjord, men ett av disse døde og Barbro døde også bare noen uker etter siste barsel og ble bare 34 år. Peder var nå enkemann i 7 år til han da giftet seg med Maren Rasmusdtr. som var 29 år yngre enn han. Hun fødte nå 11 barn i dette ekteskapet, men ikke alle kom til å leve oåå. Tvillingsøstrene Remeline og Hanna døde i første leveår i 1879 og året etter døde sønnen ved en tragisk hendelse. Det var en av brørne som lekte med et gevær uten å vite at det var ladd, og han kom da til å skyte Rikard, som da var 5 år. Av dette barnekull ble 4 bosatt i Brattfjord, og av de 3 sønner fra første ekteskap ble den eldste, Peder Pedersen den som overtok bruket i indre Brattfjord, og som jeg kommer tilbake til senere i artikkelen.

Omkring 1856 kom en svenske, Andreas Paulsen og kona Johanne Andersdtr. som var fra Straumen. De hadde bodd en kort tid i Sandbakk og ble nå ca. 5 år i Brattfjord. De har vel bodd som inderst eller i en ledig husmannsstue og de flyttet med sine to barn til Hammerfest. Der kom også to andre familier mellom 1850 og 1860. Den ene var Hans Olsen og kona Ingeborg Pedersdtr. Hans Olsen var bror til Barbro (Peder Olsens første kone). Disse bodde en tid her, men flyttet så til Sandbakk der han kjøpte gården og ble den første selveier der. Den andre

familie var Lars Hansen og kona Karen Pedersdtr. (også de fra Gudbrandsdalen). Lars var jordarbeider og var kommet for å arbeide hos Peder Olsen. De hadde to barn da de kom og fikk et barn i Brattfjord. De bodde hos Peder Olsen i 4 år og flyttet så til et sted på Helgeland.

På 1860-tallet kom to familier fra Heldal. Den første var Karl Johannessen og Karen Jacobsdtr. De var gift i 1857 og slo seg ned som husmann i Slåttvik. De hadde bare datteren Jakobia. Men Karen, som var fra Nævdalen, hadde en datter før ekteskapet. Denne datteren het Ane og ble gift i Heldal med Anders Hansen, og de eide en tid hele gården Heldal. Jakobia ble gift med Petter Pedersen (Ingeborgs besteforeldre) som var den andre av sønnene fra Peder Olsens første ekteskap. De bodde en tid i Stavfjord, men kom så til Skveiren og ble selveiere der. Da Karen ble enke omkring århundreskiftet flyttet hun til datteren Jakobia på Skveiren og ble der sine siste år.

Omkring 1870 hadde Peder Pedersen overtatt eiendommen i indre Brattfjord, og han fikk skjøte hos faren i 1873. Peder var gift i 1871 med Ane Andersdtr. Hun var datter av Anders Arnesen og h. Anne Johannesdtr. som sammen med noen av barna var kommet til Brattfjord på denne tid. De hadde bodd flere steder i Folla og bodde nå en kort tid i huset til Peder Pedersen. Anders og Ane flyttet nå til Vinkenesslåttvika og senere til Moldforlandet, som ligger et stykke inn for Stavnesodden. Men flere av barna deres ble bosatt i Brattfjord. Jeg har nevnt Ane. Helene ble gift med Oluf Martinus, den tredje av Peder Olsen og Barbrors sønner, (de ble Olav's besteforeldre). De bodde også en tid i Brattfjord, men flyttet så til Stavfjord og ble selveiere av halve gården. Hans og Johan ble bosatt i Brattfjord og dem kommer jeg tilbake til.

Da Peder Pedersen fikk skjøte på eiendommen Brattvoll var Peder Olsen flyttet til Slåttvik og drev jordbruk der, og sammen med sin unge kone og barna fikk de istand et bra bruk der, og noe var vel også dyrket der av tidligere husmenn i Slåttvik. Peder Pedersen og Ane brukte nå hele indre Brattfjord helt fram over århundreskiftet. De hadde 7 barn, men datteren Laura døde i første leveår. Berntine og Edvarda ble begge bosatt på Rørstad, mens de 4 sønnene alle ble bosatt i Brattfjord. Peder ble enkemann i 1901 og bruket var nå delt mellom de 3 eldste sønnene: Ludvik, Julius og Hans, men Hans døde ung og var ugift. Denne parten ble da overtatt av Laurits, som var den yngste av brørne og fra da av var der 3 brør på de 3 bruka: Ludvik på bruket Brattvoll, Julius på Nyvoll og Laurits på Hellarvoll. Peder Pedersen giftet seg igjen i 1905 med Pernille Olsdtr. fra Bjørnsvik og de levde som kårfolk til Peder døde i 1911.

Før jeg forlater Peder Pedersen tar jeg med at i 1874 drukna en Johannes Larsen i elva som kommer fra Brattfjordvartnet. I kirkebokaer dette notert slik: "Druknete ved at gaa over en Elv. Han havde været paa sjøen og tatt baaden og det som deri var på land." Johannes Larsen var lenge bygselmann i Sandbakk, men nå var han enkemann, barna var vaksne og bruket i Sandbakk

var overtatt Gudbrandsdalingen Hans Olsen. Johannes var da kommet til Brattfjord og bodde i huset hos Peder Pedersen.

I 1895 var Konrad Pedersen (fra Peder Olsens andre ekteskap) gift med Hilda Sørensdtr. fra Heldal. De fortsatte på bruket i Slåttvik sammen med Konrads brøyr: Ole og Edvard. Om bruket var delt eller de drev det sammen, vet jeg ikke, men der er ikke foretatt skriftlig deling før år 1900 etter panteregisteret. Disse brøyrne førte opp mølle ved Trollelva, som renner ned fra Trollvatnet. Om faren, Peder Olsen, var delaktig i mølla, kjenner jeg ikke til, men det fortelles at han laget kurver av bjørkeris, som han hengte opp under vasstroa, og kunne da ofte hente laks fra kurven neste morgen. Konrad og Hilda hadde 4 døtre da Hilda døde i 1904 bare 27 år gammel. To år etter døde Ole Pedersen bare 42 år gammel, og få år etter døde også Edvard, og han ble 38 år, og begge disse var ugift. Konrad satt da igjen med hele bruket som han senere fikk skjøte på. Han overtok også Mølla ved Trolleleiva, men en tid etter århundreskiftet ble denne nedlagt og Ludvik Hansen fra Vinkenes førte opp sagbruk på stedet der mølla stod. Dette sagbruket ble senere overtatt av Konrad og var i bruk helt fram til omkr. 1940 da elva gikk ekstra svær og rev sagbruket, og det er ikke bygget opp igjen senere.

Konrad Pedersen giftet seg ikke opp igjen etter at han ble enkemann i 1904, og det ble nå døtrene som hjalp til på bruket da de vaks til. Karen, som var den yngste, var heime hos faren helt til hun giftet seg og ble bosatt her på bruket. Også Ragna ble bosatt like ved, mens Ragnhild ble bosatt på Mullen. Den eldste av disse søstrene, Signe, levde ugift og var bare delvis i Slåttvik.

I året 1900 døde gudbrandsdalingen Peder Olsen og ble 88 år. Enka Maren, som var så mye yngre enn Peder, bodde nå hos sønnen Ole, og da han døde flyttet hun til datteren Gusta, som var bosatt på Sandset, og her var hun til hun døde i 1913.

Utover århundreskiftet var der mange som giftet seg og satte bo, og særlig utover 30-tallet kom flere bureisingsbruk og de gamle husmannsplassene var også erhvervet som eiendom, så der var nesten sammenhengende bebyggelse langs fjordens sørside. På norsida, som har bedre solgang, er som jeg har nevnt tidligere, lia så bratt at der ikke er plass til bosetting, men Peder Olsen ryddet allikevel en åker her, og den var lenge i bruk på hans tid.

Leveveien var her som for andre bygder langs Nordfoldfjorden, små jordbruk kombinert med fiske, og selv om bruka var små var der ganske mye husdyr i bumarka da det var på det beste, men utviklinga i nyere tid vil det ta for langt å ta med her, men jeg nevner at der ble bygget skolehus midt i bygda og stedet fikk anløp av lokalbåten, som ble ekspedert med båt til den siste ekspeditøren, Audun Jensen, bygde kai like etter krigen. Stedet har fremdeles post- og skipsanløp og Audun Jensen er fremdeles ekspeditør og postsyrer. Men de gamle er borte og de unge som bygde sin heim her i nyere tid, er flyttet til by eller tettsteder så det nå er ganske få fastboende å finne i Brattfjord, men som andre av disse avfolkede steder er det

mange av utflytterne og deres etterkommere som søker tilbake til Weekend og ferie fra ståket i by og tettsteder til stillheten her mellom de bratte fjell.

ETTERORD.

Skrevet av Olav Sandbakk.

Gården Brattfjord hører idag under Steigen kommune. Navnet kommer av at fjorden er omgitt av bratte fjell på begge sider. Vi vet lite om bosetting her før det ble ført kirkebøker ut på 1600-tallet, men her er gravrøyser fra vikingetid, og på det eldste bruk, Elvarheim, er funnet middelaldersaker som nå beror på Tromsø museum.

Den første jordbruker vi har kjennskap til er Tørris Pedersen, som var jordbruker i Brattfjord i 1635. Fra da og fram til 1848 til den første selveier har der bodd mye folk i fjorden. Enkelte leilendinger, men mest husmenn og strandsittere, og den siste leilending var Steffen Olsen, som druknet i 1850. Gården Brattfjord var kirkegods.

ONKEL HANS I AMERIKA FORTELLER.
Av Ingeborg Sandbakk i 1989.

MITT LIV PÅ DENNE JORD.

Jeg er født 22. mars 1899 og blir nu 90 i dette år. Mine foreldre var Petter Pedersen og Jakobine Karlsdtr. De bodde 10 år i Stavfjord før de flytta til Skveieren i Mørsvikbotn. Vi var 10 søsken i mors andet ekteskap, men to døde som små. Far døde da jeg var 8 år. Av mine søsken var Invald den eldste, og han var 22 år. Konrad var 19, Erling 14, Julia 12, Inga 10, Petra 5 og Magnus 3 år. Det ble harde år for å klare det økonomiske, så alle måtte hjelpe til hva de kunne. De tre eldste brørne drev jakt, og den gang var det mye rev og rype i skogen. Far var en ivrig jeger og sønnene fikk en god lærdom der. Etter at jeg ble vaksen nok til å gå på jakt, skjøt vi fire brødre: Ingvald, Erling, Magnus og jeg tilsammen mellom 70 og 80 ryper en dag. Vi var i Sverigesveien, Kobskar Rønfjell og bortimot Korken. De heime sa de hørte det smalt hele dagen. Når vi var 15 år fikk vi lov å gå på jakt, og før det også.

Konrad reiste over til Amerika i 1911. Konrad var en god jeger. Vi skjøt mye rev, også oter og kobbe og vi skjøt sjøfugl til mat. Alt ble tatt vare på og utnytta. I tillegg hadde vi et småbruk, som var vanlig på den tid.

Første dagen Martin på Storeide var ute på jakt, hadde han fått streng beskjed heime om å gå sammen med oss. Det ble en lang tur. Først opp på Rønfjell, så over til Korken, så til Horndalskorken. Vi skjøt ryper over alt og til slutt kom vi ned Liryggen og heim. Men da Martin kom heim var det hull på komagsålan og hull i strømpan så han gikk på berfotan. Ryper hadde han også fått pluss en god del lærdom om jakt. Både han og brørne Robert og Olav ble visst flinke jegere. Min bror Erling, som hadde øyne så gode som en ørn, drev jakt så lenge han greide å gå i fjellet. Hans store interesse. Konrad reiste til Amerika til sitt søskenbarn Andor Olufsen, som var gift med Hanna fra Vestre Gausdal. De hadde tatt seg farming, og de sendte billett til Konrad.

Jeg - som andre - skulle jo reise til Lofoten for å tjene penger. Første gang da jeg var 15 år. Lotten ble kr. 75,-. Om høsten begynte jeg å gå på jakt, men jeg husker ikke nu hvor mye det ble av det. Vinteren etter var jeg på Lofotfiske, men det ble ingen lott. Sommeren etter på sildefiske med landnotbruk. Da tok vi et stort steng ved Reinvik, og da ble det kr. 900,- på lott. Den ble delt mellom Ingvald, Erling og mor. Vinteren etter ble jeg med Peder Pedersen i Bonå til Lofoten, men lotten ble nesten ingenting. To år var jeg søratur (sildefiske på Vestlandet) med Bernhard Jensen, og det ene året hadde vi kr. 700,- på lott. Jeg var også med Torolf Skog på søratur et år. Ellers diverse turer overalt. Et år tok vi et godt sildesteng på Skveirvika. Da fikk jeg kr. 700,- på lott.

Så var det å gå på jakt om høsten. Jeg kjøpte noe rype attåt

mine, hos de andre jegerne. Jeg pakka rypa i kasser og sendte den til Oslo, og på det tjente jeg en god del. Jeg gikk over til Stavfjord og kjøpte den del. Hos Amund i Lasvika fikk jeg kjøpe en kasse, som jeg betalte fem kroner for. Der pakka jeg rypene jeg hadde kjøpt på turen og sendte kassen derifra til Oslo. Så rodde jeg tilbake til Stavfjord og gikk helt over fjellet. Jeg var jo tenkt å reise til Amerika, så det var bare å henge i for å tjene penger.

På nordsida av Stavfjord, rett over fra Sandbakk, tok Magnus og jeg 40 favner ved om høsten. Edvard Isaksen trodde slett ikke at vi kunne greie så mye, men det ble nå 40 favner som vi skulle ha. Mor vår bodde hos Edvard og Petra mens vi var i skogen, og en dag ho så vi kom så sa ho til Petra: "Nu ska du høyr ka de sei når de kjem inn, de sei: MAT." Det stemte, det var det første vi sa da vi kom inn. Vi tok oss ikke tid til å koke kaffe og ha lang matpause i skogen. Pengene for veden ble delt mellom mor, Magnus og meg. Et år tok Petter Sørensen, Elius og jeg 70 favner ved i Martnesvika. Petter Sørensen var spesielt lett å arbeide sammen med. Prisen på veden hørtes ut å bli kr. 50,- pr. favn, men da vi solgte den om våren fikk vi bare kr. 25,- pr. favn, og så måtte vi jo betale skogleie. En del favnved tok vi på Husiloft mellom Sæto og Sildhophammaren. Vi hev den utfor når det var mye snø over ura. Vi tok en god del ved i Sildhopvatn også, og Per-Benoni kjørte veden ned til Vasshøv.

I 1925 reiste jeg til Nord-Dakota. Konrad hadde renta en farm der, Hamlet bay. Vi som reiste kom først til Eiles Island og der ble vi fordelt hit og dit. Konrad kom ned til Stanley bay og tok imot meg. Først arbeidet jeg hos Andor Olufsen og Hanna. Der ble jeg et år. Arbeidet på farmen og sådde hvete. Så tok jeg jobb hos en annen farmer. Kjørte selvbinder og deltok i trsking. Hos Andor pløyde jeg alt land han hadde, 150 acres, med 6 hester for ploegen. Andor hadde forskjellig annet han pusla med for å tjene penger. Vi gikk også ned til Missourifloden for å fiske med garn, og så gikk vi på jakt etter præriehøns.

Da vi var ferdig med innhøstinga, kjørte jeg skolebussen. Det var en slede med en kasse på som tok 7 unger pluss sjåføren, som var meg. Når vi kom til skolen satte jeg hesten på stallen og satt på skolebenken sammen med ungene og lærte engelsk.

Da våren kom starta jeg på en farm sør om Wildrose. Farmerens navn var Dalseng. Der var allslags arbeid og blant annet kjørte jeg selvbinderen. Jeg fikk 5 dollar dagen under treskinga og ellers 4 dollar pr. dag. Jeg fikk vanligvis 15 dollar måneden om vinteren. En annen bød meg 50 dollar pr. måned pluss maten om vinteren.

Om høsten dro jeg til Alaska sammen med Andor og familie. Vi dro til Petersburg og kom dit like før jul. På tur opp dit besøkte vi familien Walle og Hans Vinkenes. Han gikk høgskolen og Gig Harbor i 1935. I Petersburg var da 4 fot snø. Vi gikk ut på jakt og skjot en hjort som kom ned til fjæra på grunn av mye snø. Vi satte garn rett i Petersbur Creek og fikk 70 laks av forskjellig størrelse.

Senere på våren var vi ute og fiska sild. Da ble vi skyldig 20 dollar på første turen, og da slutta Andor. De var på den tid gått konkurs på farmen. Jeg gikk ut på en ny tur og tjente såpass at jeg betalte turen. Etterpå fikk jeg arbeid på en sildeoljefabrikk og salteri, og arbeidet der i ca. 3 mndr. Andor og familien reiste ned til Gig Harbor og fikk seg en ny farm hvor de hadde kuer, og så dyrka de logenbær (bjørnebær. Ett år fikk de 27 tonn bær. Andor ble syk og døde av cancer.

Om høsten fikk jeg jobb på en revefarm på ei øy hvor de hadde opptil 500 rever som gikk fritt omkring. Så vidt jeg husker kokte vi grøt til revene av opptil 5 sekker havregryn iblandet kjøttskrap fra slakteriene i Washington. En mann kjørte kveitehoder som vi splitta opp og tørka til revefor i tillegg til grøten. Ett år senere kom min bror Magnus og ble der sammen med meg et år på øya Level Island. Ørna var lei til å jakte på revene. Mens vi var der skjød vi 68 ørner og 12 hjort. Basen vår skjød bjørn. Der hadde vi ei fin tid. Rikelig med mat og et fritt liv. Vi hadde 100 dollar hver i månedslønn, og da året var omme hadde vi 1200 dollar hver spart. For ørna fikk vi to dollar stykket når vi kutta klørne av og leverte dem inn, det holdt oss med rikelig lommepenger. Han som hadde arbeid på den reveøya før ville ha jobben igjen, men den revefarmen ble lagt ned et år etter.

Jeg fikk nu jobb på en annen revefarm i tre måneder. Senere på høsten gikk vi ned til Ballard og arbeidet på et sagbruk i Seattle. Både Magnus og jeg fikk jobb på to laksefarmer utenfor Petersburg. Der var store innhegninger med laksenøter og tømmerstokker som holdt nøtene oppe. De to laksefarmene var et godt stykke fra hverandre med et lite hus oppå tømmeret, hvor vi bodde. Ble vi lei av å spise laks, kunne vi slippe snøre med krok ut over dørstokken, så fiska vi småkveite. En dag gled jeg på en stokk og datt i nota, men det gikk nu bra. Magnus og jeg hadde den jobben i tre somrer.

Jeg måtte gå opp til Sedgewick i Alberta for å møte Selma som kom fra Norge for å bli min kone. Ho måtte gå til Vancouver og bli der et år før hun kunne komme inn i Statene. Vi ble gift sist i desember, men hun måtte være der til oktober året etter, da bodde hun hos Mrs. Knutsen. Jeg kjøpte nå en farm av Mrs Inga Walle som mista sin mann i ei ulykke. Ho hadde to små barn og greide ikke å beholde farmen. Der starta vi opp med farming. Vi hadde en fin farm tilslutt med opptil 20 kuer og 9 kviger. Vi fikk kjøpt 65 acres som lå ved siden av vår farm, og betalte 900 dollar for det i 1942. I begynnelsen hadde vi bare tre kuer, men måtte kjøpe endel for.

Der jeg og Magnus passa laksenøtene, der canned (hermetiserte) de laksen og la den på boks for salg. Etter at vi hadde bosatt oss på farmen, gikk jeg og Magnus tilbake og arbeidet der i 1929 og 1930. Selma passa da fjøset her, og plukka bæra som vi solgte. Til å begynne med hadde vi en acre med bær, men senere hadde vi 4 acres med logenberri. I førstninga solgte vi 20 l. bær pr. dag, men senere 350 l. pr. dag. Den første tida fikk vi 10 cent pr. kg. men senere i depresjonstida ned til 2 cent pr. kg. og da lønnet det seg ikke å plukke den. I 1931 reiste Magnus heim til Norge, fant seg kone og bosatte seg på

heimlassen.

Vi fikk tre barn, som skikka seg vell, og de fikk god utdannelse også. Selma døde av kreft i 1946. Vi fortsatte å farme, kjøpte ny traktor og drev bra. Syv år etter at Selma døde, giftet jeg meg med Nellie, som var enke. Det var i 1955. I 1964 solgte vi farmen og bygde nytt hus på det nye land som vi kjøpte for 14 dollar pr. acre. (I depresjonstida var farmland regnet som verdiløst.) Nellie døde av hjertesvikt i 1974. Senere har jeg sittet her i mitt nye hus og hatt rolige dager fra alt arbeid. Jeg ror ut etter laksen når været er bra. Fire turer har jeg vært i Norge og fiska uer i Mørsvikbotn.

Så veldig rik er jeg ikke, men har såpass at jeg vil ta reisen til Mørsvikbotn i år for å feire min 90-års dag - hvis jeg lever så lenge..

Etterkommentar.

Jeg har tatt med onkel Hans' historie da den forteller om levevilkår og den er et gjennomsnitt for hvordan emigranter måtte slite seg til et bedre liv. Historien er et stykke HISTORIE for sin tid og er veldig hyggelig å få del i. For mange gikk livet i Amerika bra, for andre mindre bra. Ingenting kom de gratis til. Det var slit og atter slit. Onkel Hans bor ved Tacoma, Wisconsin.

TAKK, ONKEL HANS.

Solveig Korseberg Rud.

Han Laurits forteller fra gamle dager

av Ingeborg Sandbakk

Han Laurits var sønnesønn til Peder Olsen og Barbro som kom fra Gudbrandsdalen i 1848 og kjøpte hele Brattfjorden og bosatte seg der. Laurits kone Kaspara var fra Sandbakk og de bodde i Brattfjord. En gang de var i besøk hos oss fikk vi Laurits til å fortelle fra dengang han var ung, og det var virkelig artig å høre på.

Da han var ung var ingenting som nu. «Da va just inga trygd må du tru. Sku man overlev så mått man utnøtt da så va både på land og hav. Nå nei du, da va ei skam å kom på fattikassen.»

- Brukt sauen dåkkers å reis over te Movika?

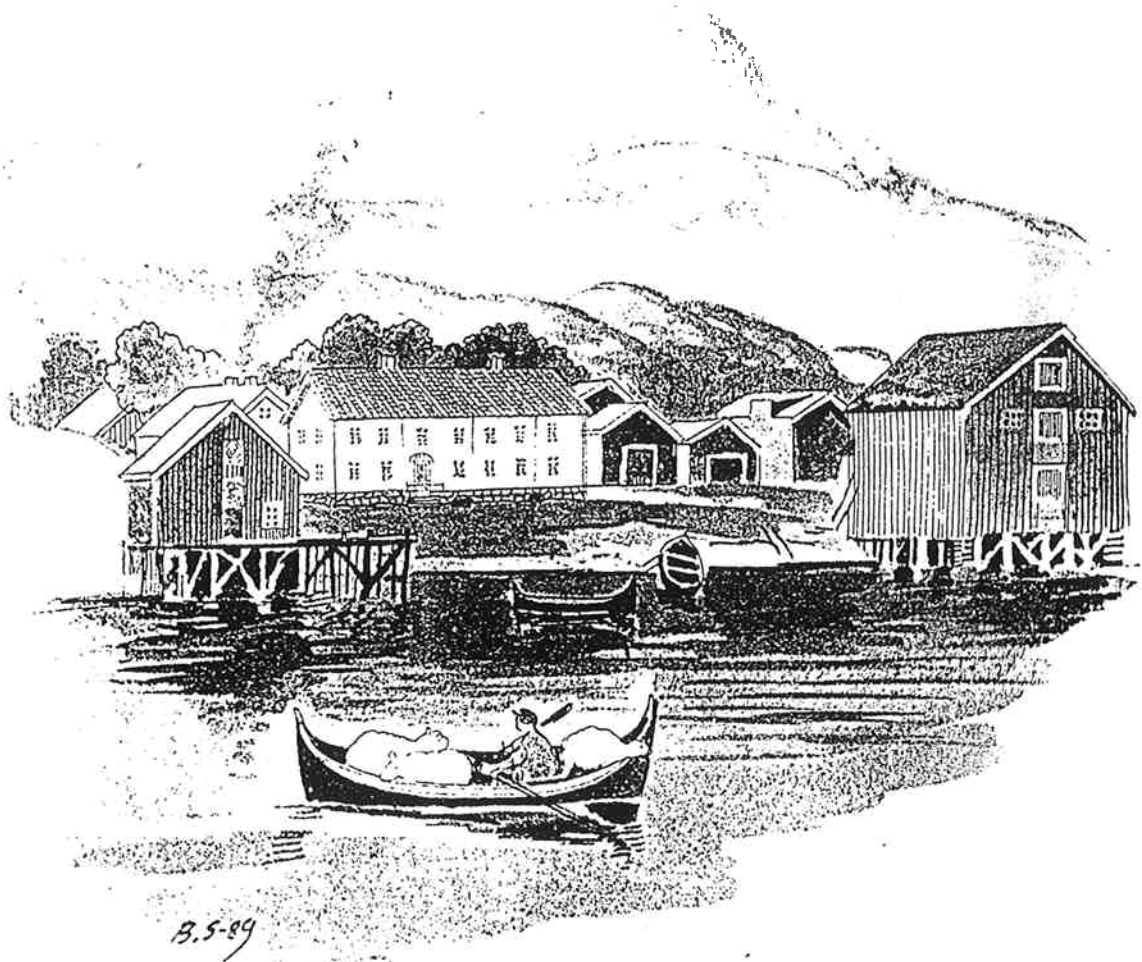
- «Nei itj våres, men Marselia sin sau de kom over te Movika og han Hans Anderso gjekk over og henta dem dar, men engång mørkna han ut på fjell. E spor han om da itj va kalt. «Da va nu ulit hustru» sa han. Ja den karen han va nu ut i førskjelli. På Movikskarr låg han og telte stjern' førr itj å sømn og frys ihel. En gång rodd han te Bodø mæ tre sau i båten, en liten grøn-malt færing, og dar va itj såpass så plekta i båten og den eine åra ho va næsten a-rodd (itj Skauta). Han tenkt å stel se ei år i Kjerringøya, men då såg han at dar va røyk ifrå bårstua, å då tør han itj førr då vesst han at folk va stått opp. Men gamlingen han la på Møssen og kom se fram te Bodø mæ sauen. De bei då slakta i Bodø og sælt dar».

- Så han va framom si ti og levert sauen levende i Bodø?

- «Ja, han va da. Han kunn' ha følt mæ han Johan Perso, men han vill nu alltid hjelp se sjøl, å han rodd åleina.»

- Da va nu ganske langt å ro!

- «Ja e va engång mæ å rodd te Bodø, men då ha vi nu itj nåkker sau i båten. Da va blanke stilla då vi rodd om mårran å vi va fram i Bodø om natta. Da va just itj nåkken motor å lit på i den tia, da va åran å sæglan. Vi va på not mæ hån Esaias å vi rodd lange strækninga. Kjøp-aran de kom mæ brennvinn i stampa, da va bærre å fyll på flasken. Vi ha flasken ligga i framskåttan, å når vi bei trøtt så tok vi oss en støyt. Ja å lever dyr levandes. Hån Edvart Isakso å hån Petter Hanso å hån Einok i Verkfjorn de kom te Bodø mæ to store oksa oppi åttringen. Ja den ein hån va nokså stor, og dein ainner han va just ingen småglunt hån heller. Båten hån låg attom den gammelkaien attmæ Jachelln, og då de ha sælt de dar oksan så ha de fått se nåkk på flasko. Ja e va ju bærre småglunt men e første da godt at de ha nåkk før se ner i åttringen. Å så va dar opp førr kaien oet dar fesktårri mæ sånn bænka så de sælt feske på. Å så va dar to gammel kallknarka så røuk isamen å slåst. Den ein hån hiva den sinner over benkjen. Å hån Edvart Isakso hån flirt så hjer-teli åt de to kaillan. Ja da va min første Bodøtur å e va mæ fadern då hån sku sell en oks. Lær kom to kailla på en åttring te Brattfjorn. De sku i stauskojen, å då fekk hån dem te å før oksen over te Nordfolla førr å få hån på kampen. Lær

Han tenkt å stel se ei år i Kjerringøy, men då såg han røyk.....

va tj kai i Bodø då, så da va fløttmann så tok både oxen å oss på land i Bodø».

- Selt han oxen levende i Bodø?

- «Ja hån selt hån levandes åt en slaktar opp i byen, å hån fekk 75,- kron førr hån så hån flaut. Å så betalt hån ei kron førr å få hån på land. E veit itj ka hån betalt før oxen på dampen, men vi betalt 1,50 tur-retur førr me å fadern. Å hus fekk vi dar på suppakjøkken hos

ho Lavina og han Feste, å dar betalt vi 25 øre natta, og då fekk vi to koppa kaffe. Om mårran kom hån Feste mæ vaskarfat og handkle på handa».

- 75 kron va ju en bra pris for en oks på den tid. Vi ha ju ^{sølet} saukjøtt for 60 øre kiloet i mi ti!

- «Ja han fekk ju bra før oxen, men hån va itj så liten. Da va en toforing, og 75 kron så hån flaut. (Det vil si med hud og hår).

Da va itj så greit å sell i Bodø. Når du kom mæ slakt så mått du få ein a de dar selleran te å ta se a da. Å så sto de dar attmæ benkjen å kosta vækk makkfloo, å så ha de då nåkker kassa punj beskjen så de la da da i førr å bærrida førr floo».

- Ha de då itj papir over kjøtt?

- «Nei e såg itj nåkk papir, så da va å stå å veft vekk floo. Ja da va itj greit å få sellt nåkk, da va itj mang så vill kjøp. Te sist så mått de då tak da mæ se heimda så itj bei selt, og så ha de å betal hån så ha ste førr salg. Ja da va itj greit førr folk i den tia»:

- Ja e minnes ho mor fortelt at han bestefar va i Bodø mæ ei tofors kvige, men han fekk berre selt låran, og resten mått han ta med seg heim. Ho sa da va fint kjøtt. Da va vel beire at folk beholdt da sjøl enn å gje da bort?

- «Ka sku folk gjær. De mått ju ha kontanta, så de va nøgd å sell om de fekk lit førr da. E va dar mæ en daill heimsmør å sku sell. Først va e inn på ei førretning, men de sku itj ha. Så gjekk e på ei anna førretning og dar sku de sjå på da. Da va et frøken så såg på smørr, å så sei ho: «Nei gid, De har brukt grovsalt!» Takk ska du ha. Ja tenk. Gid De har brukt grovsalt, då ho ha klora bortåver smørr. Men e tenkj i krigstia då de for å snuska inni dørn', ha e då hatt daillen så ha da vell vør go sort. Men så gjekk e åt hån kaptein Hansen, han så ført «Folla» i mange år, og dar lura e me då opp te frua hånnes og ho tok da då, tyve kron førr herliheita, men da va piskade en fin klæpp då ho kvølt da utor dallen. Men datta ainner: «Gid De har brukt grovsalt!»

- Før salgslaget bei stifta mått man ju selle kjøtt te handelsmann så då sku videresell da!

- «Ja å når ku dom mæ kjøtt, så sto då handelmain dar å sa: «Nei ha du slakta idag. Ja de sant då ha du gjort de et godt arbei». E kom engång mæ en sauskrautt å sku sæll. Jau e fekk hån sælt, men då vi ha bejynt på heimturn då kom e på at e ha fått 10 øre førr lit på kjiloen ette prisen så va oppgjett.

Så fortalte Kaspara videre om dette: «Ja vi va bejynt å ro heimover, då sei hån Laurits: E snur, førr e ska iland!» E sport då ka hån sku gjær iland. «E ska opp å bank hån!» sei hån, men då rodd e førr liv heimover, førr e vesst at kom hån iland då, så bei da galt»:

For å tidfeste da Laurits første gang var i Bodø. Han var da 7 år. Han var født i 1890, altså var det i 1897. Vi som er en generasjon yngre enn Laurits har jo opplevd mange magre år da det var mest ingenting for det vi skulle selge. Ned i kr. 25,- for et kuslakt i 1931 og kr. 25,- for en voksen sau. Vi solgte 5 voksne sauer for å kjøpe kornreiser. Det var ikke så greit å være handelsmann heller. Et gammelt ord sier: «Når fattigdommen er utenfor disken, er den innenfor også». Ikke alle var like flinke slaktere på den tid, som en handelsmann sa engang: «De kjæm mæ kjøtt så ser ut så varjen ha drep og kråka ha flådd, men høgste prisen vel de hal».

Nu er det kommet til det at udyran de drep og ørna og kråka flår. Ka får de då for strevet de som har sau på fjellet.

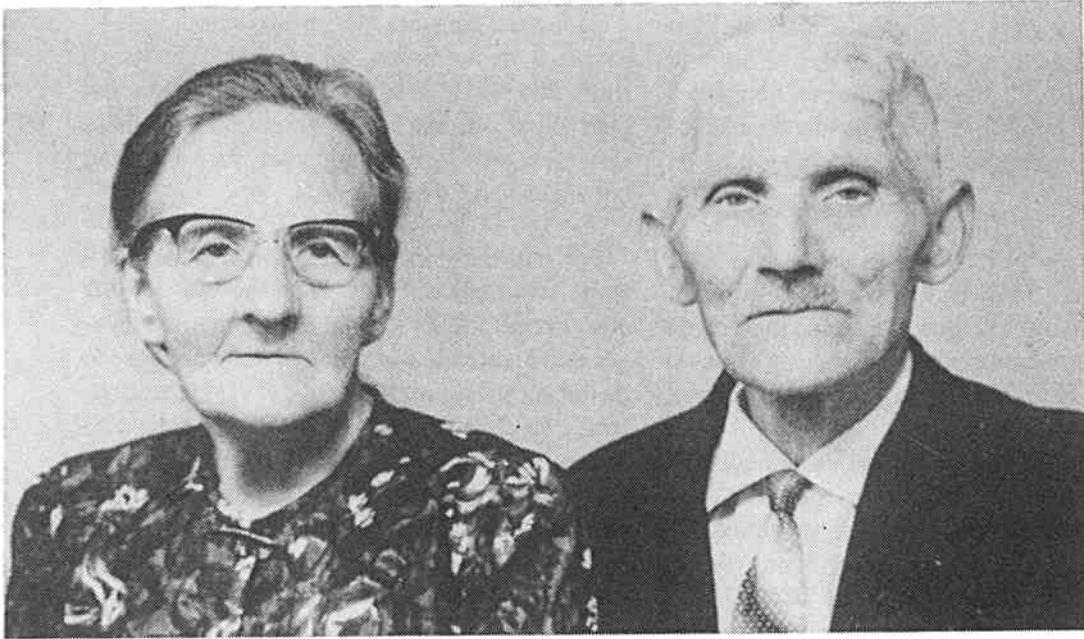
Den 10-øringen pr. kg. skulle handelsmannen ha for å videreselge slaktet.

Ei vurderingssak

En ungdom hadde vært ute på kjælighetsstia. Familien hans hadde ingen anelse om følgende av det før det en dag ankom jordmor til nabogården. Da ble det spørsmål om hva hun skulle gjøre der. Da sannheten kom for en dag ble både mor og bestemor til gutten helt tullerusk.: Bare bestefaren tok det med fatning. Han sa: «Da vist se nu at da va gagn i glunten!» Da fa t bestefaren også i unåde, men alt ordna seg bra til slutt.

Seig leire

Ha dåkk hurt om den mannen så kjørt over Nordfoldleira, og hesten smetta hovan a se i leira. Da va sårt førr den hesten å kom te Åbornes i berrføten. Ja ka dåkk trur.

Kaspara og Lauritz i Brattfjorden.

Bildet er tatt da de var mellom 60 og 70 år.

Kaspara døde da hun var 90 år og Lauritz døde da han var 83 år.

PÅL OLSEN TULLUT.

Da mange i familien hadde forlatt sitt jordiske liv, tok Gammel-Pål med seg sin mor Anne "Tulluta" og reiste fra alt, slik som mange gjorde på den tid. Det var sikkert en tung avgjørelse, men en ny fremtid ventet. De reiste den 7. juli 1846.

Pål giftet seg to ganger, først med Thorine (Thorø) Hansdatter og etter Thorines død med Johanna Nilsdatter.

Bryllup ble holdt i Målselv 03.07.1847. Han var 30 år og født i Waage (Sel) i Gudbrandsdalen, hun var 24 år og født i Lom. Det tok lang tid å finne Thorine født i Lom. Men i samarbeid med en historiker der har vi funnet at hun het Thorø. Det er eneste mulighet, da hennes far er den eneste med navn Hans Rasmussen. Jeg tar med brev som viser et bevis fra Lom Prestegård i 1840. Thorine var 45 år i 1865 (etter folketelling). Hun døde 13. juli 1870, 50 år. Det er 1871 skifte etter Thorine Hansdatter med arvepant til: Iver Olai, Anne, Mari, Marie, Jensine Margrete og Johanna. Navnet Thorø må være forandret da de kom "nordpå".

C. Pål Olsson Tullut var født 29.03.1818.

Thorø Hansdatter (Thorine) var født 30.06.1823.

BARN:

1. Ole Andreas f. 06.02.1848 i Målselv.
Faddere bl.a. Anne Paulsdatter (hans bestemor) og Eilert Carlsen (var gift med Gammel-Pål's søster Rønnog (kalt Randi)
Gift med Cathrine Koht fra Skibotn.
2. Ingeborg Helene f. 24.02.1851 emigrerte, ble gift i Texas.
3. Martha Maria f. 15.02.1853 - " -
4. Iver Olai f. 15.06.1857 ugift, døde i Djupvik
5. Anne Maria f. 17.06.1860 emigrerte til Amerika.
Gift med Elias Eliassen.
6. Maria Magdalena f. 10.08.1862 - " - 18 år,
7. Jensine Margrete f. 27.05.1864 ble gift med lærer Hans Hødal ved Moss og bosatte seg på Jeløen. De fikk en sønn, Andreas 21.04.1885, som døde bare noen dager etter fødselen mens de bodde i Djupvik.
Av etterkommere er det blitt fortalt om en datter som giftet seg i Sverige, men som jeg ikke har klart å oppspore. De fikk også en sønn som døde mens han studerte i Oslo. Han skulle være umåtelig vakker. Ida stelte for sin søster Jensine til hun døde ca. år 1900. Hødal fridde deretter til mor (Ida), men fikk nei!

8. Johanna født i 1866, emigrerte til Amerika 13 år. Fra muntlig fortelling vet vi at det ble diskutert mye i familien at Pål sendte sin yngste datter til Amerika, da hun ikke var konfirmert. Det må ha vært en dramatisk avreise da faren måtte bære henne i båten selv.

Etter opplysning fra statsarkivet i Trondheim er det opplyst at Ole med familie (kone Kathrine og 3 barn), søstrene Anne-Maria, Maria-Magdalena og Johanna emigrerte sammen den 27.06.1879 til Rush City, Minesota. Bortsett fra Ole vet vi ikke på dette tidspunkt hvor de andre ble av. Men Ole med etterkommere ble boende i Grantsburg, Wisconsin. Det finnes ikke emigrasjonslister før året 1867. Jeg tar med bilder av noen av søskenflokket, men har ikke nok opplysninger til å følge slekten videre. Se tillegg.

PÅL OLSEN

JOHANNA NILSDATTER

**Pål Olsen giftet seg igjen med Johanna Nilsdatter
den 13. juni 1873.**

"Besta Johanna" var født 17.03.1851 i Lærdal i Sogn.
(Opplyst fra Prosten i Troms, Lyngen, Det er opplyst
forskjellige fødselssteder - mulig forflytting av
prestegjeldsgrenser. Se folketellingslister).
Pål reiste til Målselv for å finne seg ny kone og
tjenestejente.

Familien til Johanna har altså flyttet fra Sogn og bosatt seg
i Målselv.

Folketelling fra Målselv 1865:

Gården Karlstad: Dyr: 1 hest, 3 kuer, 5 får, 4 geiter.
Nils Johannessen, Urnes, husm.m.jord, 58 år Havslog Præstegj.
Ingeborg M. Olsdtr. hans kone 51 år Udlands Præstegj.
Ole Nilsen, fisker, deres sønn 25 år Havslog Præstegj.
Johanne Nilsdtr. deres dtr. 17 år Havslog Præstegj.
Themina Tobiasdtr. fosterdtr. 7 år.

Folketelling fra Målselv 1875:

Nils Johannessen	husfar	f. 1808	Hafslo Sogn L.
Ingeborg Olsdtr.	hans kone	f. 1814	Urland Sogn L.
Maren Nilsdtr.	datter	f. 1846	Hafslo Sogn L.
Ole Eriksen, Maren Nilsdtr.'s sønn		f. 1871	

Johanna's søster Maren har bodd et annet sted i 1865 og har
senere giftet seg med Oles far i Tromsø.

År 1877 den 19. februar døde Nils Johannessen, 69 år. Bosted
var Høilid i Målselv. Ingeborg Olsdtr. reiste deretter til sin
datter Johanna i Djupvik. Ingeborg virket som jordmor i sitt
liv. Det er usikkert om hun døde i Djupvik eller hos sin
datter Maren i Tromsø.

Pål Olsen og Johanna Nilsdatter fikk følgende barn:

1. Theodora Regine f. 25.02.1874. Faddere: Nils Peter
Abrahamsen og kone, Lyngseidet,
skolelærer Solbu, Anne Marta Paulsen,
Lyngseidet.
Gift med Torstein Joakim Jensen,
Spåknes, f.08-07.1874. Spåknes ligger
noen km. fra Djupvik.
2. Ida Othilie f. 28.06.1875. Faddere: Handelsmann Anton
Giæver, Lyngseidet, Ole Paulsen og kone
Katrine, Djupvik, Nils Berg, fru R. Echhoff og
Dorthea Hansdtr., Lyngseidet.
Gift med Thomas Ferdinand Korseberg, Torsnes i
Borge, f. 09.12.1875 d. 22.05.1946.
3. Nils Kristian f. 12.01.1877. d. 16.04.1915

Faddere: Hans Johnsen og kone, Lyngseidet, John
Hansen, Maria Paulsdatter.
Gift med Anna Jensine Salamonsen
f.22.12.1874 d. 06.01.1968

4. Olaf Nandrup f. 06.01.1879. Faddere: Lars Joramo og
kone, Ura, lærer O.N. Hansen, Marie
Joramo, Ura. Han emigrerte til Wisc., USA, og
døde der.
5. Julie Pauline f. 30.10.1881. Døde den 02.09.1883 av
halsesyke. Faddere: Sokneprest Hansen og kone,
lærer Hødal, Marie V. Berg, Djupvik, Thora
Hansen, Lyngseide.
6. Johanna Amalie f.30.10.1881. Døde den 22.12.1886 av
skarlagensfeber. Faddere: Lena Ross, Lyngseide,
Karina Hansdatter, Lyngseidet,

Jensine Paulsdatter, Djupvik,
lærer H. Hødal, sokneprest O.H. Hansen.
7. Amalie Pauline f. 09.06.1887. Faddere: Anna Andersdtr.,
Lyngseidet, Marie Isaksdatter, Vilhelmine
Johannesdatter, Anton Berg, Djupvik, Peder
Pedersen Flage, Peder Hansen Hestdal.
Gift med Peder Salamonsen i Djupvik,
f. 04.07.1881 d. 07.02.1959.
8. Paul Marius f. 31.01.1890. Døpt 17.06.1890. Faddere:
Nils T. Abrahamsen og hustru, Lyngseidet,
Jens Pedersen, Djupvik, Regine Paulsdtr.,
Simon Olsen, Olea (Olaf) Ross, Lyngseidet.
Gift med Karoline Albertine Evanger,
Spåknes, f. 22.12.1890.

Gammel-Pål pleiet selv sin mor Anne til hun døde i
"storgården" i Djupvik. Hun døde av alderdomssvakhet den
20. februar 1864 - 78 år gammel.
Gammel-Pål døde av alderdomssvikt den 18.02.1892 - 74 år. Lege
ble ikke tilkalt.

1. THEODORA REGINE PAULSEN OG TORSTEIN JOAKIM JENSENS BARN,
BARNEBARN, OLDEBARN OG TIPPOLDEBARN.

BARN 8:

1.1 JENS MARIUS JENSEN født 04.05.1898 død 1958.

Gift med Gunvor Helø f. 09.11.1903 fra Skorpa, Kvænangen.

BARN 2:

1. Bergliot f.14.03.1941, g.m. Per Nilsen f.14.03.1941,
fra Sandefjord, bosatt Sandefjord.

BARN:

Gunn Lisbeth f. 28.12.1966 g.m. Johnny Johansen
f.18.02.1964 fra Sandefjord.

BARN: Carine f.14.07.1988

Tonje f.25.02.1992

Jens Ivar f. 13.11.1980.

2. Anna Regine f. 27.05.1942. Bosatt i Oslo.

BARN:

Thor Marius Jensen f.17.07.1968.

1.2 PAUL JULIUS JENSEN født 27.09.1899 død 25.02.1980.

Gift med Jenny Nelide Berg f. 29.07.1906 d.17.01.1982,
fra Jovollen i Djupvik.

BARN 2:

1. Sigrid Henriette Jørgine f.20.04.1936. G.m. Mikkel
Søndmør, Tolga f. 07.11.1937. Bosatt Øversjødalen, Tolga.

BARN:

Tone f.08.09.1966

Nina f.20.08.1968

Ola Petter f.11.03.1917 d.apr. 1972

Ola Petter f.04.06.1973

2. Tormod Reidar f.13.05.1942. G.m. Henny Johansen
f.20.06.1945 fra Skorpa, Kvænangen. Bosatt Olderdalen.

BARN:

1. Ann Sofie f.08.10.1974

2. Paul Johan f.27.07.1976

3. Thor Henning f.28.04.1980

1.3 JØRGEN JENSEN, ugift, døde som tenåring.

1.4 SIGRID JENSEN, ugift, døde som tenåring.

1.5 ALFHILD INGRID JENSEN født 19.08.1905.

Gift med Alf William Eriksen, Hammervoll, f.04.09.1900.

BARN 2:

1. Annfried Edvarda f.17.03.1933, g.m.

Sigurd Jonberg Isaksen fra Tromsø, f.02.08.1929.

BARN :

Aid-Karin f.18.04.1957. G.m. Geir Georg Sørensen fra
Tromsø, f.16.05.1960. Bosatt Tromsø.

BARN:

Tore Sørensen f. 14.05.1982

Trine Sørensen f. 28.06.1990

2. Thorstein Reidar Eriksen f.30.06.1935. G.m.
Marit, Johansen, Sortland, f.13.02.1938.
BARN:
Bjørge Eriksen f.23.04.1964. G.m. Sissel Eriksen,
Sortland, f.31.03.1966.
Tore Eriksen, f.21.07.1968. Bosatt Sortland.
BARN:
Malin Eriksen, Sortland f.23.11.1988.

1.6 TORDIS JENSEN født 24.05.1908. Ugift, bosatt Storslett.

1.7 IDA THERESE JENSEN, Spåknes f.22.01.1910 d.04.11.1964.
Gift med Håkon Severin Nilsen, Djupvik f.26.05.08
d.26.08.1978.
BARN 6:
1.Jørgen Sigurd Nilsen f.20.06.1936, g.m.Emma Kristine
Berg, Bakkeby f.17.03.1941. Bosatt i Sørkjosen.
BARN:
Astrid Irene f.22.06.1966.
BARN: Christine f. 1984.

Eva-Lill f.22.08.1968.
Jørn-Håkon f.03.04.1972.

2. Thorleif Ivar Nilsen f.16.09.1938, Spåknes.
BARN:
Therese Meinich Bache f.1974, Krokeldalen

3. Reidun Birgitte Nilsen f.25.01.1942 g.m. Aksel
Jørgensen, Skjervøy, f.21.10.1936. Bosatt i
Sørkjosen.
BARN:
Arne Roger f.03.12.1961, g.m. Mervi Liiro f.1960 i
Helsingfors. Bosatt på Skjervøy.
BARN: Amanda Therese f. 1988
Birgitte Elisabeth f. 1991.

Mona f.07.03.1963 g.m. Bjørnar Kristiansen f.1956 i
Bodø. Bosatt i Stavanger.
BARN:
Jarl Robert f. 1988.

Ida Helene f.11.11.1964 g.m. Knut Ivar Paalsrud fra
Dombås. Bosatt i Hammerfest.
BARN:
Regine f. 1988.

Tove f.14.06.1973.

4. Helge Idar Nilsen f.08.09.1945 g.m. Inger Elisabeth
Johansen f.05.06.1946, fra Hammerfest. Bosatt i
Hammerfest.
BARN:
Idar Torstein f.20.08.1973.
Øystein Leonhard f.22.09.1975.

5. Bjørnar Torfinn Nilsen f.11.08.1948, bosatt Vadsø.
Var gift med Torill Wiik. Skilt.

BARN:

Raine f.05.11.1976

Remi Andre f.29.03.1978. De er bosatt i Sørkjosen.

6. Liv Therese f.17.01.1950. G.m. Richard Richardsen
f.16.05.1944 fra Sørkjosen. De er bosatt i
Sørkjosen.

BARN:

Gina Therese f.10.12.1971. Bosatt i Askim.

Julie f.08.03.1975.

1.8 OLAV MANDRUP JENSEN født 30.08.1912 død 14.10.1987.

Gift med Helga Kjerlaug Isaksen f.03.06.1920. Bosted
Djupvik.

BARN 11:

1. Inger Marie f.15.04.1941, g.m. Inge Nilsen, Manndalen
i Kåfjord, f.16.09.1940.

BARN:

Øyvind f.28.09.1963

Jens Kristian f.05.10.1966

Heidi f.25.09.1970

2. Torgunn Regine f.01.11.1942, g.m. Thor Thomassen
f.05.05.1939.

BARN:

Olav Johan f.25.01.1965, s.m. Beate Pettersen,
Kvaløysletta, Tromsø.

BARN: David f.09.09.1985.

Kjell Tore f.25.10.1967

Arnfinn f.16.04.1970

Daniel f.17.04.1982

3. Ole Harald f.09.11.1945, g.m. Tove Jenssen Silsand på
Senja f.03.05.1954.

BARN:

Trond Ole f.14.03.1976

Hans Are f.22.10.1978

Hege Beathe f.29.01.1982

4. Hans-Nils-Johan f.06.09.1948, g.m. Gudrund Johansen
Skjervøy f.06.01.1953.

BARN:

Olaug Anne f.24.03.1981

Hans Øyvind f.19.03.1984

Torstein f.28.10.1986

Ellen Katrine f.14.02.1988

Ingunn f.06.04.1990

5. Øyvind f.08.06.1950 d.13.06.1950.

6. Ruth f.16.08.1951, g.m. Harry Kristiansen, Kvænangen,
f.14.08.1953.

BARN:

Eirik f.01.12.1975

Aina f.23.05.1977

7. Sigmund Torbjørn f.03.01.1954. Ugift, bosatt og driver gården Spåknes.

8. Randi Jørgine f.12.01.1956.

BARN:

Helga Sønstabø f.08.10.1975.

Far: Endre Sønstabø, Stavanger, f.13.11.1945.

9. Else f.10.05.1958, g.m. Birger Amundsen, Hasvik i Finnmark, f.23.11.1956.

BARN:

Susanne f.03.03.1979

Marius f.19.11.1981

Edgar f.05.09.1986

10. Heidi f.21.12.1959, g.m. Gunnar Alskog, Olderdalen i Kåfjord, f.03.05.1960.

BARN:

Morten f.19.09.1980

Martin f.21.12.1990

11. Annveig f.06.05.1962.

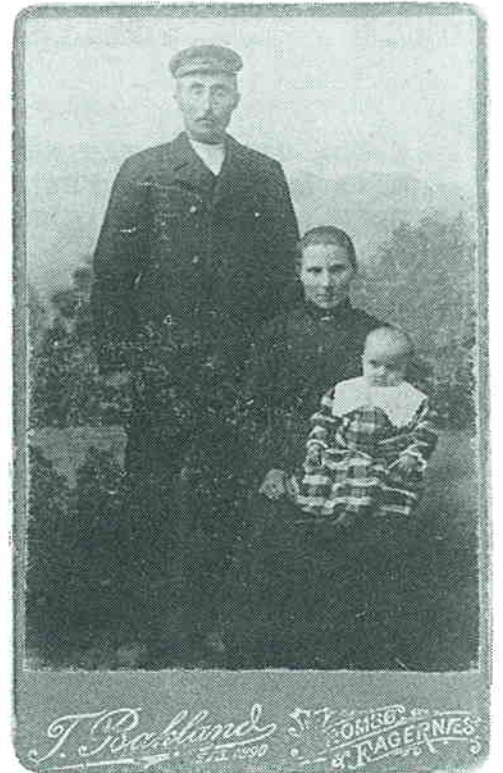
BARN:

Kristine f.13.01.1980. Far: Roy Arne Fjeldstad, Målselv f.23.09.1961.

Peter f.16.08.1985. Far: Jostein Rasmussen, Storslett, Nordreisa, f.10.01.1955.

Theodora Regine Paulsen

Thorstein Joakim Jensen
Spåknæs med hustru og sønnen
Jens

Søstrene Regine og Jensine Paulsen Djupvik

✠

Det er vår tunge lodd å med-
dele at min kjære hustru, vår
snilde, oppofrende mor, sviger-
mor, bestemor, søster

**Theodora Regine
Jenssen**
født Paulsen

døde den 28. mai, i troen på
den korsfestede og oppstandne
frelser Jesus Kristus, 68 år gml.
Spåknæs den 1/6 1892.

Thorsten Jenssen (mann)
Jens, Paul, Alfhild, Tordis,
Ida, Ola? (barn)
Alf, Håkon, Jenny, Gunvor,
Helga (svigerbarn)
Barnebarn. Sjøtsken.

Søstrene
Regine og Ida

2. IDA OTHILIE PAULSEN DJUPVIK 28.06.1875 D. 07.04.1955
Gift med THOMAS FERDINAND KORSEBERG 09.12.1875 D. 22.05.1946
BARN, BARNEBARN, OLDEBARN OG TIPPOLDEBARN.

2.1. OLAV KARSTEN KORSEBERG født 26.05.1902 d. 29.07.1986
Gift med Julie Helene Høium fra Onsøy, Østfold
f.17.08.1909. Bosted Korseberg, Torsnes i Borge.

BARN 2:

1. INGEBJØRG SYNØVE HERMANSEN f.18.11.1936

g.m. Ingvar Hermansen f.09.05.1934
fra Ambjørnrud i Hobøl.
Bosted Korseberg.

BARN 3:

Torbjørn Olav Hermansen f. 21.07.1960

g.m. June Edvardsen f. 28.07.1963
fra Rakkestad.

BARN:

Olav Johannes Korseberg Hermansen
f.20.09.1989.

Bjørn Thomas Korseberg Hermansen
f.08.02.1992.

Raymond Magne Hermansen f.11.01.1963

Terje Johannes Hermansen f.24.05.1966

2. SOLVEIG HELENE KORSEBERG RUD f.14.11.1942

g.m. Ludvig Rud f.06.12.1942
fra Rud i Eidsberg, Østfold.
Bosted Rud, Eidsberg.

BARN 4:

May Birgitte Rud f. 13.05.1967

BARN:

Malin Rud Aas f. 14.08.1987

Johan Kristian Rud f. 31.01.1969

Bosted Rud, Eidsberg.

Jørn Olav Rud f. 15.05.1972

Julie Kristine Rud f. 03.07.1974

2.2 PAUL JOSEF KORSEBERG f. 08.01.1904 d. 21.02.1985
g.m. Thora Josefina f. 29.09.1904 d. 21.09.1963
fra Sørenskas, Hvaler.

BARN 2:

1. OLE THORMOD KORSEBERG f. 15.11.1933 d. 09.10.1990

g.m. Klara Midtbø f.17.12.1935 fra Grimstad
Hele familien er bosatt i Grimstad.

BARN 3:

Paul Johan f. 08.11.1956

g.m. Ingrid Olsen f. 20.08.1956

Anne Gunn f. 26.11.1958

g.m. Ole Kringlenoen f. 12.04.1954

BARN 2:

1. Gunnar Kringlemoen f. 30.05.1979
2. Jeanett Kringlemoen f. 22.04.1981

2. TOVE IDA F.KORSEBERG f. 29.06.1936
g.m. Erling M. Syversen f. 24.12.1928
d. 12.09.1987. Fra Sarpsborg.

BARN 2:

1. John Robert Syversen f. 20.04.1962
g.m.Hilde Margrethe Andreassen
f.26.02.1962 fra Hannestad, Tune.

BARN 2:

- Stine Margrethe f. 22.03.1988
- Lene Marie f. 08.05.1990

- 2.Tor Arne Syversen f. 14.10.1965

BARN 1:

1. Ida Therese f. 15.05.1990
Mor: Wenche Larsen f. 21.07.1969

- 2.3. **HJØRDIS INGEBORG KORSEBERG f. 11.05.1905 d. 19.11.1969**
g.m. Anton Sverre Høyum f. 12.04.1903 d. 25.09.1983
31.07.1929, fra Høyum i Onsøy. (Julie Korseberg og Sverre
Høyum er søsken). Bosted: Grimstad i Borge.

BARN 4:

1. INGER SOFIE f. 25.09.1929
g.den 01.08.59 m. Arve Holm f. 24.09.1927, fra
Torsnes. De er bosatt på Ås.

BARN 2:

- Vidar Holm f. 13.09.1960

- Egil Andre Holm f. 22.07.1966

2. ANDERS TOROLF f. 11.05.1931 d. 25.10.1946.

3. ERLING SVERRE f. 12.04.1933

g.m. Gudrun Dahl f. 21.06.1935 fra Torsnes.
De er bosatt på gården Grimstad i Borge.

BARN 2:

- Tormod Erling f. 11.12.1959
g. 22.02.86 m. Mia Kjølberg f. 29.03.1960.

BARN:

- Thomas Tormod f. 21.11.1986
- Marius f. 28.04.1990

- Oddvar f. 02.02.1963

g. 09.11.85 m. Heidi Merethe Martinsen f.
24.05.1961. Bosatt på Høyum i Onsøy.

- BARN: Charlotte f. 14.08.1986
Anders f. 24.09.1988

4. HELGE ØYVIND HØYUM f. 03.11.1942 d. 06.06.1984.

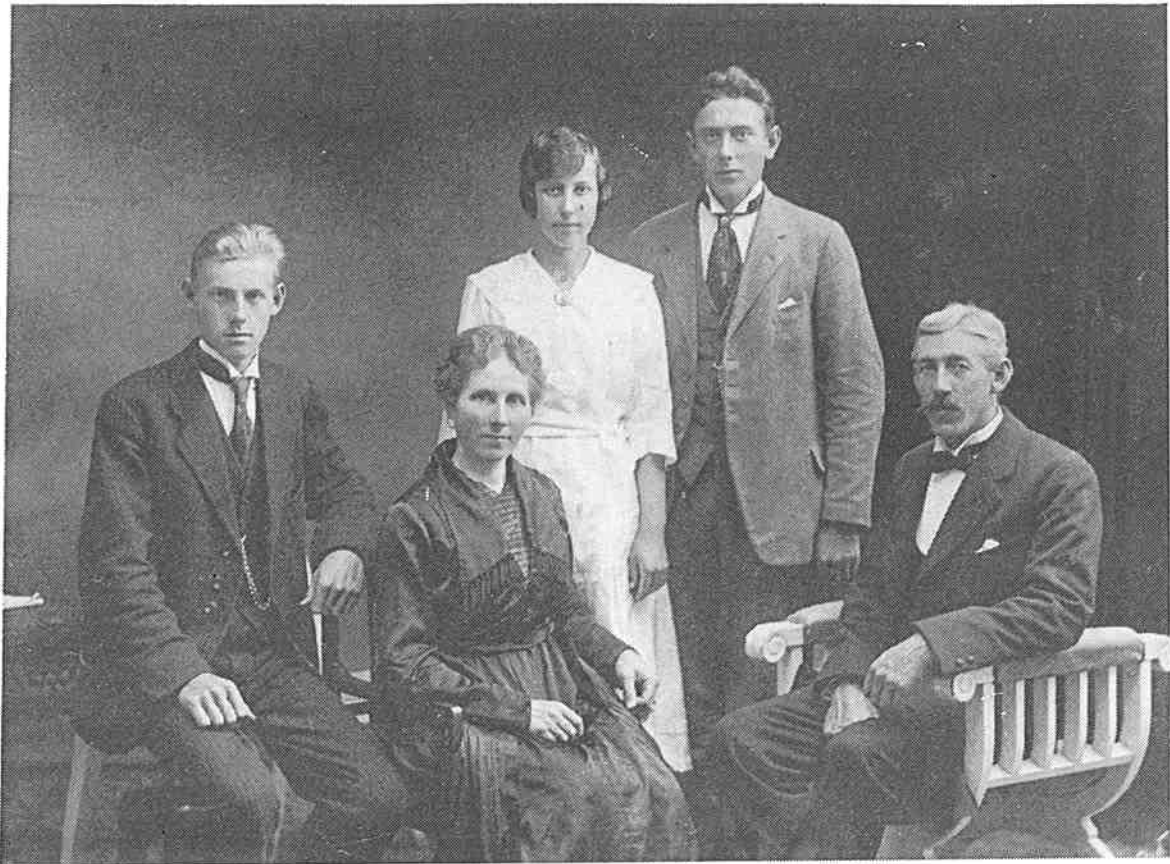
g. 25.03.70 m. Wigdis Andersen f. 22.04.1949
fra Kråkerøy ved Fredrikstad.

- BARN 1: Pål Andre Høyum f. 01.10.1970

Ida Othilie Paulsen Djupvik og Thomas Ferdinand Korseberg

Fra venstre:
Paul Josef, Ida Othilie, Hjørdis Ingeborg, Olav Karsten og
Thomas Ferdinand Korseberg

✠

Vår kjære, gode mor, svigermor, bestemor, søster, svigerinne og tante
forhv. distriktsjordmor
Ida Othilie Korseberg
født Djupvik
døde stille fra oss i dag, nær 80 år gammel.
Korseberg i Torsnes 7/4-55.
Barn, svigerbarn, barnebarn.
Begravelsen foregår fra Torsnes kirke fredag 15/4 kl. 14.
Alle som følger er hjertelig velkommen tilbake til en minnestund på Weels lokale.

✠

Vår kjære far, svigerfar, bestefar og oldefar, bror, svoger og onkel
Josef Korseberg
døde fra oss i dag.
Kirkeøy 21. februar 1985.
Tormod Clara
Tove Erling
Barnebarn og oldebarn
Øvrige familie
Begraves fra Hvaler kirke torsdag 28. februar kl. 12.00.

✠

Min inderlig kjære hustru, vår gode mor, svigermor, vår snille bestemor, søster, svigerinne og tante
Hjørdis Ingeborg Høyum
døde plutselig i dag, 64 år gammel.
Livet gir oss mange goder, men bare en moder.
Grimstad, Torsnes, 19. nov. 1969
Sverre Høyum, mann
Inger Arne
Erling Gudrun
Øyvind Vigdis forl.
barn svigerbarn
Tormod, Vidar, Oddvar, Egil, barnebarn
Begravelsen foregår fra Torsnes kirke tirsdag 25. november kl. 13.00
Vennligst send ikke blomster til hjemmet.

✠

Min inderlig kjære mann, vår gode omsorgsfulle far, svigerfar og bestefar
Gårdbruker
Thomas Korseberg
døde plutselig fra oss idag.
Korseberg i Torsnes 22/5 1946.
Ida Korseberg.
Olav Julie
Josef Thora
Hjørdis Sverre
barn. svigerbarn.
Barnebarn.
Begravelsen finner sted ved Torsnes kirke tirsdag 28. mai kl. 2. Møtetid i hjemmet kl. 1. Alle som følger er velkommen tilbake til hjemmet. Bedes kun på denne måte.

✠

Min eigode, tålmodige mann, snille far, svigerfar, morfar, svoger og onkel
Olav Korseberg
sovnet stille inn i dag, 84 år gammel.
Torsnes 29. juli 1986
Julie
Synøve Ingar
Solveig Ludvig
Barnebarn
Øvrige familie
Begraves fra Torsnes kirke tirsdag 5. august kl. 12.

**3. NILS KRISTIAN PAULSEN OG ANNA JENSINE SALAMONSEN'S
BARN, BARNEBARN OG OLDEBARN.**

3.1 JOHANNA REGINE født 09.05.1904 død 26.12.1989.

Gift med Johannes Simonsen fra Djupvik. Hans far kom fra Dovre. Johanna ble enke etter 11 års ekteskap. Hun satt igjen med 4 barn fra 1-9 år. Den tyske hærmakt hadde allerede i 1940 beslaglagt heimen deres. Da Johannes døde var dem innkvartert i et hus i nabobygda Rotsundelv. Etter begravelsen fikk hun og barna flytte hjem til vår familie i Djupvik og bodde der sammen der til den store evakueringen i 1944. Opplysningene er av Ragna Vinje.

BARN 4:

1. Sigmund Arvid f. 05.03.1933. Ugift. Bosted Djupvik.

2. Astrid Nicoline f. 23.07.1935. G.m Tormod Iversen,
Djupvik, f.08.07.1913.

3. Nils Kristian f. 18.05.1938. G.m. Else Nordgaard,
Finnmark, f. 13.07.1941.

BARN:

Anne Nordgård Simonsen f.14.12.1961. Bosted Tromsø.

Beate " " f.14.08.1968. Bosted Tromsø.

Randi " " f.30.05.1972. Bosted Tromsø.

4. Reidun Irene f. 08.06.1941. G.m. Eilif Storslett
f.24.03.1947. Bosted Tromsø.

BARN:

Vidar Storslett f. 03.07.1977.

3.2 SVERRE INGVALD f.05.08.1906 d. 30.08.1913.

3.3 INGEBORG PAULINE f. 12.07.1908 d. 13.01.1989.

Ugift. Bosatt Djupvik.

3.4 OLAV KARSTEN f. 01.05.1910 d. 12.06.1910.

3.5 OLAV IVAR f. 26.06.1912 d. 28.07.1979. Gift med Mary

Emilie Isaksen fra Rotsund.

BARN 3:

1. Elsa f. 14.09.1950. G.m.Einar Sverre Seljevoll f.
17.10.1951 fra Rotsund.

BARN: Joacim f. 08.07.1984.

Eirin f. 26.11.1986.

2. Anna Kristine f. 21.10.1954. G.m. Torbjørn Arne
Berg, Spåknes, Rotsund, f. 30.09.1949.

BARN: Karoline f. 15.02.1988.

Daniel Mathias f. 15.11.1989.

Ola Johannes f. 22.07.1991.

3. Marit Olaug f. 03.11.1961. Ugift. Bosatt Tromsø.

3.6 RAGNA EMILIE født 25.10.1914. Gift med Ottar Meier Vinje
fra Målselv. Han var født 17.03.1904 og døde
03.09.1976.

**4. OLAF NANDRUP PAULSEN OG MARTHA CATRINE HEGGELUND'S BARN,
BARNEBARN OG OLDEBARN OG TIPPOLDEBARN.**

4.1 AKSEL KRISTIAN NORMAN PAULSEN f. 25.07.1898 d.01.12.74.

Gift med Thyra Martine Nilsen f. 26.03.1898 d.09.07.70,
fra Ingøy, Finnmark. Bosted Skjervøy.

BARN 4:

1. Margit Jensine f. 21.06.1923. Gift med Kurt Lange
f.22.10.1920 i Øst-Tyskland.

BARN:

Karin Monica f. 17.09.1943 på Skjervøy. G.m.
Alf Bukoe. Bosted Framersback, Tyskland West.

BARN: Peter f. 04.02.1967
Kristian Martin f. 18.11.1971

2. Olaug Johanne f. 07.11.1924. Gift med Bernt Dyrstad
f. 18.12.1925, Ibestad. Bosted Bodø.

BARN:

Marit f. 12.09.1953. Ugift. Bosted Skien.

Berit f. 07.05.1958. G.m. Rikard Hansen
f.02.01.1953. Bosted Bodø.

Barn: Rune Rikardsen Dyrstad f. 20.02.1981
Bernt Rikardsen Dyrstad f.06.02.1985

3. Aud f. 24.08.1926. Gift med Arvid Sorknes
f.14.11.1924.
Bosted Fredrikstad.

BARN:

Solveig Elisabeth Sorknes f. 25.1.1951. G.m.
Steven Frances Dreyer f. 17.08.1952 i Columbus,
Georgia, U.S.A. Bosted U.S.A.

Barn: Kristine Dreyer f. 25.08.1978.
Katrine Dreyer f. 06.12.1982.

4. Trygve Asbjørn f. 03.01.1928. Gift med Ingeborg
Hendriksen f. 08.11.1930. Bosted Tveita, Oslo.

BARN:

Grete Paulsen f. 12.10.1960. Ugift. Bosted
Majorstuen, Oslo.

Martha Kathrine Heggelund var født 09.09.1875 i Djupvik og
døde i 1951 76 år gammel på Skjervøy hos sønnen Aksel.

Nils Kristian Paulsen

og

Anna Jensine Salamonsen

Olaf Nandrup Paulsen

**7. AMALIE PAULINE PAULSEN OG PEDER SALAMONSEN'S BARN,
BARNEBARN, OLDEBARN OG TIPPOLDEBARN.**

7.1. SOLVEIG INGVARDA født 25.09.1909.

Gift med Karl Georgsen f. 07.04.1914, d.10.04.1957,
bosatt Skibotn.

BARN:

Bjerg f. 21.08.1944 g.m. Roald Atterås f.06.03.1944 fra
Dale i Sunnfjord. Bosatt i Bærum.

Rønnaug f. 20.09.1947 g.m. Odd Ingebrigtsen f. 25.05.1948
bor i Skibotn.

BARN:

Caroline f. 14.06.1973.

7.2. JOHANNE PAULINE født 18.09.1911.

Gift med Jens Johansen f.10.05.1907 fra Foldvik i
Gratangen. Bosatt Lyngseidet.

BARN:

Jorun f. 17.12.1953 g.m. Kjell Nilsen f. 21.07.1950 fra
Lyngseidet. Bosatt Tromsø.

BARN:

June f. 07.09.1976.

Kine f. 03.10.1978.

7.3. GUDRUN MARIE født 10.07.1913.

Gift med Karl Johansen f. 03.05.1910. Død 13.05.1984.
Bosatt i Tromsø.

BARN:

Gerd f. 14.01.1933 d. 07.01.89. G.m. Kåre

Simonsen f.04.10.1927 d. 07.01.89. Bosatt Djupvik.

BARN:

Sissel Marie f. 12.06.1954. G.m. Øystein
Heidenberg fra Torsnes i Borge, Østfold,
f.24.10.54.

BARN: Lillian f.19-05.1976

Marion f.19.02.1978

Julie f.28.03.1981

Gerd Karin f.24.04.1989

Knut Gunnar Simonsen f. 05.09.1960.

Irene (Gulle) f.20.11.1939. G.m. Arne Richard Foor,
Honningsvåg.

BARN:

Trond f. 25.11.1960

Bente f. 25.11.1960

Karl Richard f. 19.05.1962

Ketil f. 05.08.1966

Per Olav f. 12.02.1969

Ottar f. 29.06.1941. Ugift. Bosatt Tromsø.

Kari f. 29.12.1942. G.m. Bjørnar Nilsen, Gibostad.
Bosted Tromsø.

BARN:

Grethe f. 05.01.1976.

Astrid f. 19.01.1946. Ugift. Bosted Tromsø.

Guri f. 19.01.1951. G.m. Sverre Romfo, Sunndalsøra.
Bosted Trondheim.

BARN:

Therese f. 22.09.1981.

7.4. OLAUG NIKOLINE født 05.11.1915, d. 08.07.78. Gift 1.g.
med Johan P. Thomassen. Bosted Djupvik. Gift 2.g. med
Helge Isaksen. (Ingen barn.)

BARN:

Odd Thomassen f. 08.01.1935. G.m. Anna Seljevoll,

Rotsund f. 08.04.1937. Bosted Sørkjosen.

BARN:

Gerd Helene f. 08.05.1960

Tove f. 14.10.1961

Einar f. 08.09.1965

Lise f. 10.11.1973

Aase Thomassen f. 12.03.1937. G.m. Anton Hansen,
Uløybukt f. 30.07.1927. Bosatt Djupvik.

BARN:

Ole Johnny f. 22.05.1957

May Ingun f. 02.06.1959

Åge Anton f. 26.09.1964

Tor Daniel Thomassen f. 05.05.1939. G.m. Torgunn Jensen
Dj. f. 01.11.1942. Bosatt Sørkjosen.

BARN:

Olav Johan f. 25.01.1965

Kjell Tore f. 25.10.1967

Arnfinn f. 16.04.1970

Daniel f. 17.04.1982

7.5. ANNA REGINE født 03.11.1917. Gift med Jens Haarstad f.
09.10.1909. Bosatt Heimdal.

BARN:

Peter Haarstad f. 15.10.1943. G.m. Britt f. 28.05.1946,
Heimdal.

BARN:

Anne Marit f. 05.11.1964

Einar f. 04.07.1966

Lise f. 25.04.1968

Gretha Haarstad f. 19.10.1953. G.m. Ole Krøll f.
31.07.1949, fra Danmark. Flyttet til Australia i 1977.

7.6. SIGRID JØRGINE født 26.04.1920. Gift med Arne Grape f.
06.09.1920 d. 27.02.73. Bosted Skibotn.

BARN:

Per Arvid f. 18.01.1945. G.m. Magny Karlsen f.

09.03.1950. Bosted Skibotn.

BARN:

Marianne f. 30.04.1971

Terje f. 27.11.1972

Sofie f. 29.08.1975

Ruth f. 23.07.1946. G.m. Ingar Johnsen fra Brårud.
Bosatt Brårud.

BARN:

Espen f. 16.09.1972

Audun f. 05.04.1975

Dagfinn f. 19.04.1952. Ugift. Bosatt Skibotn.

7.7. DAGMAR BERLIOT f. 19.04.1922. Gift med Julian Paasche
f.04.02.1926. Bosatt Heimdal.

BARN:

Inger f. 08.04.1954. G.m. Eldar. Bosatt Heimdal.

7.8. RANDI EUGENIE født 09.03.1925. Gift med Rasmus Rach
Georgsen f.26.12.1927. Bosatt Skibotn.

BARN:

Heidi Rach f. 31.05.1958. G.m. Kjell Owe Lambela,
Skibotn.

BARN:

Eivind Rash f. 24.03.1983

Marthe " f. 05.03.1985

Julie " f. 09.12.1991

Marit Rach f. 28.08.2961. Ugift. Bosatt Skibotn.

Per Einar Rach f.13.05.1963. Ugift. Bosatt Skibotn.

Olauq Rach f. 03.12.1966. Ugift. Bosatt Skibotn.

7.9. PAUL ARVID f. 16.08.1927. Ugift. Bosatt Djupvik.

7.10. TORALF ØYVIND født 02.11.1929. Død 27.02.1975. Gift med
Kristin Olsen f. 11.02.1931.

BARN:

Anita f. 05.11.1963

Tore Kristian f. 29.04.1967

Ingebjørg f. 20.02.1969

Fra venstre: Ida Evanger (Berg)
Marie (søster til Peder Salamonsen)
og Amalie Paulsen

Peder Salamonsen

**8. PAUL MARIUS PAULSEN OG KAROLINE ALBERTINE EVANGER'S BARN,
BARNEBARN, OLDEBARN OG TIPPOLDEBARN.**

8.1 JULIE PAULINE født 25.05.1911. Gift med Odd Magne Arnold
Gaare f. 29.06.1912, d. 04.02.1956. Bosatt i Djupvik.

BARN 3:

1. Elsa f. 28.09.1934. Gift i Lyngen den 26.07.1958 med
Tor Røkenes f. 09.09.1932 fra Kvæfjord. Bosted Storslett.

BARN:

Solveig f. 19.11.1959 i Tromsø. G.m. Frode With,
Skjervøy, f. 29.04.55.

BARN: Marius f. 16.12.1982
Ragnhild f. 30.06.1984
Karoline f. 27.03.1988

Kirsti f. 18.11.1963 i Alta. Gift i Nordreisa med
Giorgos Maranos, Aten, Hellas, f. 27.04.1963.

2. Steinar Gaare f. 26.09.1937. Gift med Karen Bakke,
Rotsund, f. 02.05.1938, d. 14.12.1988.

BARN:

Siv Gaare f. 25.03.1960 g.m. Espen Dahl, Oslo,
f.01.03.1956. Hans foreldre kom fra Bergen.
Bosted i Ytre-Enebakk.

BARN: Julie Gaare Dahl f. 27.04.1982.
Maria Gaare Dahl f. 01.06.1986.

Odd Gaare f.18.02.1962 g.m. Monika Rydland Gaare,
Bodø, f. 14.11.1961 (hennes foreldre kom fra
Ballangen). Bosted i Tromsø.

BARN: Fredrik Rydland Hansen f.10.03.1985.
Katrine Rydland Gaare f.24.06.1990.
Victoria Rydland Gaare f.06.06.1992.

Gisle Gaare f. 05.04.1966. Ugift, bor i Bodø.

3. Kirsten Marie Gaare f. 28.07.1943. Gift med Steinar
Henrik Hansen f. 12.09.1942. Bosted i Tromsø.

BARN:

Ketil f. 08.03.1968
Jon Kristian f. 28.04.1971
Sidsel Marie f. 02.07.1978

8.2. ANNY KONSTANSE født 03.06.1913. Gift med Gustav Norbakk
f.07.04.1914. Bosted Saupstad, Vestvågøy.

BARN 4:

1. Terje Øvergård f. 11.11.1936. Død 11.04.1989.
Gift med Lillemor (Petra Edvine) f.22.05.1940,
fra Bardu. Bosatt i Oslo.

BARN:

Nils Arne f.17.04.1964.
Nina Mariann f.11.06.1974.

2. Hild Marion Norbakk f. 29.07.1946. G.m. Ragnar Vestby
f.01.02.1945 fra Oslo. Bosatt Vestvågøy.

BARN:

Morten Vestby f.24.07.1968.

Geir " f.25.09.1969. Samboer med
Ann-Helen Johansen.

BARN: Vidar Johan f.27.06.1990.

Stian Vestby f. 20.10.1974.

3. Sture Norbakk f.11.01.1949. G.m. Heidi Lund
f.13.01.1955, fra Vallesund i Trøndelag.

BARN:

Yngve Norbakk f.13.12.1977

Line " f.07.07.1983

4. Karl Magnus Norbakk f.30.06.1950. G.m. Maibrit
Salomonsen f. 16.05.1950 fra Rise i Vestvågøy.

BARN:

Robin Norbakk f. 20.12.1969.

Kirsti Marie Norbakk f. 27.03.1984.

8.3 NILS OSVALD født 26.12.1916. Død.

(Var evakuert under krigen på Korseberg.)

8.4. AMALIE døde bare noen dager gammel.

8.5. LAILA KAROLINE født 17.10.1920. Ugift og driver gården
Djupvik.

8.6. KRISTIAN MARENSIUS født 06.04.1923. Ugift. Død.

8.7. BERNT født ijuni 1935. Døde ganske liten.

Ved forlis den 4. februar 1956 omkom Kristian Paulsen og Odd Gaare, Djupvik, Olaf Olsen Djupvik, Ingvald Isaksen, Rotsund, Roald Jacobsen, Ulløybukt og Petter Hendriksen, Olderdalen. Minnesteen er reist på kirkegården i Djupvik.

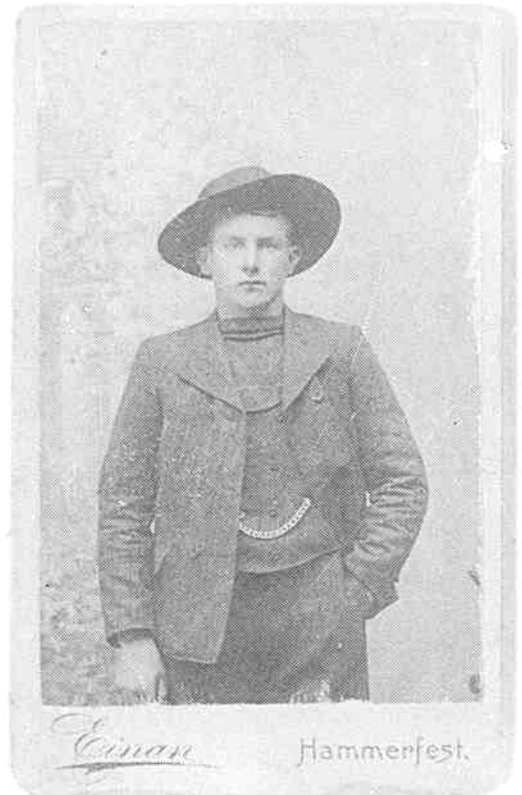
PAUL MARIUS PAULSEN 80 år

KAROLINE ALBERTINE EVANGER PAULSEN

Karoline Albertine Evanger

Pauli Marius Paulsen
Bildet er tatt i 1909

"Besta" Johanna som ung

To gode venner:
Marius og Amalie

Marius Paulsen

- nybrottsmann og fisker.

Jordnære ting for enkle mennesker

Av Kristian Berg, Nordmannvik

Paul Olsen kom fra Gudbrandsdalen til Djupvik i året 1846 og begynte som gårdbruker sammen med sin kone og en stor barneflokk. Seks av dem reiste til Amerika i voksen alder. Han levde før min tid. Det jeg kan huske er kjørepelsen som var foret med bjørneskinn av en bjørn som han selv hadde felt, og kornkista hans, for han avlet jo korn selv. Hans våningshus var av en sjelden type. Det var sikkert noe som han hadde fra sitt hjemsted i Gudbrandsdalen.

Efter hans død overtok hans yngste sønn Marius Paulsen en halvdel av gården og det er hans dyktighet som gårdbruker jeg ikke kan glemme. Han var gift med Karoline Evanger og de hadde 3 døtre og 2 sønner som døde i ung alder, og det var et stort savn for han. Marius Paulsen hadde en stor hest som var så snar at det var bare han selv som torde bruke den. Han slet ut 3 par hestegreier på den. Hvis man går langs med fjæra på den lange eiendommen og ser de store steinene, så er det et bevis på et karstykke av de sjeldne. Men ikke nok med det, han planerte ut ei fylling nedfor sjøhusene. Det fortelles at han kjøpte et hus ute på Uløya, og da han hentet det så

kunne ei 48 fots skøyte levere det på land ved utfyllinga. Så der var nok mange kubikk stein tatt op av nybrottet og kjørt ned. Det var dengang ikke traktorer og brøiter som gjorde arbeidet. Han hadde jo Landbruksselskapets diplom for sitt arbeide med jorda. Så det var et vel utført arbeide. Marius Paulsen var også mye brukt i veivesenets tjeneste. Han begynte med gruskjøring i Rotsundelv og siste gang jeg så han var i Mandalsfjellet. Men han var også på andre anlegg hvor det var noe å tjene. Han deltok også i Lofot- og Finnmarkfisket. Jeg var sammen med han både på anleggsarbeide og på fisketurer, og jeg vil karakterisere han som en forlikelig, flink og grei kar på alle måter. Han bygde nytt våningshus og ny fjøsbygning og han døde i en alder av 84 år. En ærlig sliter på land og hav, en av de sjeldne. Hans yngste datter, Laila Paulsen, tjenestegjorde på telegrafstasjonen. En del år var hun også poståpner i Djupvik. Alltid blid og hyggelig, hun var også i flere tillitsverv inden Kålfjord kommune. Det er koselig å se hvordan hun tar seg av sin fars eiendom, hun vedlikeholder gjerdene og leier ut slåttemark til dem som driver gårdsbruk. Men hun har jo en far å slekte på.

Marius Paulsen og sin søster Amalie
Bildet er tatt sommeren 1970.

GÅRDEN DJUPVIK'S HISTORIE,

Jeg skal forsøke å samle litt historie rundt og i Djupvik. Litt formelt om gården som er avskrift av gårdsbok for Lyngen; Den har gnr. 1, br.nr. 198. Djupvik var krongods og ble derfor skyldsatt alt 2. august 1713, og satt i 1/2 våg landskyld. Bygsler var da Hendrich Jansen. Grensebeskrivelse mangler, men delings- og skyldsetningsforretning ble holdt 4. oktober 1848. Gården ble da satt i en samlet skyld av 1 pund 12 mark, navnet ble skrevet "Dybvik", som i 1713.

Da grensen mellom Djupvik og Spåknes også ble grense mellom Skjervøy og Lyngen tinglage og prestegjeld fra 1811, og senere kommunegrense, er det naturlig at den beskrevne grense i 1848 blir gjengitt ordrett:

"Mellom Dybvik og Spaaknes tar skillet sin begyndelse fra indre Spaaknesodden, fra en stor sten merket X, beliggende et lidet stykke opp fra fjæren og er skillemerke. Derfra gaar skillet i fuldt øst og midt efter ryggen av en høi bakke indtil den støder paa en stor jordfast sten merket X og er beligende ved nordre ende av side af den høie bakken, hvorefter grenseskillet gaar. Dessuten er det efter denne linie 3 jordfaste stene, afmerket med X. Fra foran anførte store sten ved nordre bakke hvorpaa er opreist en torvstøtte, derfra igjen vedblir skillemerket at gaa til fjelds i sydøst. Mellom Dybvik og Hammervig er en stor Elv grenseskille."

Gården ble ved denne delings- og skyldsetningsforretning delt mellom Paul Olsen og Eilert Carlsen og grensene m.v. mellom disse brukene nærmere beskrevet. Eierforholdene er beskrevet slik:

- 1787 Skj. til Søren Torbensen Gamst. Han ble den første sjøleier av gården.
  - 1805 Skifte etter Søren Torbensen Gamst til fordel for Anders Kiil. Verdsatt til 200 rdlr.
  - 1840 Skj. fra Anders Kiil til Søren Iiil på d.e. m/stuebygning.
  - 1848 Gården delt: 1.nr. 198 A (bnr. 1) til Paul Olsen. 1.nr. 198 B (bnr. 3) til Eilert Carlsen.
- Vedkommende bnr. 1 av skyld oppr. mark 3,09.
- 1851 Auksj.skj. til J.F.D. Mack for 370 spd, og skj. fra Mack til Paul Olsen m/kår til Anne Paulsdtr.
  - 1871 Skifte etter Paul Olsens enke Torine Hansdtr. m/arvepant til Iver Olai, Anne, Marie, Jensine, Margrete og Johanna.
  - 1880 Telegrafverket leier i 5 år 2 etasjes hovedbygning for kr. 280.- pr. år av Paul Olsen.
  - 1884 Skylddeling: 1.nr. 198 A til Paul Olsen (bnr. 1) 1.nr. 198 B 2 Bakkenes til Nils Aukala (bnr.2) (Nils Aukala var finne og hadde vært dreng i en årrekke.)
  - 1896 Skifte etter Paul Olsen m/overdr. av d.e. til enken Johanne Nilsdtr. Gammel-Pål var jo død i 1890.
  - 1921 Skj. fra Johanne Nilsdtr. til Paul Marius Paulsen.
  - 1964 Den 17.04. skjøte fra Paul Marius Paulsen til Laila Paulsen.

Se forøvrig gårdshistorie for Lyngen s. 103.

Som jeg har skrevet tidligere reiste Gammel-Pål først til Målselv siden til Alta. Det er vel usikkert om hvor han reiste først, men han må i alle fall ha tjent nok i Alta med skiferarbeide til å kjøpe Djupvik da han fikk høre at denne gården var til salgs.

Det fortelles at ettersom statseiendom/kirkegods ble lagt ut til salg ble nordmenn oppfordret til å reise nordover for å blande seg med finnlendere og samer. Reisen ble betalt av staten. Det ble enda til delt ut gratis aviser og ukeblad for å infiltrere norskspråket. Årsaken til at våre reiste kan vel heller tyde på å bedre levevilkårene. Men alle ville vel helst bli selveiere etter husmannsåket til tidligere generasjoner.

Vi ser av historien at Tromsø by fikk tilknytning til landets telegrafnett i 1869. "I august dette året ble nemlig Nord-Norge-linjen ferdig og Tromsø stasjon åpnet de 10. august. Det var en stor begivenhet som en hadde sett fram til lenge. Den alminnelige erkjennelse var at "siden dampskipsfartens begynnelse på Nordland er intet så stort blitt oss til del". Og året etter, nemlig den 24. oktober 1870 ble Lyngens Telegraf Stadion som første stasjon i Lyngen åpnet i Djupvik. Telegraflinjen var da bygd fram dit og videre helt til Øst-Finnmark." Dette er sitert rett fra Lyngen bygdebok. Vi ser at i 1880 leier Televerket i 5 år 2 etasjes hovedbygning for kr. 280,- pr. år av Ole Paulsen.

Senhøsten 1848 kom de to første læstadiner-predikantene til Skibotn i Lyngen, utsendt av læremesteren selv Lars Levi Læstadius, som da var prest i Karesuando i Nord-Sverige. De ble snart etterfulgt av mange flere. De tok først inn hos finnlendere, men etterhevert som Ordet fikk fotfeste og folk onnmvendte seg, blandet de seg med hele befolkningen. Vi kan anta at de også har tatt inn i den store bygningen til Gammel-Pål. Han var fra før påvirket av Hans Nielsen Hauge. Læstadianismen fikk en stor påvirkning for hele nord-Norge og har det enda.

Gammel-Pål bygde halve delen -den nordre del - av den store stubygningen (den første delen var bygd tidligere). Sidebygningen ble også bygget av Gammel-Pål. Søskenflokket i 2. ekteskap ser ut til å ha vokst opp i dette huset. Ord og uttrykk fra Gudbrandsdalen har overlevd til vår tid, det oppdaget Laila Paulsen da vi kom til Otta.

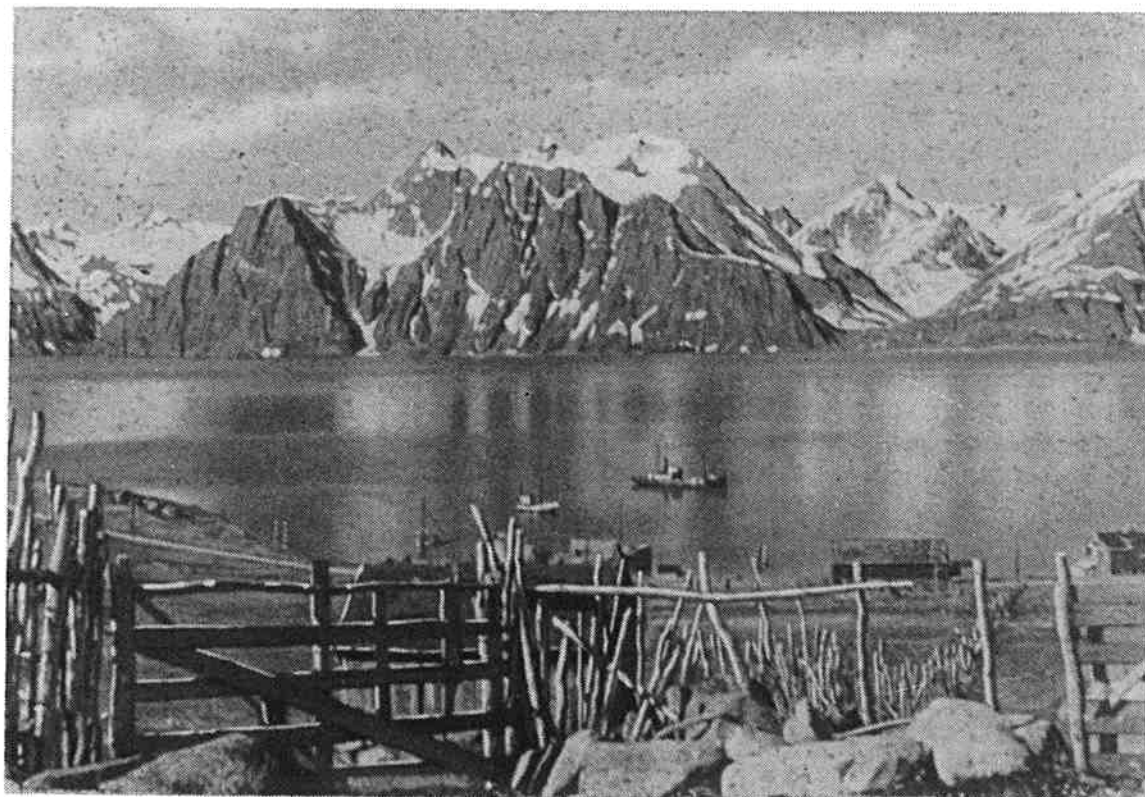
En histore fra ny tid:

Da Kirsti Røkenes (Maranos) hadde som sommerjobb i 1985 å registrere alle stedsnavn i Nordreisa, ble hun spurt av en gammel mann hvor hun kom fra. Hun svarte det og at tipp-oldefaren var Gammel-Pål Olsen. Da fortalte mannen at en konfirmant engang på kirkegolvet ved overhøring ble spurt av presten: Hvem er Gud? Da svarte gutten: Han Gammel-Pål i Dupvika! Gammel-Pål hadde nok en posisjon i bygda.

Laila Paulsen har skaffet tilveie kopi av arveoppgjør etter Paul Olsen. Likeledes kopi av kontrakt mellom Televerket og Paul Olsen. Disse gjengis.

Storgården Djupvik med sidebygning.

DJUPVIK sett mot Lyngsalpene

920
- 2. 2. 686

L.II-238

Undertegnede Arvinger efter Paul Olsen, Djupvik,
erkjender herved at vi har faaet utbetalt den os tilkommende arv
med tilsammen kr 1559.08 hvorfor panteretsutlægget for arv kan avlases
i Djupvik gno 1 bno 1 av skyld 1 mark 73 øre i Lyngen.

Djupvik den 15 marts 1918.

til vitterlighet:

Mariusus Olsen
Kristian Kiil

Ida Dybvik Krosberg
Nils Paulsen Enke
Regine Jensen f. Paulsen
Amalie Salamonsen f. Paulsen
Paul Marius Paulsen

Det attesteres at underkriverne og nævnte
dokument er saantlige ulevende arvinger efter
afdøde gaardbruger Paul Olsen Djupvik
Lyngen hermed skrevet 9/4/18

Lebert Sivert

Ida Dybvik Krosberg
Regine Jensen f. Paulsen
Nils Paulsen Enke
Amalie Salamonsen f. Paulsen
Paul Marius Paulsen

Nils Berg

21/12 1920
H. N. 686

47-238

Telegrafbestyreren
i Tromsø

Tromsø den 12/2 1920

Djupvik telegrafstation blev flyttet fra Djupvik i Lyngen til Rotsund den 28/10 1895. Fra samme tid aphørte telegrafsecrets leiekontrakt med Paul Olsen Djupvik. Hvilket hermed meddeles.

P. Lindberg

Tinglyst inden Lyngen sorenskriveri ved ekstra ting den 15 december 1920, indført i pantebok no. 2 side   extrahert i realpanteregistret for Lyngen bind I, blad 238 personalregistret blad.

Anmerkes:

J. E. Kleisner
edsv.

BETRAKTNINGER.

Jeg har i eie et koselig brev fra tante Amalie til mor Ida. De sto hverandre meget nær! Brevet er skrevet i 1954. Da var tante Amalie 67 år og mor Ida 79. Livet var på hell og mor døde i 1955.

Gammel nord-norsk regle for Hellige tre konger er skrevet ned av Ragna Vinje og må selvfølgelig være med!
Fra "minneboka" har jeg tatt med mor's hilsen til meg i 1954.

Deretter tillater jeg meg å ta med bilde av forfatter med familie. Bildet er tatt i 1986.

Solveig.

16-8-85

Gammel regle for Hellige tre konger
Hellige tre konger tre, la mig nå
i natt få se. Hvis berog jeg
skal rede, hvis duk jeg skal bære.
Hvis favn jeg skal hvile i.

Jeg setter mine sko i se.
Så jeg min kjæreste får se,
ikke i hans beste,
ikke i hans værste; men i
hans daglige skikkelse.

R.W.

Fredly den 14 de desember 1954.

Kjære søster!

Jeg vil nu skrive noen ord til dig, og takke så hjertelig for ditt kjære brev som jeg har fått fra dig og ikke har blitt å besvare. Jeg har tanket hver dag at nu skal jeg gjøre alvor av å få noen ord sammen til dig for jeg vet jo at du vender på brev, og jeg har lest over ditt brev flere ganger. Hvor i du er omig så pent om å skrive snart, og det skulle jo ikke være så at man skulle ~~også~~ utsette sånt, kanskje det enganghømmen igjen, men det må så være, fordi jeg ikke kan stusse ikke at jeg er for mig selv, og har det helt stille, Du sitter vel ensom og tanker tilbake på den tid som er gått, og ønsker dig bort fra denne verden. Ja intet er bedre end å få et en salig død. og du er jo så lykkelig at du har vænnel dig frem til det må så du kan ha et frimodig håp om å anne. Guds rike som er os alle - alle og enhver som bare vil omvende sig og høre Gud til. Men det er så tungt og kunnne tillegne sig den store arv, især når man går og møter Gud's kall til man er blitt gammel og sliv til å bære. Derfor er vel ikke så ord sagt for jagens tanker på din skaper i din ungdom, for de onde dager kommer og går om hvilket du skal se jeg har ikke hørt til dem. Jeg har vel gått i lang tid med hengt etter å bli et bud. Men er det som enda ikke oppnådd den frimodighet at jeg tør å bekjenne mig for et Guds barn i all oppriktighet, men jeg ber til Gud at han av sin store nåde må hjelpe mig det til at jeg må være så lykkelig å få en salig død, så jeg kan få møle de av mine kjære som er gått bort i verdens fred.

Vi har hatt flere forsamlinger nå her omkring, det er såanne
som reiser omkring og prediker som du truske. dem gjorde
mens du var her Ende er det det samme gamle gode som
for, fasthet vere de gamle kristne som enda lever og holder
på den sanne og levende kristendom

Nå må jeg slutte dette korte og
enfoldige brevet mitt, for jeg er at båten kommer
og er straks her som jeg skal samme brevet med
Der hjerpeting ut og tra det vera med men
halsen fra din søster Amalie

Jeg tar med brev fra "tante" Amalie til sin kjære søster Ida.
De stu hverandre meget nær. I 1954 var jo livet på "på hell" .
Amalie var 67 år og Ida var 79 år. Hun døde året etter.
Dette for å gi de salig hensovende mer liv!

Solveig K.R.

Kjære Solveig

Det er så lykkelig
 jeg som denne og glæde
 de fleste og er min
 Lukningsring vil sende med
 et hundrede og fyrte tusende
 tusende ønsker om lykke og held
 tusende tanker fra familien
 med kærlighed

farmor,

Kristian den 9. mai 1954

Forfatter med familie: fra venstre:
 Julie Kristine, Johan Kristian, Solveig Helene,
 Jørn Olav, May Birgitte og Ludvig Rud.

TILEGG FOR PAUL OLSENS FØRSTE EKTESKAP MED THORINE HANSDATTER.

Det var vanskelig å få opplysninger om Thorine, som egentlig het Thorø. Men en historiebok-forfatter i Lom kunne hjelpe meg. Han fant Thorine og sendte bevis for hennes opphav i Lom som jeg tar med.

På slutten av min skriveperiode har jeg fått ihende noen Amerikabrev.

Det går fram av brev at Ole Paulsen var i Norge i 1914 angående arveoppgjør etter moren Thorine. Han har her fått brev fra sønnen Oacar som forteller om hvordan det står til hjemme i Ironton, Minneapolis.

Brev fra Ragna Vinje som gjengir vers fra Kathrine Paulsens død.

Likeledes tar jeg med det siste livstegn fra Olof Paulson (Ole Paulsens sønn) skrevet i 1950. Han forteller om sine tanker i alderdommen.

Terje Øvergård hadde i sin tid etterlyst slektninger i Wisconsin, USA, og fått svar fra Ole Paulsens barnebarn Hazel A. McKenzie. Det forteller bl.a. når Ole og Kathrine Paulsen døde. Kathrine Paulsen døde i 1930, 83 år og Ole Paulsen døde i 1933, 85 år gammel. Jeg gjengir brevet. Ellers har jeg ikke fått svar på mine henvendelser til Hazel. Jeg har til nå ingen opplysninger om de andre barna som emigrerte.

Til slutt gjengir jeg skole- og kirkehistorie fra Sel, - for å kunne sette oss inn i samtidens historie til Peder og Pål og deres forfedre. Dette er hentet fra "Årbok for Gudbrandsdalen" 1953 og 1955.

Lom 16.04.1991

Solveig Rud
Eidsberg
1850 Fysen.

Om: Torø Hansd. f 30. juni 1823.

Ved grundig lesing av konfirmasjonslistene fann eg at Torø har reist nordover.

Eg tek meg tid til å skrive av beviset:

Konfirmantlistene 1837, 15. oktober:

Innført: no 9 Torø Hansd 1823 5te August foreldre Hans og Anne Thorequeen.

Det er ført ein merknad her:

" Da jeg i den næsteldre Ministerialbog fol 13 nr 26a finder en ført som død 1823, 12^{den} Octobr, begravelse holdt October 11te, Torø Hansdr, barn af Grdmnd i Thorequeen, 2Maaneder gammel, og en Thorø Hansdr findes født i en ældre Ministerialbog fol 52 som født 1823 Juni 30te og døbt s.aa. Juli 13de Foreldre: Hans Rasmussen og Embjør Larsd^r Marsteen, Inderster, Lom Præstegjæld, og denne sidste som i Foraaret 1838 med sin Moder er reist ud af Præstegjældet, og nu opholder sig i Ibestad Præstegjæld i Nordland, Tilligemed sin yngre Søster Mari Hansd^r, der ogsaa skal være sammesteds, har forlanget sig Attest meddelt, og begge Kirkesangere, samt fleere troværdige Folk i Menigheden, ere enige i at det er denne Thorø Hansd^r som ere Confirmeret Aar 1837 den 22de Octb^r, og findes i Communions Registeret at have Communiseret sidste Gang Aar 1838 6te Søndag efter Paaske den 27de Mai, Samt da hun opgiver at have været i Lægd paa Gaarden Hielter det Aar hun gik til Confirmation, og dette stemmer med Fattigcomissionens Forhandlings Protocol for Aaret 1836 og 1837, saa er det Indlysende at her er skeet en Forvæxling, saa at den afdøde Thorø Hansd^r Thorequeen, Gmdatter, født 1823 d 5te August' Forældre Hans Hansen og Anne Rasmusd^r er bleven anført som confirmeret i stedet for Thorø Hansd^r født 30te Juni 1823 Marsteen, Foreldre Hans Rasmuss og Embjør Lars d^r Inderster. I Vaccinations Protocollen findes begge som vaccinerede i 1823, den Sidstnævnte no 569 2 mnd gammel, og den Førstnævnte no 578 1 maaned gl og den Førstes Attest dat 30de Octbr og den Andres 24de Octbr som det synes i Aaret 1823.

Lom Præstegaard den 1ste Februar 1840

(HP?) Heyerdahl

Skjæk

II

Torø Hansd f 30/6 1823 har reist frå bygda. Faren Hans Rasmusson finn eg ikkje att, truleg død, men det har eg ikkje funne korkje i tom eller Skjåk. Er han ikkje død, så er han reist frå dei, eller skilt, det siste var slett ikkje vanleg!

At ho trong attest(dåpsattest) skulle tyde på at Torø skulle gifte seg, janvel om ho berre er 17 år i 1840. Var ho gift fleire gonger?

Eg tek sjansen på at at dette er Torine Hansdotter f 1823, og set opp ei slektsliste:

Torø Hansd f 30/6 1823 (Og Mari Hansd f 18/2 1826 på Stusnes, nok-så nær Skjåkgrensa)

Foreldre:

Hans Rasmusson dpt 1/8 1780 g 1/4 1823 Embjørg Larsd dpt 2/2 1800 på Kvåle, Bøverdalen

Far:

Rasmus Johannesson	g 19/11	^{MOR} Torø Hansd Skånsar
dpt 23/1 1751	1780	dpt 23/11 1755

(ue) for:

Johannes Anderson
Rønnaug Rasmusdotter +1780

for:

Hans Jakopson Skånsar 1721
og Kari Pålisd f Kvåle

=====

Embjørg Larsdotter dpt 2/2 1800:

Foreldre:

Lars Person dpt 27/8 1758 gift 1785 m/ Mari ⁺Toresdotter f ca 1762

Foreldre:

Per Larson Gaukstad f ca 1730
g 30/5 1755

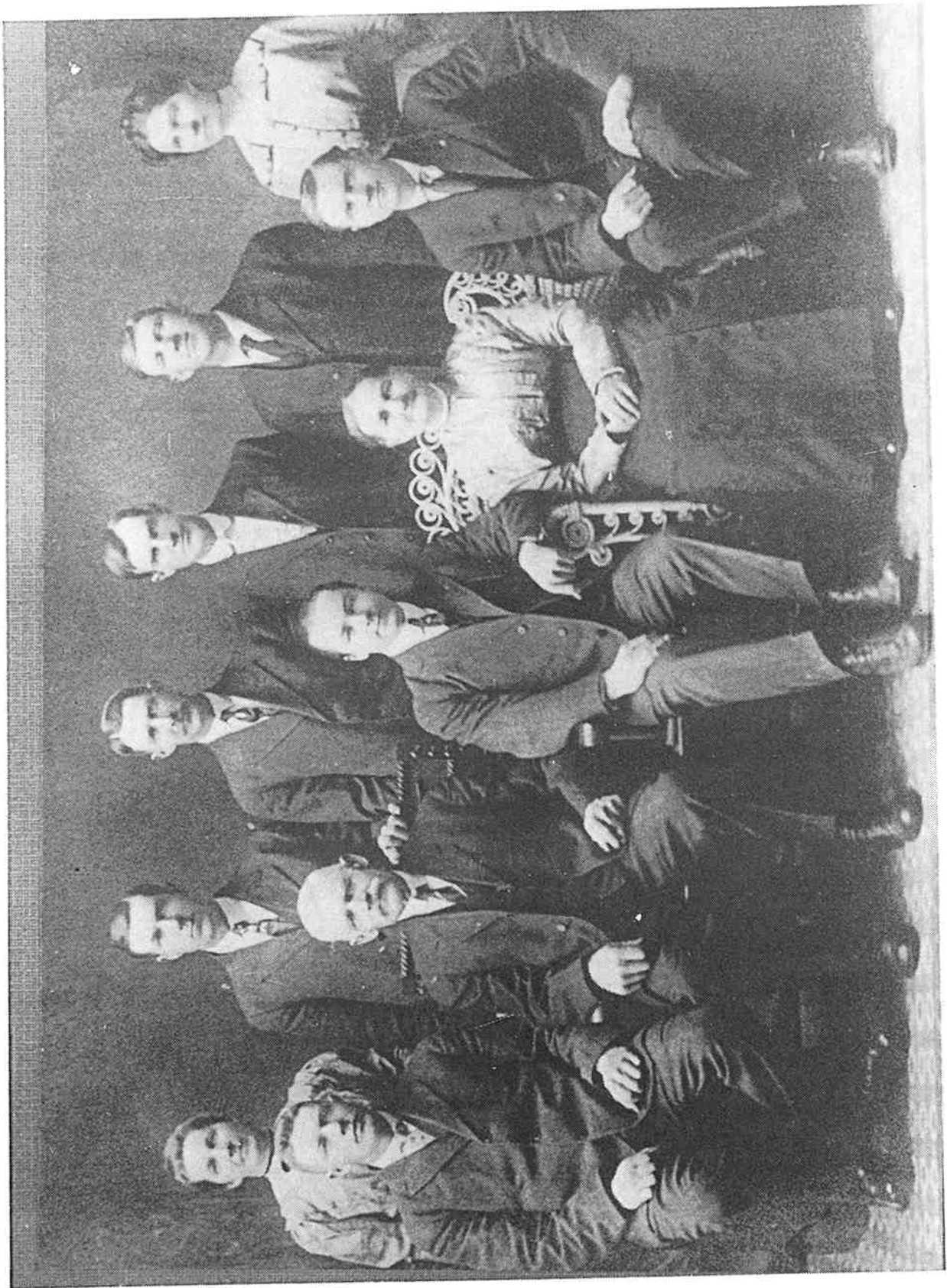
med Anne Rasmusd Ewerli(sHaugen?)

Mokre av linene, td Kari Pålisd Kvåle eller Per Larson Gaukstad kan først lenger attende, men fyrst vil du vel finne ut om Torø Hansd er Torine Hansd f 1823, om ho gifta seg meir enn ein gong m m.

Welsing
Jon Kolden
Jon Kolden

Lom kommune

2686 Lom

Ole Paulsen og hustru Kathrine Koht (til Amerika 1879)
Fra venstre 1. rekke: Oscar, far Ole, Josef, mor Kathrine, Harald
2. rekke: Hilda, Oluf, Johannes, Edvin Simon, Marie

Iver Paulsen
fra 1. ekteskap

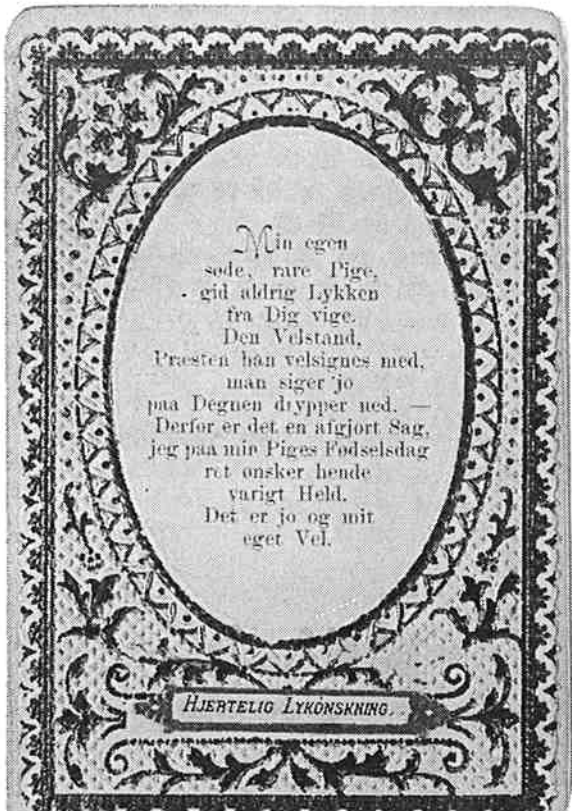
Ole Paulsen
fra 1. ekteskap

Jensine Paulsen
fra 1. ekteskap g.m.
Hans Hødahl

På billedets bakside står skrevet:
Her har du et tørt Straa som
en gang var grønt, men Blomsten
er falt af og snart vil jorden
gjeme Støvet - men det skal
engang høre Guds Søns Røst og
opstaa for Herlighed, og min Bøn
er at faa stilles ved Lamets 1.
Trone. Den 6. feb. 1911 blir jeg
63 aar. (Til Ragna E. Paulsen
fra Ole Paulsen)

Blant visittkort og hilsener til "mor" Ida har jeg valgt ut to med fin tekst.
Det ene er fra broren Iver.

Min egen
søde, rare Pige,
gid aldrig Lykken
fra Dig vige.
Den Velstand,
Præsten han velsignes med,
man siger jo
paa Degnen drypper ned. —
Derfor er det en afgjort Sag,
jeg paa min Piges Fødselsdag
ret ønsker hende
varigt Held.
Det er jo og mit
eget Vel.

HJERTELIG LYKØNSKNING

Lad denne Rose lifligt minde
Din Sjæl om Kjærlighed fra Gud,
Og denne lille Fugl forkynde
Det underfulde trøstens Bud:
Kast al din Sorg paa Jesu Hjerte
— Og Engelen — hvad siger han?
Jeg bærer dig i Fryd og Smerte
Jeg baade hjælpe, vil og kan.

NORTHERN EXPRESS CO.

Operating All Lines of
NORTHERN PACIFIC RAILWAY

Ironton, Minn. July 28th, 1914

Kjere Fader og Moder:-

Deres velkomne brev modtog jeg idag og for hvilket jeg siger tusend tak, de var godt at faa nogle ord ifra dere og var glad at vide at alt er vel.

Fik brev ifra Simon idag ogsaa ifra Johannes alt gaar vel hjeme, men ganske travelt, og vist vieret holder op fint saa vilde dem blive ferdig med hoyningen i den kommende uge. Vi har havt meget regn i sommer indtil to uger siden, de siste 3 uger har veret voldsom saa varm.

Potetes og korn er rigtig fin saa Johannes sagde at han var vel belaaen med kroppen iaar, og vis han synes tilfreds saa kan vi vere siker paa at alt er ganske godt.

Simon klagede ikke det minste at han havde nogen vanskelighed med bierne, saa jeg tenker at de bliver vel holleret. aa ja de bli holleret;

Jeg har ikke seet noget om nogen orkan eller ualmindelig storm i vaar herhed, Men et sorgeligt uheld kom over Charle Lee son til gamle Charle Lee, han arbeidet paa en farm i Dakota drev 3 hester paa en hoi loder og et single tre brast og kom med haar kraft og traf han paa siden af ansiktet, indvortes syge krevde haas liv inden 3 dager.

Ja de skulle veret morsomt at faa veret med og fisket torsk og sie og haahjern, de ville nok vere noget andet en at site paa wood lake og fiske sanfisk og aabor.

Harold er her og maler saa det spret men han er en durabel gut at ville middag iblandt.

Soo Linen kommer snart til at suse forbi min depo og da bliver det nok union station her og vem som bliver her da er ikke godt at forudsige.

Jeg er ikke verst god paa dem for at de ikke vil give mig hjalp saa iblandt er jeg ganske mørk i toppen.

Har tenkt paa at tage en tur hjem i august men jeg tror at jeg vil vente til at dere kommer hjem for om jeg gaar hjem nu saa er ikke mor og far der og da ville det ikke synes som at jeg havde veret hjemme noget.

Maria sente breverne som de havde skrevet til dem der hjemme til mig og jeg sente dem an til Jo. Siste jeg fik ifra Jo saa var alt vel med ham. skall slutte for denne gang og haaper at faa nogle ord ifra dere igen foren de rieser.

De ekte norsker som de er med vil vel drage lit paa skratten vis de viser dise linjer, men de tror jeg at vis jeg kom til Norge saa skulle jeg nok komme frem paa noget vis. nu begynnder det at blive ganske sort saa de er vel best at drage op krabben og slutte for denne gang med en hjerlig hilsen til Far og Mor ifra mig og Harold.

Deres son,

Oscar

Alle love for Oscar til sine foreldre som dem var på

besøgte i Norge paa anstid i 1914.

adskillig til min far som har bii Frans kan brenne som som fram hvalke. med i far avne opp drok til barna fra jenske full eller biske kan

Nar hos gamleingen igaar maa
han var ikke kamet og idag skal jeg igjen
gaa og se og troffe ham, men es han
ikke nu kamet saa faar jeg sende dig det
saa faar du selv vedrette det som
skal gjores, nu har jeg vist der og fikk en mil
lang brev, og han vilde jeg skulde sende det
til ham saa kunde han haa for at faade
understøtter her, og det er for at tjene mere
men jeg tror jeg sender det til dig afegvel,
Du faar nu skrive til Hødal og sig ham at han
skal faa det han tilkommer naar vi kommer
saa langt og det han dele 1195 i 6 dele og da
faar de se hvormeget det blir faa hver, det staar
15 Hundrede i denne Følmeget saa du maa gjøre
Hødal opmerksom derpaa, og jeg maa gjøre det
i Ainerka, nu maa du leve vel og vær Helst
og hels alle kjente venner, du gaar ut i at uddele
alle Bladerne gjør det fruntelig naar du har les den
dne egne) jeg hentyde blot: at skrive nogle ord faar den
men det blev mere en jeg hentyde, skal jeg sende det til
dig eller skriven naar jeg blir her det vil alle seg mig a
Lide og vel med Hustru Pauls

22 August

Jeg skal sende dig dette brev og
Her L saa du kan se hvormeget det
Millemer er kledt og du ser at jeg har
merket kors paa den begge Oskar og Harald
noe hos dit brev hvorfor takkes, fikk fraagubun
idag hvor han forteller, at det skib som skuld
gaa den 5 Sep skal nu gaa den 29 August og derfor
maa jeg gaa fraa for 8de Komunde mandag, foran
anulst at naa skibet i Bergen, profra kl 1 mandag

Grantsburg, Wisconsin den 26'de Des. -50.

Ven og slektning Nils O. Paulsen.

Jeg må nå ta meg sammen og svare dit brev af den 22 de October som jeg skulde ha svart for lenge siden, men når alderdommen kryper ind på en blir man upålidelig i sin vandel så man ikke liker at utføre de sysler man jorde i øngre dage, der er årsak for alle ting som hender over hele verden både gode og de onde. Denne verden er en meget ubehagelig plats at komme til. Det blir ikke bedre men måske meget verre, det ser mørkt ut. Den 12 te Des. sendte jeg dig en pakke med klær via pakkepost, om disse klær kommer dig i hende er jeg sikker på at de vild gjøre dig varm og behagelig, de er nye klær som moske nogen af dit hushold kan gjøre bruk af. Jeg håper at denne pakken ikke går til bunds over det store havet, der er mange farer især om vinteren. Jeg ser i dit brev om den 5 års pike som hadde den ulyke at miste sit liv så hastigt, men måske de som tages bort i barndommen er lykkeligere end de som blir gamle når mange plager og bekymmer møter os på en siste milen vi må gå. Om man ser tilbake til forne dage undres man om det var vert møien og besveret.

Man taler og synger om fred på jorden og meneskene en velbehagelighet, men fra begynnelsen af meneske-historien har det aldrig veret fred på jorden. (På første side af brevet er papiret sølet, det var en Kat som jorde dette puss da jeg gik ut i kjøkenet for at få mig kaffe, Katten hadde gode hensikter!) Jeg tror ikke det mulikt at håpe at den dag kommer da meneskene vil leve i venskap og fred, den utsikt er meget mørk. Skadelige elementer er nu i underfungig virksomhed for at ødelegge alt hvad retskafne menesker har strævet for i århundreder. Jeg har prøvet at finde et brev du skrev mig måneder siden, i hvilket du spurte om slektninger som hadde utvandret til dette land lankt tilbake i tiden. Fader hadde 5 søstrer her i landet, nemlig Ingeborg, Marta, Anne Marie og Johanna. Faders halv-bror Olaf M. Paulsen døde mange år tilbake, han var meget glad i sterke sager som jorde ham megen skade. Jens Larson og hans hustru lever så nært her at vi ser deres hjem fra her vi er. Elias M. Eliason var i slekt med Kristian og Jens Larson. Dine foreldre husker vel Elias og hans halv-søster som besøkte Norge i 1914, jeg tror hun lever i deres nabolag nu. Vedlegger foto here af hustru og mig selv.

Nu må jeg slutte med mange venlige hilsninger fra os til dig og alle slektninger som lever i midnat-solens land. Ønsker dere alle en lys fremtid.

Olof Paulson

Kommentar:

Brevet er ikke godt nok til å kopieres på grunn av katten! Derfor har jeg skrevet det av. Den lille piken det skrives om er Julie Gaare's lille pike som døde ved en ulykke ca. 1947.

Ragna Vinje har hatt en omfattende korrespondanse med Ole og Kathrine Paulsen i meget ung alder og til begge døde. Jeg gjengir brev som Ragna har fått og oversendt meg. Dette siste er bare delvis gjengitt og jeg skriver av dette som er så fint skrevne vers fra Kathrine til sin mann da hun døde.

Moen, 24. mai 1992.

Kjære Solveig.

Jeg tror det må være fra dette brevet jeg har lest for deg, og som jeg vil skrive ned her:

Kathrine Paulson, hustru til Ole Paulson, Grantsburg avgikk ved døden 22. mars og blev begravet 25. mars 1930. Hun nådde en alder av 82 år. Hun døde i troen på sin Frelser, og var glad for å drage op til den herlighet som er beredt for alle som tror på Frelseren. Her følger en siste hilsen fra hustru og mor, skrevet av en venn.

1. Nu er høitids stund oprundet
hvortil mitt hjertes lengsel stod.
Mitt rette hjem jeg nå har funnet.
Jeg blandt den frelste skare bor,
som er ført i hvite kleder Johannes
dem i ånden så med palmegrene i sine hender
for tronen de med lovsang står.
2. Du sårt bedrøvet ektefelde
mitt siste farvell det er sagt.
Herren vil din styrke være.
Han aldrig sveket har sin pakt.
Det var vår faders vise vilje
at jeg litt forut skulle gå.
Men han ei lenge vil oss skille.
Du vil og snart for tronen stå.
3. Farvell da alle mine kjære,
som kaldte meg med moders navn.
Gud Herren selv nu eder lære,
å søke fred i Jesu navn.
I ringe bønn og dype sukke
frembar jeg eders hjertesak.
O lat nu hjertets dør oplukkes
det snart kan være siste dag.

Sender deg dette billede av vår onkel Ole. Han var jo din fars onkel. Synes selv det er rart at jeg i min unge alder hadde forstand til å ta vare på alle disse brevene som jeg fikk fra han. Jeg har ganske mange, tror det må ha vært hans gode tanker og Guds-forhold som jeg følte var som en helligdom. Ha det bra kjære Solveig, gleder meg til å få treffe deg når du kommer nordover.

Beste hilsen fra Ragna.

Mrs. Hazel A. McKenzie
660 Monette 101
New Richmond WI 54017
U.S.A.

4. mai 1985

Min kjære Terje!

Ble så glad og overrasket over å se ditt brev i vår Grantsburg "Sentinal" om slektninger i dette landet. Jeg er datterdatter av Ole Paulson og niese til Olof. Min far var John, sønn av Ole og bror av Olof.

De opprinnelige "Paulsons" er alle borte, bare 1 tante tilbake som var gift med Oscar. Men det er noen få barnebarn av Ole Paulson som fremdeles lever selv om vi alle er i 60- og 70-årene. Bestefar og bestemor Paulson kom hit i 1879, tror jeg. De hadde tre barn med seg. Det var Hilda 5 år, Olof 3 år og min far John som var 1 år gammel. De slo seg ned på en gård 6 miles (1 mile = 1609 meter) fra Grantsburg og nyryddet en 100 eller 120 acres gård (1 acre = 4050 m²).

De hadde 9 barn, 2 døtre og 7 sønner. Det var:

Hilda Christenson	- døde av kreft sent på 1940-tallet eller tidlig på 1950-tallet
Olof Paulson	- døde av kreft i 1954, 78 år gammel.
John P. (min far)	- døde av kreft i 1941, 63 år gammel
Edwin	- døde i 1964, 84 år gammel
Simon	- døde i 1931, 48 år gammel
Marie Branstad	- " 1977, 92 år gammel
Oscar P.	- " 1967, 79 år gammel
Harold	- " (i 1960-årene)
Joseph	- " 1922, 28 år gammel

Onkel Olof bodde på heimplassen etter at bestemor og bestefar flyttet inn til Grantsburg omkring 1916-17. Han var gift, men hadde ingen barn. Det ble ingen barn og han døde før sin kone. Hennes nevø tok over gården etter at Clara, Olofs kone døde. Gården var nesten 100 år gammel da den ble skiftet fra den opprinnelige Paulson-gården. Min far nyryddet en gård 3/4 mile fra heimplassen. Olof og min far sto hverandre nær og hjalp hverandre. Min far giftet seg og hadde 4 barn, 1 sønn og 3 døtre.

Clarence	- døde 1983 - 76 år gammel (død av kreft)
Evelyne	- døde 1958 - 49 år gammel " " "
Hazel (jeg)	- jeg er 72 år gammel
Gladys	- hun er 70 år gammel

Clarence hadde 5 barn, 3 jenter og 2 gutter - 2 barnebarn nå.
Evelyne hadde 4 barn, 2 jenter og 2 gutter - 9 barnebarn.
Jeg har 4 barn, 13 barnebarn og 4 oldebarn.
Gladys har 3 barn, 2 sønner og 1 datter - 1 barnebarn.

Både Gladys og jeg er enker. Gladys bor i Grantsburg, og jeg er i New Richmond, omkring 60 miles fra Grantsburg hvor alle av oss ble født og vokste opp. Vi bor begge i små leiligheter, hvor de fleste andre beboerne er eldre innvånere. Jeg flyttet hit ned etter at min mann plutselig døde for 10 år siden. Jeg arbeidet

inntil for 2 år siden. Jeg flyttet slik at jeg kunne bo nærmere tre av mine barn.

Olof var gift, men hadde ingen barn.

Tante Hilda var gift, og hennes mann døde ung og etterlot henne med en sønn og en datter. Hennes sønn døde for noen få år siden. Han ble vanfør av leddgikt. Han var på et hjem ettersom han ikke kunne hjelpe seg selv. Hennes datter Kathrine døde i januar 1984, 84 år gammel og hun hadde kreft. Kathrine hadde 2 gutter, 1 døde i 1970-årene.

Onkel Edwin var gift og hadde 1 sønn som døde i 1980, og hans datter Grace bor i California. Jeg vet ikke hvor mange barn hun har, men jeg vet at hun har i det minste ett.

Onkel Simon, Harold og Joseph hadde ingen barn. Joseph og Simon giftet seg aldri og de hadde en kvegfarm borte i Montana, så jeg traff dem ikke mer enn en eller to ganger.

Tante Marie Branstad hadde åtte barn, 4 gutter og 4 jenter, og de lever alle og de har 4 som fremdeles bor rundt Grantsburg. Men jeg er sikker på at en av dem vil skrive til deg.

Oscar, gift, hadde 3 sønner og 1 datter. Han hadde en butikk i Branstad, solgte ut og flyttet til California sent i 1930-årene eller tidlig i 1940-årene. Har ikke sett dem siden - så vet ikke hvor mange barnebarn. Så jeg forestiller meg at 17 barnebarn av bestefar og bestemor Paulsons fremdeles lever. Fire er gått bort. Jeg vet ikke hvor mange av neste generasjon (oldebarn), men min far hadde 16 barnebarn og til tross for at han ikke levde lenge nok til å få se oldebarn, har jeg 13, Clarence 10 og Gladys en. Og jeg har 4 oldebarn (gutter) og Clarence 2. Så dersom du kan forstå det jeg skriver, ser du at du virkelig har noen få slektninger.

Du skrev at en bror og 3 - 4 søstre kom hit til Amerika. Jeg husker at en bror var her, men så langt jeg vet, kom han ikke hit til Wisconsin. Men jeg husker en nabo av oss, han bodde omkring 1 mile fra bestefar P., hans navn var Christian Olson, han drev gårdsdrift og giftet seg med den eldste av søstrene, men hun døde ganske ung, og så giftet han seg med en annen søster. De hadde litt av en familie, minst 8 - 9 barn. Jeg vet ikke nå om hans andre kone døde og han giftet seg igjen - du skjønner barna var eldre enn oss, selv om de hadde gått på skole ville det ha blitt den samme som vi gikk på. Jeg husker ingen av dem - jeg vet at den yngste var en jente, og hun var svært pen, attraktiv, men hun var eldre enn min bror Clarence - så om hun fortsatt lever, er jeg sikker på hun er 80 år eller mer.

Herr Christian Olson døde og jeg husker ham ikke, men hans kone som jeg husker å ha sett en gang, het Caroline. Nå husker jeg ikke om hun var min fars tante eller ikke. Jeg hadde en følelse av at hun ikke var det, så da hadde Olson giftet seg 3 ganger, men det avhenger av, hvis du forstår, om bestefars søster het Caroline. Jeg kan så vidt huske at 1 søster var gift med en Jenson og kan ikke huske hvem den andre giftet seg med. Jeg husker min mor skal ha sagt at en bestemt person var pappas

søskenbarn. Men jeg husker for dårlig til å kunne hjelpe deg.

Jeg vet det var en av Olson-sønnene som jeg tror Arthur bodde nær ved. Han hadde 3 jenter, han døde ung og hans kone og jenter flyttet til Minneapolis, men jeg vet hvor 1 av "jentene" er - hun må være i 60-årene. Da herr Christian døde, solgte hans kone gården og de flyttet alle bort, og jeg vet ikke hvor de er. Jeg er sikker på at han hadde 3 (koner) og slik hadde barn med alle 3 - så noen er bestefars nieser og nevøer, men jeg vet ikke om de yngste er hans eller ikke.

Bestemor Paulson døde i 1930, var 83 år. Bestefar P. døde i 1933 og han var 85 da han døde. Da han trakk seg tilbake og flyttet til byen, hadde han en mengde bikuber, som gav litt ekstra å leve av. De dro tilbake til Norge i 1914, tror jeg, for å besøke gamle slektninger og venner. De feiret sin 50-års bryllupsdag og hadde et stort selskap for dem på mitt folks gård. Jeg tror det var i 1923 eller 24.

Her har jeg skrevet mye som du allerede vet, noe er kanskje av interesse for deg og mye uten interesse, men jeg har forsøkt å vise deg at det er temmelig få som nedstammer fra "Paulsons" her. Men jeg har forsøkt å huske hvor mange sønner som bærer navnet Paulson - det er bare 4 sønnesønner av bestefar. Min bror Clarence (har 2 sønner) og Oscar hadde 3 sønner - så det er ikke mange, men det er håp om at Oscars gutter har sønner. Men omkring Grantsburg var min bror den eneste, han er borte, og hans 2 sønner er flyttet bort. Det er bare en av Clarences sønnesønner i Grantsburg nå.

Jeg håper du skriver å forteller meg om bestefars brødre og søstre og andre slektninger. Jeg visste aldri at han var en halvbror - kjente du eller noen annen til bestefars bakgrunn?

Jeg var så heldig å se brevet ditt. Jeg har alltid vært nysgjerrig etter å vite om min fars forfedre og slektninger.

Så jeg håper du ser deg i stand til å skrive en eller annen gang. Jeg kan tenke meg at du vet en mengde om dette, siden onkel Olof skrev til din onkel - men håper noe av dette brevet er av interesse.

Har Paulsons hos dere rødt hår? Min far hadde rødt hår og en mengde fregner. Min søster har rødt hår. Svært ofte har barnebarn og oldebarn det.

Med kjærlig hilsen

Mrs. Hazel A. "Paulson" McKenzie
660 Monette apt. 101
New Richmond
Wi. 54017
America

P.S. Siste år besøkte Maries sønn William og datter Audrey Norge. Kanskje du traff dem? Jeg spurte dem aldri om de var i Lyngen eller ikke.

Hazel

Utsyn over kyrkjebygging i Sel.

Av P. Drivenes

Denne utgreiinga vart bori fram ved 200-års-jubileet for Sel kyrkje 2. november 1952. Uteyna er bygt på munnleg tradisjon i bygda, det meste nedskrivi av tillegare lærar og klokkar i Sel, Johan Nygaard. Utnom dei kjeldene som er nemnde, har eg bygt på arkivavskrifter og avskrifter frå Vågå kallsbok. Ser-skiild takk skuldar eg førstearkivar Jan Olstad for hans gode hjelp.

P. Dr.

Snorre Sturlasson fortel at Heilag-Olav kristna gudbrandsdøplene og gjorde avtale med dei om å byggja kyrkjer i dalen.

Kva tid det vart bygt kyrkje i Sel, har eg ikkje sett nemnt. Ivar Kleiven har skrivi at han trur det må ha vori nokså seint ut i mellomalderen at kyrkja på Romundgard har vorti bygd, avdi denne kyrkja i reformasjonstida hadde svært lite jordegods: ½ hud og 2 skinn og dertil 4 leigekeyr og 4 sauer. — I 1575 åtte ikkje kyrkja kalk og disk. Men dei var kan hende gått same vegen som anna kyrkjesølv i Noreg ved reformasjonen. Det har vori sagt at denne kyrkja skulle vera vigd til St. Olav, og det har vori gjelti på at ho var ei stavkyrkje — slik som kyrkjene elles i Norddalen. — Men Sel rakk den gongen ikkje lenger enn til åmotet mellom Lågen og Olla.

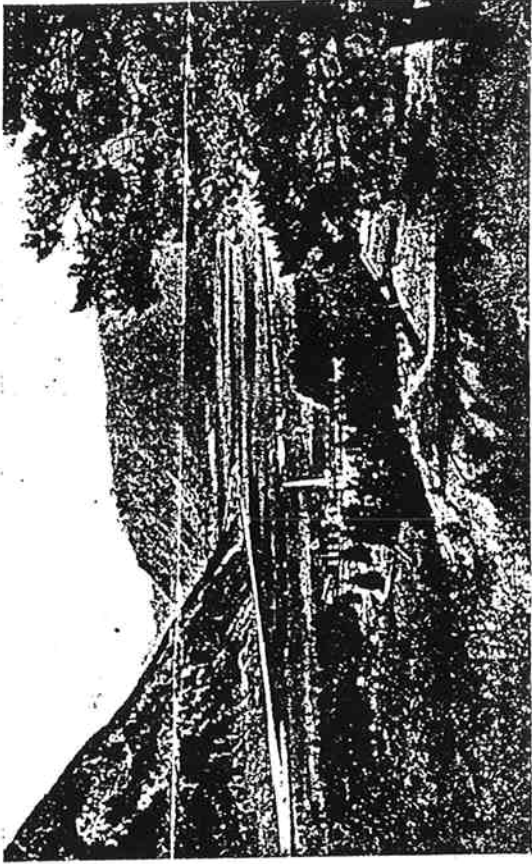
Sør for Olla låg Bræ'e-bygda, og folket der sør hadde si eiga kyrkje i mellomalderen.

I eit brev frå 1333 er presten der nemnt «Trond, prest å Breidini.»

Kong Håkon Håkonsson bygde kyrkje på kongsgardane, og det har vori nemnt at kanskje kyrkja på Bræ'e kunne skriveseg frå Håkons tid — d. v. s. fyrste halvdel av 12-hundretalet —. Bræ'e var kongsgard, og namnet «Hov å Breida» hjå Snorre skulle tyda på at det var gamal heilagstad der. (Da jernbana vart bygt over Bræ'e-jordet, kom dei inn på ein gravplass, truleg frå mellomalderen.) Det er og ymse andre lokale stadnamn på Bræ'e som minner om at det har vori kyrkje og at presten har butt der.

Svartetauden for ille med folket i Gudbrandsdalsbygdene, og i dei tronge tidene etterpå forfall så mykje både av materiell og kulturell arv. Kanskje Bræ'ekyrkja har gått i forfall nettopp i denne tida, og så ikkje vorti reist att sidan?

På 16-hundretalet vart Sel og Bræ'ebygda nemnt «Sells og Bredens Annexer».

Kring Sels-kyrkja.

Bræ'ebygda høyrde juridisk under Vågå tinglag like til 1854. Men i 17. og fyrst i 18. h. året skulle prestane på Fron og Vågå gjera prestetenest der og ha inntektene av bygda kvar sitt år.

Kyrkja på Sel hadde greidd seg betre. Men i 1628 laut dei byggje ny kyrkje der og.

16. januar 1630 er det haldi eit møte på Valbjørg på Vågå av soknepresten i Ringebu og «religionsprost i Gudbrandsdalens prosti, her Østen Nielsen», soknepresten i Vågå, «hr. Christen Mulle», kyrkjeverjane «John Heldene og Peder Valbjørg» for Vågå og «Alf Jørstad (Jøronstad?) og Oluf Alstadt» for Sel. Møtet var haldi for å gjera opp rekneskapen for den kyrkja som da var bygd ferdig på Sel: — «Eftherdi den forrige kirke var gandske forrådnhet og nederfalden er efter stor fornødenhed en anden kirke igjen oppbygget.»

Inntekta var gáver som — «adskillige godtfolk til kirkens bygning foreret — Summa Sum 34 dlr. ½ ort».

Utgiflene er: — «1 ort dagen til kost og lønn for 4 tømmermænd i 24 søgnedage» — og «1 ort dagen for 4 tømmermænd i 18 søgnedage for gulbelegging og tekkin» — i alt 42 dlr. Til det kjem for rekneskap åt «Velborne hr. Stadsholder», for vitas og rekneskap åt presten og godtgjerdsia åt stiftsskrivaren — i alt 43½ dlr. 1½ ort. Kyrkja fekk ei skuld på 9 dlr. og 1ort.

— Utgifter til materialar er ikkje nemnt, så dei må vera gjevne. Det kunne ikkje vera noko stort kyrkjehus som her var bygt, og det vart da seinare klaga over det at kyrkja var lita. Noko inventar var vel og flytt over frå den gamle kyrkja.

I ein «ekstvaktt» over kyrkjene i Akershus lén frå 1651 heiter det at «Sild Aunex kirke er velbiugt og vedligeholdens». Men i ei liste over «Kirkenis Indkomst Udi Aggerhus Stift» for 1669 heiter det: «Den kirke (Sel kyrkje) er meget brøstfeldig på taarnet og taget hvis reparasjon vil noch koste en 80 rigsdaler», altså mest dobbelt så mykje som det kosta i reide pengar å bygge kyrkja 40 år tidlegare. Kva som no kan ha gjort at taket og tårnet er så klart, er det ikkje sagt noko om.

Til denne kyrkja vart det nok gjort ny altartavle i 1681 — den same som i 1932 kom på sin plass att i Nord-Sel kapell og framleis ber det årstalet. Har så det andre inventaret vori i stil med altartavla, må det ha vori både velgjort og vakkert.

I 1684 reiste kong Kristian V. gjennom dalen, Vågåpresten Henning Munch møtte opp på Laurgard med eit «versifisert» bønnskrift på dansk og latin — og med ei teikning av kongen til hest — slik han helst ville verta avbilda —. Presten bed i skriftet om at kongen må leggja inntekter til Selskyrkja, då ho ingen kyrkjeetidend er tillagd. Kyrkja var bygd og vedlikehalden ved gåver.

Om kongen oppfylte bønna, er ikkje kjent. Men nokor tidend vart ikkje tillagd kyrkja.

— Det ser ut til at folk i Bræ'ebygda hadde søkt kyrkja på Sel med alle sine kyrkjelege forretningar; for det stod folk fritt å søkja den kyrkja dei sjølve tykte høvde dei best. Men presten på Fron ville venteleg ha auka inntektene i prestegjeldet.

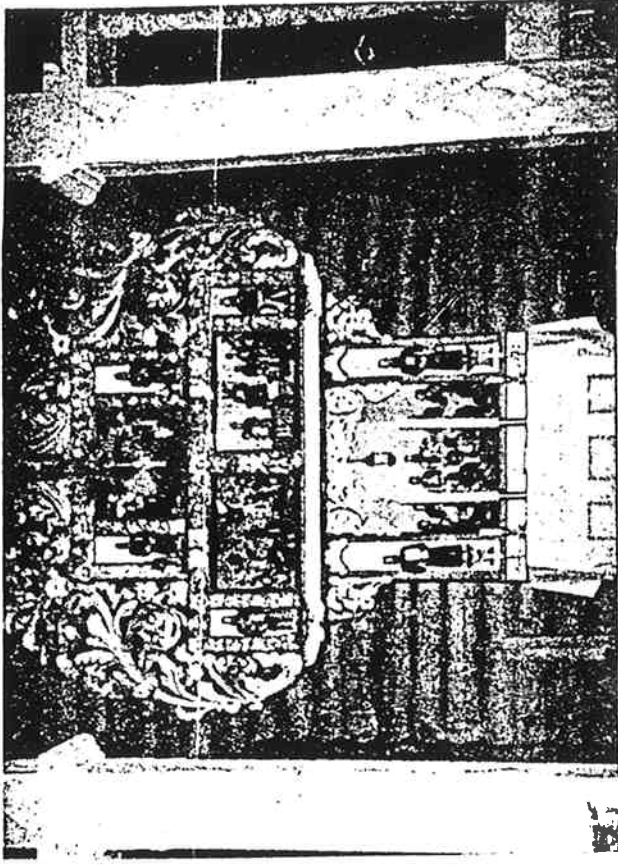
På si side gjer nok Vågåpresten og krav på inntektene av Bræ'ebygda.

— Frå 1624 hadde det vori drivi eit koparverk ved Ula. Med kortare eller lengre opphald i mellom gjekk dette verket i 165 år. I denne tida har det nok vori ein heil liten verksby omkring smeltehytta med liv og rørsle i dei tidbolkar verket gjekk godt.

Etter den store nordiske krig leita konge og kanselli i København eller nye måtar å auka inntektene i den tome statskassa. Eit ljost hovud, — det har vori sagt at det var biskop Deichmann — gjorde merksam på at kyrkjene i Noreg kunne seljast. Over heile landet vart mange kyrkjer seide ved auksjon.

30. juni 1723 kjøpte bygdefolket i Vågå prestegjeld sine egne kyrkjer for 1400 riksdalar.

— Men dermed var selverane vortne kyrkje-eigarar i namnet — som i gagnet, og dei kom vel dermed til å kjenna større

Altartavla i Sel kyrkje.

ansvar for kyrkehaldet enn før. Venteleg har kjøpesummen vorti utlikna på folk i bygdene.

Like etter kyrkjekjøpet må det så ha vorti teki opp arbeid for å få bygt ei ny og større kyrkje lenger sør i bygda.

At kyrkjeladen skulle flyttast, hadde serleg to grunnar: ønsket til Bræ'ebygda og det nyare bygdesentret ved koparverket.

Grev Danneskjold-Laurvigen som hadde arva verket etter faren, Ulrich Frederich Gyldenløve, arbeidde nettkopp i desse tider på å få verket i gang att.

I 1731 kom det ny biskop, Peder Hersleb, og det var ein mann som var serskild verksam på mange vis.

I 1736 var han på visitas i Sel, og da har han nok vorti sett inn i planane om å bygge ny kyrkje på «utseet plads sønden om gården Moen».

Saka må ha vori godt førebudd: Det var utsett tomt åt kyrkja og kyrkjegarden, det må ha vori forhandla med grunneigaren, greve Danneskjold-Laurvigen om fri grunn, og det hadde vori samrådning på tinget på Tolstiad om sumaren mellom «6 af bygden beste nænd, hr. kongelige Mays'ts foged, hr. Svend Stenersen og soknepresten til Waage, hr. Anders Munch» om

korleis ein best skulle ordne seg. Biskopen har nok gått heilt inn for planene, ser det ut for etter den søknaden som er under- skreven av stiftsamtmannen Jacob Benzow og biskop Hersleb den 12. desember same året (1736). I søknaden vert saka lagd fram for «Staermægtigste Allernædigste Arve Konge og Herre» (Kr. VI.) med bøn om løyve til å flytta kyrkja lenger sør i bygda — der «den menige almue foreenet sig at ville bygge en større Træ-Kjereke ganske af nye — på det Almuen, efter Deres Begjæring og Tilbud, endnu denne Vinter med Tømmer og Materialers till — Kjørsel kunde gjøre Anstalt så Kjerekens Bygning til Foraaret kunde i Værek settes.»

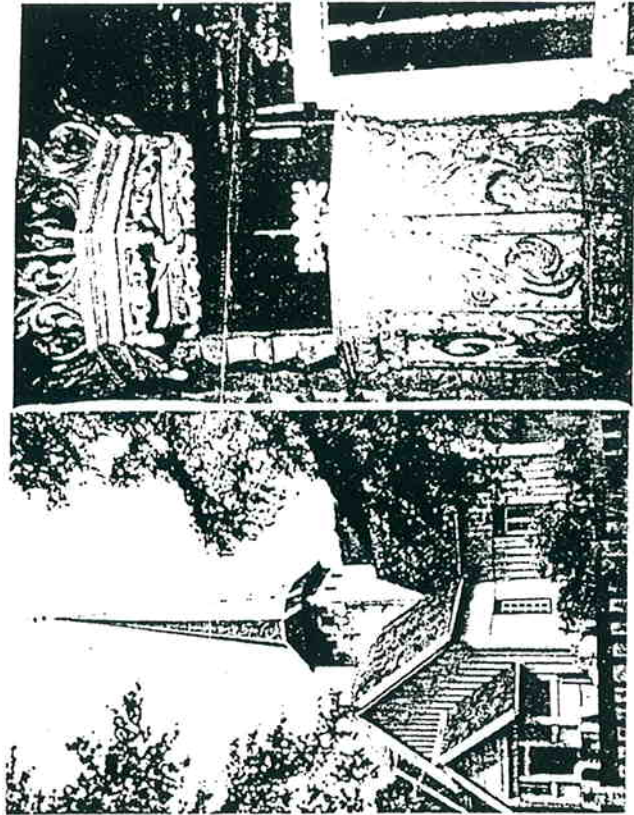
Søknaden var såleis grunnngjeven:

1. Kyrkja som dei hadde «er af Almuen, som Kjereke-Ejere og Menighed befunden at vere så brøstfeldig og derhos liden at ikkje den ste deel af dertil liggende Meenighed derudi kand Rummes.»
2. — «Kjereke-Gaarden så liden at ikke et lig kand nedsettes uden at andre ikke endnu til fulde forraadne, skall beskaffiges, og saasom bem. te Kjereke-Gaard ligger midt i en Ager, saa at ingen Vey er till Kjereken uden en liden Gang-Stie, fra Alfur-Veyen ind til Kjereken for en Person at gaate, saa er der aldeles ingen leilighed at faae Kjereke(n) gjort større og til dend ende Kjereke-Gaarden udvidet, da Grund-Eieren intet vill miste av sin Ager.» —

3. Den nye kyrkja skal liggja ein stad — «som ere belevlygere for den gandske Almue og ligger midt i Sognet.» —
No gjekk det ikkje så fykande fort å få svar frå kongen. Det gjekk 1 år og 1 måned.

I mellomtida har Fronspresten, herr David Schjøth (og i 1736) bedi om at Bræbygda måtte verta delt mellom Fron og Vågå (mellom Kvam søkn og Sel sokn). Kanskje hr. Schjøth har hatt sers gode vener på høgaste hald?

6. desember 1737 kjem no «Kongl. Mays'ls Reskript» til konstituert stiftsamtmann Vogt og biskop Hersleb om at — «Tvis- tigheden mellom Waage og Froen Prestegjeld om den deel at Waage Prestegjeld som kaldes Breden-Bøygden saaledes deci- deret at de Gaarder Rusten, Lille-Rusten, Slangvigen, Moen, Eide, Sandboe, Melum, og Wangen med alle Familier og Huus- mænd bestandig herefter skal udi Præstelige Forretninger og Rettigheder høre Qvam Annex og Froens Prestegjeld til, deri- med begge Buegardene, Breden, Einungen, Selsjord, Solhjem og Kongsparten med alle Familier og Huus-Mænds Slader her- efter skal tilhøre Zells Annex og Waage Prestegjeld.»

Sel kyrkje.

Prekestolen i Sel kyrkje.

— Godt 1 måned seinare, 18. januar 1738 kjem så «kongelige Missive» til Stiftsdireksjonen om at søknad om flytting og byg- gjing av ny kyrkje er innvilga: «Thi gæve Vi Eder derpaa aller- naad't tilkiende at Vi fornevnet Eders paa Menige Zells Almues Vegne, aller underd't gjorde forestilling og ansøknung om oven- bemeldte Zells Annex Kirkes Forflyttelse — hermed aller- naadigst ville have bevilget og tilstaaet.» —

— Så har dei da gått i gang med kyrkjebygget trass i tronge tider og låke år — som det var kring 1740.

Tradisjonen fortel at det var *Knut Sjøpersson Moen*, husmann under Romundgard, som var byssemester. Det har og vorit sagt at grannen hans, Jo Hansson Moen, husmann under Laur-

1) Bokstavene OFS på tårnstavene hevdar prof. Meyer i «Fortids Kunst i Nor- ges bygger er forbokstavene til byggemeister. Men bygdofolket held fast på tradisjonen om Knut Moen som byggemeister. Desse 3 bokstavene kan vel tenkjast å vera forbokstavene til ein annan som har vorit med, t. d. den mannen som har hogge til bindingsverket at tårnfoten? Den må vera ibophoggen nede på bakken før tårnstaven er reist og støttekonstruksjonen set på plass; for kvar einaste del er samvitsfullt merkte.

gard — var med. Dei som har bygt, har i alle fall vori folk som har kunna sine ting, og dei har gjort godt arbeid.

10 år seinare fekk det same folka den store ære å bygga Heidalskyrkja, så ordet har nok gått om arbeidet deira. Byggmeisteren har hatt sers godt augne-mål og god plan for arbeidet. Ein kan berre peike på ein slik ting som at alle mål i vegger og grunnplan er 10 alner, — altså eit slags «ad kvadratum». Kyrkja har da og vori halden for å vera sers velbygd av tolk som verkeleg har greie på bygging. Professor i bygningshistorie ved N. F. H., Johan Meyer var her og mælte opp og teikna kyrkja. Da sa han til Johan Nygaard: «Dette er en sjelden vakker bygning!» Men han la til: «Heidal kirke er enda vakrere.» (Det var den som brann ned i 1933.)

Tømmeret til kyrkja har altså folk gjevi, etter som det heiter i biskopen sin søknad, og det stemmer og med tradisjonen i bygda.

Frå den gamle kyrkja på Romundgard har det vorti flytt over døypefonten, altartavla, fleire bilete, «Olavs-spenningen», eit røykelses kar av bronse, truleg 2 offereskuffe og kanskje ein del trematerialar. Det finst merke etter gamal måling på torborda i svaltaka. Venteleg er den gamle messehalgen, altarkalken og brød-disken eldre enn kyrkja.

Det har vori sagt at stabbursdøra på Ulvollen skulle vera den gamle kyrkjedøra. Men den stabbursdøra som er der no, kan ikkje vera så gamal. Derimot kan låset godt vera komi frå kyrkja på Sel, for det må vera svært gamalt.

Det er sikkert nok at kyrkja er bygt i 1742, for det årstølet står innskori over bue kyrkjedørene, og i tårnfløyen. I ei synsforretning frå 1748 er det og sagt at Sel kyrkje er bygd det året.

Noko rekneskap for kyrkjebygginga har ikkje vori å finna enda. Det kan vera truleg at da bygdefolket bygde kyrkja åt seg sjølv som offisielle og juridiske kyrkjeigarar, har dei ikkje avgjevi noko rekneskap. Heller ikkje har det lykkast å finna noko om tidspunktet for kyrkjevigsla. I eit skriv som presen i Gausdal, hr. Joachim Pihl har lati etter seg nemner han dei kyrkjelege oppgaver han har utført i si embetstid, og mellom dei er at han har vigsla «Sel Annex kjercke». Hr. Pihl var prost i Gudbrandsdalen i tida 1738—1749.

Det er truleg at kyrkja vart teken i bruk nokså snart ho var ferdig — i 1742 eller 1743. Nykjelen til ytre kyrkjedøra ber årstølet 1743. Det låset skal vera smidd av ein frå Garden, har det vorti fortalt.

Både i året 1744 og 1750 var den nye bispen, Nils Dorph, her

på visitas, men han nemner ikkje Sel kyrkje særskild, og da må ein kunna gå ut frå at kyrkja er vigsla før 1744.

Kven som har smidd tårnspiret med 3-dobbel kross, hane, flaggfløy og kule, har eg ikkje høyrnt nemnt. Men kula på spiret skal vera så stor at ho rømer i skjeppe. Fløyen har eit vakkert kongemonogram, ein dobbel C 6 med krone over. Hanefiguren var fint forma, gjennombrotne stjerfjører.

— Dei var nok eit lyft for ei lita bygd å reise eit kyrkjehus utan hjelp utanfrå på nokon måte, og det kjendest nok hardt for mange. Fire menn frå Bræbygda, Hans Fredriksson Brenden, Ole Amundsson Bu, Audun Einangen og Ola Ivarsson Solgjem søkte i 1742 om at dei gardane som i 1737 var førde over frå Vågå til Fron, måtte verla pålagde å yte tilskot til kyrkje-utgiftene i Sel, for dei var vortne med-eigarar i Selskyrkja ved kyrkjekjøpet i 1723, og dei burde og vera med på å bera utleidsla til den nye kyrkja i Sel, da det var nettopp eigarane av desse gardane som sterkast hadde gått inn for flyttinga av kyrkja.

I eit anna brev, — eit bønneskrift til kongen frå same året, bed dei same fire mennene om at dei andre kyrkjene i stiftet må yte tilskot til den nye kyrkja. Dei grunngeiv søknaden med at det er dyrtid, bygda har liten økonomisk evne — berre 17 fulle gardar —, den gamle kyrkja hadde vori ei gåvekyrkje, og at ho ikkje vart kassert fordi ho var gamal og skral, men avdi ho var lita og låg lite lagleg til. Det nemner og at lite eller inkje av den gamle kyrkja kan nyttast i den nye, og at lite må byggjast kyrkjestugu for konfirmanntørebuinga. (Konfirmanntidlegare var innført av biskop Hersleb i hans stift alt nokre år tidlegare enn elles i riket i 1736).

Stiftsdirleksjonen svara i brev av 27. oktober 1742 at det fekk vente med å byggje ny kyrkje, innlil vidare. — Men da er vel kanskje kyrkja alt ferdig.

Året etter, altså i 1743 søkte så 6 gardbrukarar i «Søndre Bredden Bøiden» om å få koma attende til Vågå, og dei grunngeiv søknaden med mange ting, t. d. at det har sine fordelar «at tilhøre Waage Præstegjeld Societet»!

Men Stiftsdirleksjonen fann ikkje å kunna tilhå nokon endring i den ordninga som var innført i 1737.

— I 1752 fekk kyrkja ny klokke. «Ole Jørgenstad, Torsten Romendgaard og Ole Laurgaard» hadde søkt Grev Danne-skjold-Laurvigen om å få ei klokke som høyrde til «Frederiks-Gaves Kaaber-Verk» og «som siden en tid har staaet til forvaring hos Hans Formoc.» Greven har så gjevi klokka åt kyrkja, og ho har vorte opphengt i tårnet. «Gud lønne denne Kjerlighed

Gjærning på Hans Excellence og Høye Familie med megen Vel-
signelse.» heiter det i Vågå kallsbok.

I innskrift på klokka står det: «Anno 1647 haben die parti-
cipanten des Guldbrandtsdalenen Bergwerks diese klocke in
Köpenhagen giessen lassen». Den andre klokka er frå 1819.
På den står: «Eder er i dag en Frelser født» --- Vågå 1819
omsløpt 1916» — og så namnet på klokkestøyparen som har
støypd ho om.

Gerhard Schønning skriv litt om Selskyrkja i si reiseskildring
frå Gudbrandsdalen i 1775. Han nemner serskiilt «en gammel-
dags stor døbesten men grovt udhuggen af Klebersteen, som er
hidført fra forrige Selskirke.» Vidare skriv han: «Prædikke-
Stolen er, udenpaa züret med durchbrokket smukt udarbeidet
løvverk, der er gjort af en bonde. I denne Kirkes Klokke-Stræng
henger ogsaa en Jærn-Ring, som man beretter at St Oluf selv
har gjort.» Ringen, «Olavsspæningen» sit no som dørring på
innsida av nordre døra. Elles fortel Schønning nøye om skifer-
taket på kyrkja og kyrkjebolken.

Den gamle altartavla må nok ha verka svært lita i den nye
kyrkja, enda dei truleg har vilja retta på det litt ved å selja
under ho ei høgd så ho vart lyft ein 30 cm opp. Altartavla har
da gjort tenest til Øystein Kjørn hadde bygt den nye som ber
årstalet 1783.

Forutan denne har Kjørn laga 3 andre altartavler: i Kvikne,
Nord-Fron 1764, i Svatsum 1768 og Hegge i Valdres 1780 (eller
1781 — eller I. Kleiven). Dessutan har han laga preikestolen
i Follebu og krillskrud på altartavlane i Vågå og Kvam og evan-
gelistfigurar til Heidskyrkja som brann. Dersom årstalet
1783 syner kva tid Kjørn har skori altartavla, skulle dette vera
det siste av dei store arbeida hans. Han var da ein mann på
omlag 60 år. Det er no sikkert at arbeidet hans her er seinare
enn 1766, da kr. 7. vart konge. Det syner konge-initialet over
kordøra, som og Kjørn har gjort, og som etter som Ivar Kleiven
fortel, var haldt for eit meisterverk. Gudbrand Tollefsten har
måla altartavla oppatt i 1894 — og truleg kongemonogrammet.
Men preikestolen gjorde ikkje Gudbrand noko med, fortalde
Johan Nygaard. Gudbrand var ein ungdom på 28 år da han
måla altartavla, og Johan Nygaard seier at han ikkje tok noko
for arbeidet.

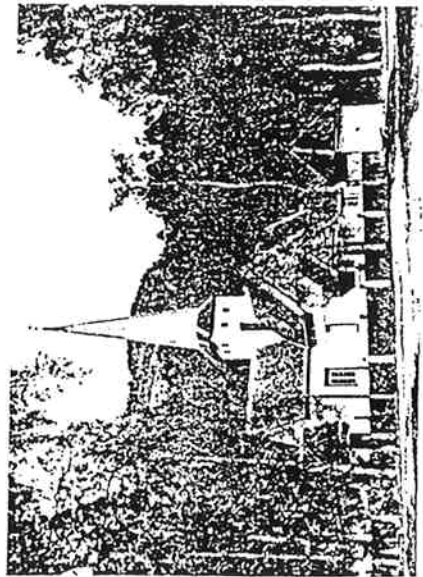
— Etter brannen i Grue kyrkje 1822 har alle dørene i kyrkja
vorti snudde, så dei skulle gå utover. Nyklane til nordre kyr-
kjedøra og «skrifthusdøra» ber årstalet 1818.

I 1876 fekk kyrkja orgel av Ole Fredriksson Skjenna på Øvre-
Dale. (Det har vorti sagt at det skulle koste 1000 kr.) I 70-

ara vart og kyrkja bordkledd og måla utvendig, og det vart
sett inn omnar. I 1878 vart den tomra kyrkjebolken ombytt
med den bolken som no er av skiferheller og kleberstøtter. Den
gamle bolken vart sett på auksjon. Samstundes vart kyrkje-
garden utvida med den geilen som skilde mellom kyrkjegarden
og kyrkjestugulykkja. Seinare er eit stykke av lykkja og lagt
til kyrkjegarden.

Engelbret Leirholo og Ola Bekken kledde tårnet og tårnfolen
med sinkplater.

I tida 1915-1925 vart det lagt nytt golv, korgolvet vart lyft
noko opp, kyrkjebenkane vart gjort breidare, det vart lagt inn
elektrisk ljøs og kjøpt enkelt-kalkar.

Sel kyrkje.

Som gåver fekk kyrkja golvklede, ein sjuarna ljøsestake og
glasmaleri i Korglasa.

Etter den tid har kyrkja fått nye omnar, gravkapell (bygt i
1936) og vidare fått som gåver: nye nummertavler — skori
av Olaf Stensrud frå Heidal —, 1 messehagl (1 messehagl er
kjøpt), 2 brurstolar, altarljosestakar av sylv, 2 små messing-
stakar, marskalkstavar, 3 maleri og 1 trerelteff.

Den omlag 300 år gamle messehaglen av blomstra fløyel er
restaurent. (Ein 4. messehagl vart i 1940 bortlånt til Kvam
kapell.)

I 1943 fekk kyrkja nytt orgel. Det meste av pengane vart
samla privat. Orgelbyggjar Jørgensen har laga det. Orgelfron-
ten og galleriet er teikna av arkitekt Bredo H. Bernitsen og bygt
og skori av Mathias Fjerdingsren, Heidal.

Ved privat innsamling og frivillig dugnadsarbeid er det kosta vatningsverk til kyrkjegarden.

No til kyrkjefjuleiet i 1952 er orgelfronten og nummertavlene måla av kunstnålar og fargekonsulent Egil Weiglin, og han har og avdekt den gamle målinga på preikestol og baldakin, slik at dei no strålar i sin «fordoms glans». Kyrkjeføringane har kosta nye golvteppe. Til «antependium» (altarbordskede) har mrs. Wilhelmine M. South gjevi 50 dollar - til minne om mor si, som var komen frå Slettno i Oltadalen og var døypt og konfirmert i Sel kyrkje. Mor hennar, fortel ho, vart omlag 100 år, og ho var den beste mor noko menneske kunne ha. Difor vil ho gjeva noko til minne om ho i hennar barndoms kyrkje.

Altarringkledet er kjøpt av dei midlar ein har hatt til rådvelde.

— Sel kyrkje har vori — og er ei gåvekyrkje, bygd av bygdeens eigne born, og verna om og stelt med varsame hender.

Johan Nygaard skreiv i si «dølavise»:

«Midt i dale står di kjørkje,

peika upp mot himil blå.

Dein vil minne: Mein, diitt yrkje

trøing velsigning ogonfrå!

Klukkun keilla på di onge

alt frå t'legaste vår,

signa me si malmelonge

gamlingein på siste bår.»

— Og det var nok Selskyrkja «gammelklukkarn» i Sel fyrst og fremst tenkte på når han skreiv dette verset. Her var han sjølv døypt og konfirmert, og her gjekk han i si gjerning i 40 år.

Detle Gudshuset på Selsverket har vori eit samlande haldepunkt i selværane sitt liv frå vogge til grav i 210 år. Det vil seia at bygdefolk i 7—8 slektsledd her har fått sin dåp, sin vigsel og utafør kyrkjeveggene har dei funni sin siste kvilestad saman med sine egne. — Hit har dei komi for å finna trøyst i sorg og trengste, her har dei funni høgtid over dei store stunder i sitt menneskeliv, og her har dei fått stilt sin sjelehunger.

I denne kyrkja har kring 30 prestar hatt si gjerning — som sokneprestar og residerande kapellanar i Vågå i 168 år — i tida 1742 fram til 1909, og som sokneprestar i Sel dei siste 42 år.

Sokneprestar i Vågå:

Herman Treschow, 1737—1745.

Johan Storm, 1745—1776.

Peter Munch, 1776—1786.

Johan Henric Reinhardt, 1786—d. 1802.

Marcus Fr. Bang Wang, 1803—d. 1814.

Liv Borch Fietzeulz, 1814—d. 1830.

Hans Peder Krag, 1830—1842.

Erik Gløersen Selmer, 1842—d. 1882.

Jens Gerhard Holmboe, 1883—1905.

R. Moc, 1905—1906 og

Leonhard Næss, 1909.

Sokneprestar i Sel:

J. Skjolden, 1910—1912.

Thomas Hauge, 1912—1925.

Nils Taraldset, 1926—1939 og

Nils Larsen Berg, 1940—.

Personell-kapellan hjå soknepresten i Vågå:

J. Borchsenius, ?—1745.

Residerande kapellanar med bustad på Smedsmo:

Anders Carsbrech, 1745—1754.

Casper Barnholdt, 1755—1763.

Henrich Garboe Sahl, 1764—1778.

Hans Bendeche, (?)

I «Ofsen» vart kapellansgarden Smedsmo så øydelagt at Johan (Johannes) Lütiz som da var res. kap. (1789) søkjer om at garden *Stade* vert teken til bustad for kapellanane. Det vart innvilga i skriv av 16. sept. 1793.

Wiig Frederich Bøyesen, ?—1812.

Henrik Meyerhof Jordan, 1816—?

(I åra 1821—1830 var kappellaniet nedlagt.)

Lytken, ?—1863.

Kaurin, 1864—1870.

Anton Walle, 1870—?.

Heggenhaugen.

T. Stafnes. I hans tid vart Stade selt, og kapellanen flytte til Sel med bustad i Stampen. Den siste res. kap. i Vågå prestegjeld var

J. Skjolden, som ved delinga av prestegjeldet vart fyrste soknepresten i Sel.

Tider har skifta, og mann har teki manns rom. Summe tider kan endringa i folks liv og kår ha vori store og bråe. Andre tider har livet gått sin jamne gang utan store omskifte i lange tider.

Kringenslaget og segna om velta.

Inga hending i Gudbrandsdalen si søge har levd slik på folkemunne og i folkfantasiaen gjennom skiftande tider, som det vidjetne slaget i Kringom onsdag den 26. august 1612, mellom bønder frå nordre og midtre dalen og ein flokk skotske leigjesoldatar som var på veg til arbeidsgjevaren sin, svenskekongen Carl IX. — Og mange er dei som til ymse tider har freista å gjeva att detaljane frå kampen — i vers og prosa, ja, t. o. m. i tonar. —

Det er sikkert god grunn til å undrast på om det er så heilt til å lita på alt det som er fortald frå dette slaget. Det er såleis berre rimeleg at sogeinteresserte folk har teke opp dei ymse segner til kritisk vurdering.

Den siste som har arbeidd med emnet, er lektor Kjell Bondevik, som i boka si «Studiar i norsk segnhistorie» (Aschehoug 1948) har teke seg for å røkja eller kva som kan vera segn og fri fantasi når det gjeld: 1) vella oppe i lia, 2) P(r)illar-Guri på Seljordskampen, og 3) bonden på hesten ute på Storgøya.

Det er sikkert rett som lektor Bondevik seier i føreordet til boka si, at det er desse tri punkta som mest har spøkt i folkfantasiaen gjennom tidene. Det er nok helst slik at når Kringenslaget blir nemnd, så er det mange — sikkert svært mange — som da fyrst og fremst tenkjer på ei *overhendig velle*, slept laus på signal frå Pillar-Guri på Seljordskampen. Denne vella soga så det meste av skotteheren på elva. —

Tek ein difor hurt denne vella frå Kringenslaget, eller reduserar henne til mest ingen ting, kva blir det så att av heile Kringenslaget? — Det kunne kanskje vera bryel verd å sjå litt på det — om det ikkje lvert i mot skulle vera slik at det er segna om vella som kastar skugge over denne hendinga som for dødom er så dyrverdig eit sogeminne. —

Lektor Bondevik er komen til det at vella i Kringenslaget helst har vorte til i segn og folkfantasi fyrst i førre hundreåret. Dette synet sitt byggjer han, såvidt ein kan skjønna, stort sett på same grunngevingane som oberst H. Angell har halde fram i 300-års-minneskriftet sitt «Skotteferdi» (Aschehoug 1912). — Men Angell trudde likevel ikkje at segna om vella er gripi reinl ut av lause lufta. Etter hans meining kunne berre ikkje vella ha havt på langt nær det omfanget, og vore så avgjerande for utfallet av striden som folk seinare har vilja ha det til. Angell seier m. a.: «Det er likesom me nordmenn i ei lang og

Dei 200 ára vi har sett bakover i dag, har ført med seg store omskifte og mange store hopp frå gammalt og tilvart til nytt og uvant.

Vi seier ofte for spøk: «Forandring fryder, selv i kirken». Vi har fryda oss i dag over «forandring i kirken». Men trass alle endringar er og blir «Kirken et gammelt hus.» Ordet er evig — som livet er evig, — og difor alltid nytt — om ytre kår og former skifter.

Så vert da gamle Selskyrkja symbol på det evige — det alltid faste — den grunnen ein kan byggja trygt på i liv — og daude.

Måtte så dette vakre kyrkjehuset få stå og vera samlande midtpunkt for komande slekter av selvarar — til trygvt og tukt, til utløyising — fred og kvile!

Måtte alltid kjærlege, varsomme hender stelle her!

Måtte Selskyrkja alltid bli ei gåvekyrkje, — som ho alltid har vort!

— Den som gjev i sanning, han får!

Pål Drivnes.

Orta.

veik tid ikkje rett kan tenkja oss at bønderne har makta å slå skottane ned på vanleg hermannsvis, eller i eit vel planlagt yverfall. Ein tok til å røkja etter ei eller annan merkjelig utgreiding på dette — og gjekk so stad og stirde seg halvblind på denne velta. Det er mange ting som tyder på at denne velta var tolleg meinlaus.»

Det er likevel god grunn til å tru at nettopp i dette lendet — som bøndene sjølve valde ut — gjekk det inn i planane deira å nytta ein kampmåte der ymse førebudde rådgjerder gav dei så store føremuner at det kunne vega opp det overtaket som dei visste skottane hadde i krigskunsta si, og i sine betre våpen. Slike rådgjerder til å styrka stillinga med, kunne ikkje godt anna vera enn stein og tømmer. Dei kunne såleis førebu veggsperring i sør og nord ved å laga i stand velter av tømmer og stein, som når signalet vart gjeve, kunne løysast så det rusa ned i vegen (stigen) og sperra han, og elles — så langt dei rakk på ein ettermiddag og ei myrk haustnatt — bu seg på steinvelting og steinkasting til bruk under fyrste og avgjerande fase av kampen.

Desse rådgjerdene, som etter alt å døma var svært vellykka, kunne så seinare ha vorte mykje omsnakka, og til slutt på folkemunne vorte til ei samanhangande velte som sopte med seg for ende langs etter helle lia. Med den rike røynsla som dølene hadde for kor fælsleg ei makt det ligg i skriulaup og ras, så var det nærliggjande for tanken deite å skapa velta i Kringenslaget om til ei rasande makt, som inga mannemakt kunne stå seg i mot.

Oberst Angell har rett i at det ligg ikkje så lite av ei nedvurdering av bøndene sin innsats i dette, at det liksom ikkje kunne vera tenkjande at dei kunne ha makta det som her vart gjort, utan at sjølve naturkreftene var med i spelet. Det var så grei ei forklaring at bøndene berre løyste velta, så gjekk resten av seg sjølv — ferdig med det! — Men på ein så enkel og liketil måte er det ingen grunn til å tru at overfallet var planlagt og gjennomført. — Korleis skulle dei og t. d. ha kunna hindra at denne overhendige velta vart sett frå stigen nedanfor, sjølv om det kunne tenkjast at dei hadde fått ho i stand på den relativt stutte tida som stod til rådvelde? — Vel var dei jegerar som var vane med å gjera både seg sjølve og fangstgreiene sine lite synlege i lendet, men det er grenser for kva ein kan kamuflera burt og! Ei slik velte laut ha vore om lag ein halv kilometer lang, men både speidarane åt skottane og fortroppa deira, gjekk da gjennom heile kampteigen utan å merka nokon ting, enda det går gjetord om «verkalvane».

Selsmyrene.

Nei, vi lyt nok droppe denne storvelta i Kringenslaget fyrst som sist, og heller freista å finna ei rimeleg forklaring på korleis dei bar seg åt utan ei slik storvelte. —

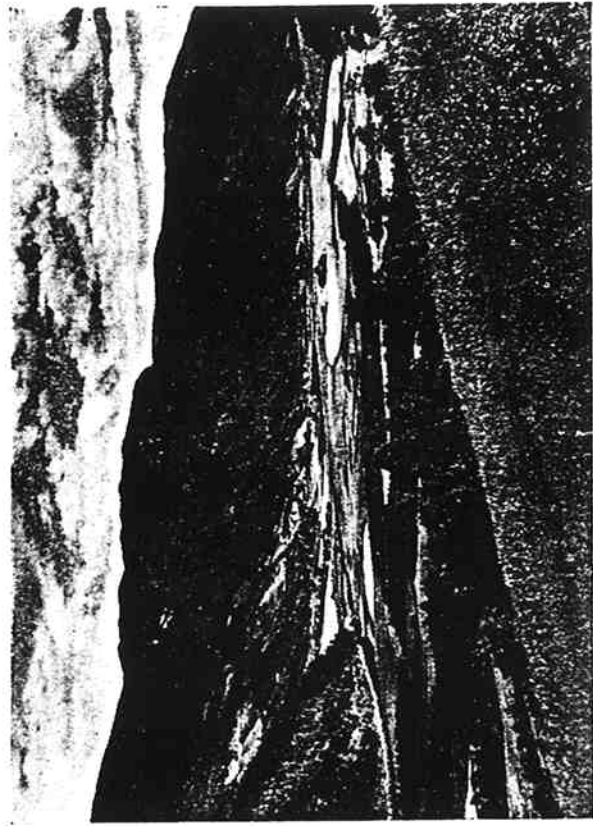
Av dei gamle forteljingane frå kampen, jamnførd med segner og jordfunn, har det late seg gjera å peike så nokonlunde ut den kampteigen som vart nytta. Like eins kan ein gjera seg opp ei meining om korleis overfallet har vore planlagt i store trekk. — I ein «Beretning om de norske Bønders Manddom udi Gulbrandsdalen» som vart send til København, truleg i 1660—70-årom — i alle fall levde ein del av dei som var med i Kringenslaget om til rådvelde — er det fortald om at bodstikka gjekk dag og natt, så «mand aff huse sig samlet med deris geuehr udi en pas heder Kringlen hour vein var saa trang at der alene kunde Marsere Mand for Mand —» og vidare: «— de anstillet dette verch saa klogeligen som de lang tid udi Krigs erfarenhed kunde vert Exerocerit, hour offer de doch ruinerit Total —»

Bøndene måtte på grunnlag av meldingar dei hadde fått inn, truleg ha rekna ut kor lang den fiendtlige kolonnen her kom til å bli. Stigen var altså så smal at dei laut gå i rekkje på ein og ein, kvar mann laut da minst ha ein meter veg til rådvelde.

94

Når bøndene så fekk det nokonlunde talet på skottane — og det fekk dei sjølv sagt — så visste dei og kor lang kolonnen av hovudstyrka kom til å bli her i Kringom. Dei har så planlagd kampteigen sin noko breiare enn kolonnen var lang til, slik at dei kunne kringgå fienden i bae flankane og stengja han inne med same åtakket vart sett i verk, for da skulle — dersom reknestykket deira heldt — heile kolonnen av hovudstyrken vera innanfor kampteigen. Det vil altså seia at bøndene her planla høgje og venstre flankering — ein kampteknikk som nå blir øvvd som erfaring frå siste krig! — I småflokkar (lag) har dei så funne seg støe langs heile lia innanfor kampteigen, så langt opp frå stigen at dei ikkje skulle bli sett, men heller ikkje lenger, og med større flokkar i nørdre og søre delen av kampteigen. (Flankeringsstyrkar kallar ein det nå.) Vågåpresten H. P. S. Krag, 1794—1855, nemner ein slik styrke i nørdre delen i alle fall, og da var det nok slik ordna i søre delen og. Det var truleg her i flankane at dei helst «skansede seg for og gjorde mur, og reiste stene mange.» — Her kunne dei med førerimun laga i stand eit slag «spanske ryttrarar» så nære ovanfor stigen som dei trudde seg til for ikkje å bli oppdaga for tidleg. Det heile kunne vera førebudd på ein slik måte at det rusa på plass av seg sjølv når det avtala teiknet var gjeve at dei skulle sleppa laus og gå på. — Etter jordfunn å døma har heitaste hetoa stått nørdst i kampteigen — som rimleg og kunne vera. Da skottane brått var påtekne frå lia, var det ein heilt naturleg reaksjon at dei søkte saman til den kanten dei kom i frå. Men dei vart altså her stansa av sperringane som kom rusande på plass, og av flamkeåtak frå den flokken som låg klar til den jobben, samstundes som bøndene gjekk på etter heile lia. «De vare omringed i sønder og nord, det monne de mest fortryde.» —

Det er mykje truleg at bøndene nytta stökk og stein elles og, der det var gjenner i skogen. I dette brattle lendet og med det låke våpenutstyret bøndene hadde, måtte ein slik kampmåte vera nærliggjande og naturleg for dei. Det vart deira form for handgranatar og bombekastarar til å sjokkera fienden med, skapa panikk, og elles hindra han i å fylka seg i slagorden. Dette siste var sjølv sagt svarande viktig, samstundes som dei vart hindra i å lø børsene sine. Det var mange vendingar og mykje plunder med å lø ei slik børse som dei den gongen bruka — sjølv under fredelege tilhøve. Ein kan da lett tenkja seg til korleis det vart under dette uventa, bråsnøgge åtaket frå denne bratte lia, som før skottane fekk sukk for seg, var ei einaste hekssegryte med skyting, skrik og rabalder frå illtenkte, morske

Bræabygdi.

karar, som under steinrulling og steinkasting og fektning med ymse slags handfeng, kom rasande ned mot dei frå lia. Skottane fekk sakte anna å gjera enn å stella med dei tungvinte børsene sine. «De gave sig strax ad Klippen op og vilde de norske ombringe, de bleve ned kjørd med Stok og Sten, og måtte fra Klippen springe.» —

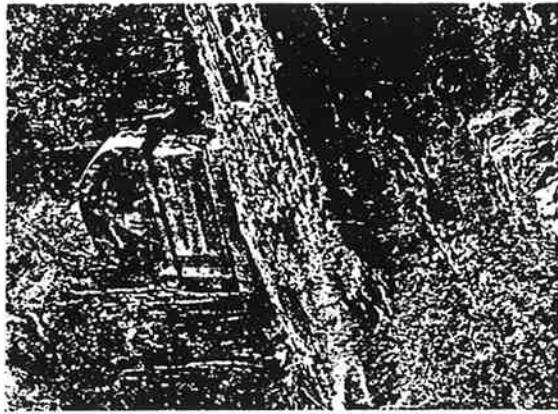
Det hadde sikkert vore sterkt understreka av bondeleiarane dette at skottane fram for alt ikkje måtte få høve til å fylke seg under kommando, og dermed få nytte ut ekserserkunsta si. Difor var det så viktig å få rydda føraren av veggen med ein gong og. — Salveskyting frå sluttia tropp under sams kommando (scharging) var den obligatoriske kampmåten den gongen. Men i slik kamp hadde ikkje bøndene mykje dei skulle ha sagt mot desse yrkessoldatane. Derimot var slike øvde soldatar — nettopp for skuld opplæringa si til å lyde kommando i fylking — mindre føre til å ta kampen opp *enkeltvis* og på eige *initiativ*. Bøndene vende altså på ein genial måte skottane sin styrke om til veikskap ved å tvinga dei til å ta kampen opp enkeltvis der dei sto på den smale stigen i brattlendet. Det var her «overraskelesmomentel» spela aller sterkast inn. I den augneblinden bøndene hadde fått skottane dit dei etter planen ville ha dei

før dei gjekk på, i den augneblinken hadde bøndene faktisk overtaket og visste det. — Skottiane skjønna da og snart at dei var fortapte. Stengde på tri kantar, hadde dei berre ein veg ut av den farlege «lonna», og det var å springa lukt på elva. Mange freista nok og denne siste og einaste utvegen til om mogleg å berga liv, men det syner seg her at bøndene hadde rekna med ein slik utgang på kampen, for på den andre sida var det folk som tok imot dei skottane som greidde å koma seg over. I ei melding som stathaldaren i Noreg den gongen, Enevold Kruse, sende kanslaren i København 3 veker etter slaget (17. september 1612) heiter det: «— Och huilke som iche. bleffue schott, haffuer giffued sig wdi Elfuenn sig at salvere och der bleffuenn drochnid, och huilke aff dennum leffuendis offuer Elfuenn komb bleffue doch aff Bønderne på samme siide strax ihjelslagene, som altsammen scheede och ere sig tildragett denn 26. Augusti seenist forledenn.» —

Ein kan difor ikkje skjønna anna enn at denne velta i Kringen-slaget mest må vera berre segn og fantasi, ei forstørring av dei rådgjerdene bøndene tok. Oberst Angell peikar og på at sume — kan henda — har vore huga til å minka den dugleiken bøndene her la for dagen, både til å planleggja og til å setja åtaket i verk. Eitt er i alle fall sikkert: Gjetordet om denne overhendige velta har i lange tider kasta skugge over den gløggt uttenkte og djervt gjennomførde planen til bondeleiarane i Kringen-slaget. —

Lektor Bondevik har og ved etterrøkjingane sine funne ut at segna om Pillar-Guri har mange veike punkt. Han meiner og at namnet må vera feil, og at det skal vera *Pillar-Guri*, av verbet *prilla* som tyder: «fingre, spille med fingrene» (Aasens ordbok) av di ho spela på prillarhorn. Men nok om det. — Han peikar på at det kan ha gått føre seg ei samanblanding med segner frå andre landsluter, der dei har liknande segner, og at det er mykje tvilsamt om det er rett dette med signala frå Seljordskampen og Storøya. — Nokon kvar lyt nok og undrast på korleis bøndene i Kringom kunne få noko tydeleg teikn eller signal frå Seljordskampen som ligg såvidt langt undan, men utelukka er det likevel ikkje. Dersom ein — slik det er nemnd i folketradisjonen — frå ein av hamrane der slengde utover ein lang, kvit vev, så såg ein det nok. Angell tykkjer berre at det er godt påfunne med desse signala, og seier: «Det var såleis eit dubbeltsignal, eller om du vil «semaforering» etter nymåten, gløggt uttenkt.» — Ynse av prova til Bondevik er heller veike her. Såleis der han seier: «At det skulle vera

naudsynt å få signal frå to om same sak, det er lite truleg.» — Jau visst er det truleg! Det er da så mangt i planleggjinga av Kringenslaget som peikar framover mot kauppåtar og rådgjerder som fyrst vart vanleg nytta langt seinare i krigssoga, at dette med sikkert og godt utbygd og presist signalsystem overraskar ikkje det minste. Men truleg var det heller ikkje om same sak at Pillar-Guri og bonden på hesten skulle melda. Pillar-Guri — dersom segna er rett — skulle vel helst *varsle* når fienden nærma seg kauptengen. Eit slikt forvarsel i nokonlunde god tid laut dei ha her, kven det nå var som varsla. Når

dette varslat kom, laut bøndene gå i stilling og i dekning, eller m. a. o. gjera klar til kamp. Leiarane laut nå gjeva sine aller siste ordrar og råd, og ta det siste overblikket at ikkje nokre skulle røpa stillinga deira. — Så vart alt stille, berre nokre kvasse augnepar vakta på bonden på hesten ute på Storøya, for han skulle da truleg gjeva teikn når teten av hovudstyrken nærma seg søre flankeringsstyrken og åtgjerdene der, teiknet som skulle løyssa ut åtakket. Det er forresten ikkje utruleg at skotet frå Berdon Segelstad var sjølve startskotet for åtakket. Det var sagt frå at ingen måtte skyta før han. Det var vel medan dei låg slik i stilla og venta, at det lettte på for mange av bøndene,

slik det er fortald. Vegen frå menneske til frontsoldat er nokre lunge steg, og mest kvalfulle er dei siste minuttia før elldåpen, det kan sikkert fleire av vår generasjon vitna.

Dersom bøndene i Kringom hadde ordna meldingsstenesta si så nokontunde slik som segna fortel — kven nå desse «sambandsfolka» var eller ikkje var — så var det etter si tid så gløgg uttenkt at det lyt vekka den største undring. Attåt dette å sjeva melding, skulle dei vera blikkfangarar for skottane, slik at desse ikkje såg allfor nøye på den farlege lia til venstre for vegen. Alt var her sett inn på eitt kort: brått, overraskande åtak over heile lina. Her låg sjangsen den einaste. Teiknet som skulle løysa ut åtakel, laut vera presist og klart, og er nok sikkert her, så må det vera at det utløytsande teiknet *ikkje* kom frå Seljordskampen. Det ville bli for uklart og upresist. Det ville vel heller ikkje ha overlata ein så avgjerande ting til ei ung gjente. Derimot kunne teiknet godt ha kome frå Storøya, men «gå på» signalet laut vera eit lydsignal, truleg eit skot, for det var ikkje mogleg å få god observasjon til eitt og same punkt frå heile denne lange skoglia der dei skulle ligga løynd, at det vart noko presisjon i åtaket. — Men kven det nå var som gav signala, visst er det i alle fall at både planleggjinga og gjennomføringa av åtaket var prikkfritt fråseggjort. Eit meir knusande nederlag enn det skottane her lei, er det svært få døme på i krigssoga vår, og det vekte og undring og ålgaum i lange tider etterpå. Under sjølv kampen må skottane ha mist på lag 200 mann, medan bøndene etter forteljningane hadde 6 fallne og 12 sára. Ikkje under at Kringenslaget vart eit førebilete for norsk forsvarskrig i lange tider frametter, ja, det er det vel på sett og vis ennå.

To hundre år etter Kringenslaget, da ufreden tok til på svenstegrensia i 1808, sa Kristian August til brigadesjefane sine: «I snevre pas må inn- og utgang sjøres umulig, bring Kringelen i erindring!» Og han sa vidare at det laut vera slutt med Sjuarskrigen sin kampmåte å berre bli liggjande i stillinga og halda den (defensivt forsvar). Ein laut gå til *åtak* (offensivt forsvar.) «Hadde bønderne der taget posisjon så var Sinclair trengt i sjønne.» sa han. — At ein feltherre av internasjonal klasse slik som Kristian August, to hundre år etterpå, nemner Kringenslaget som førebilete for norsk forsvarskrig, det lyt ein sakte ta som fullgodt prov på at dei den gongen såg noko meir i dette slaget enn det å berre sleppa laus ei velte. Kristian August nemner da heller ikkje velta, men understrekar dette med *sperring, flankering og offensivt forsvar*, prinsipp som er fullgyldige den dag i dag. — Slik peikar gjennomføringa av Kringens-

slaget framover mot ein forsvarsteknikk som mykje seinare skulle få si legale utforming av dei førande fagfolk. Dette gjeld og meldings- og signaltenesta. Ikkje så sjeldan nyttar vi uttrykket: sundt bondevett. Del sunde bondevettet har sjeldan teira slik triumf som det gjorde i Kringenslaget. Det tør henda det ikkje er av vegen å minna om dette i vår tid, da vi utan tvil har ei sjukleg hug til å apa etter alt utamlansk i herstellet vårt. — Norsk lende, norsk lynde og norsk røymsle er faktorar som ein gjer vel i å akta på når nytt skal byggjast opp.

Eit noko uklårt punkt i saga om Kringenslaget har vore væpninga åt bøndene. Det er fortalt at dei hadde spjut, øksar og

ljåar som dei hadde sett skaft på, og berre nokre hadde børser.

Når det gjeld børser, så tok det heller lang tid før dei vart åtmennt nytta i Noreg etter at dei var tekne i bruk ute i Europa. Dette hekk sjølvst mest saman med at Noreg ennå ikkje hadde nokon her, men og av den grunn at desse fyrste børsene var lite tenlege som jaktvåpen. Det var svært primitive våpen. Det tok mest eit heilt kvarter å lø og få brennt av eit skot. Lett hadde dei for å «klikke» og.

Fyrst innot 1600-talet kom børser vanleg i bruk i Noreg. Det var luntelåsbørser. Men boge og pil vart og nytta, og det i lange tider frametter. Ein god bogeskyttar kunne skyta 12 piler i minuttet.

Det som meir enn noko anna sette fart i bruken av børser her i landet, var påbodet om bondevæpninga i Kristian IV's lands-

lov, som kom i 1604, eller 8 år før Kringenslaget. Dette påbødte lydde slik: «Hver odelsbonde eller leilending, som bør paa fuld redsels gaard: han skal have en lang børsse med fyrtaas for, og nødtørftig krud og lod, en tesack og en øxe.» — Tesack var ein eineggja sabel, og øksa laut sjølv sagt vera med. Øksa har fylgt den norske bonden frå steinalderen til i dag, og er sjølv kulturgrunnlaget vårt (Riksvåpnet).

Det at dei norske bøndene fekk dette påbødet, var noko heilt eirestående i Europa den gongen. Både i Danmark, og i dei fleste landa elles, der var det *forbode* for bøndene å ha våpen. Dette kom seg av at det der var adelen som hadde all jaktrett, og dei høge herrane ville ikkje ha noko krypskytteri. I Noreg var det bøndene sjølve som hadde jaktretten, og verna om han og.

Som nemnt var påbødet om bondevæpninga 8 år gammalt da Kringenslaget vart utkjempa. Ein lyt difor tru at i alle fall ein del av dei pliktige nå åtte børsse. Børsene som bøndene fekk kjøpt, var på ein måte «subsidiert» av kongen, så dei ikkje skulle falla altfor dyre i innkjøp og påbødet bli eit slag i lufta. Men ein ting er å eiga ei børsse, ein annan ting om eigaren kan bruka ho. «Krud og lod» var dyre saker, så stor øvingsskytting vart det nok ikkje. Det er difor truleg at dei som mølte i Kringom, sjølv om dei hadde børsse med, leit meir på «de gamle gode» våpna sine enn dette nymotens påfynstret. Men «geuehr», og «chott» er nemnd fleire stader i kjeldeskriftene, ved sida av at Berdon Segelstad er namngjeven som prikksskyttar, så ein lyt gå ut frå at børsene var med og spela ei viss rolle. Men både når det galdt skottane og bøndene, så fekk dei snautt lødd børsene sine att, etterat dei hadde skote ut det skotet dei hadde i børsa da det bar laus, for ein må da gå ut frå at dei hadde «ladd og sikret gevær» på førehand, sjølv om dei av gode grunnar ikkje kunne ha «fyllt magasin». Når det er sagt at dei var rusta med ljaar, så kan dette svært godt tenkjast, og at det da skulle vera istaden for den påbodne «tesack».

Berdon Segelstad var truleg prikksskyttaren mellom dei, og ein kar med nervane i orden, med di han fekk det viktigaste oppdraget, dette å ta ut og skylte føraren. Overtruise som dei var, budde han seg vel og til dette meisterskotet sitt, er det sagt. Han sto til kule av sylvknappen sin — arvesylv. Kva anna skulle og dugge nå? — Det var da fedrearven som skulle verjast og!

Det måtte vera slik dei såg det, bøndene i Kringom. Det var heimen og heimegrenda dei ville verja. Da jobben var gjort, gjekk kvar heim til seg og sitt, det var ikkje meir med det.

Det var «heimevern» i si opprinnelege og mest reindyrka form. Midt i vår svartaste vanmaktstid som dette var, tenkte dei sikkert mindre på skyldnaden mot «konge og fedreland». — Nasjonal-kjensla var ennå ikkje så levande i folket vårt at den kunne inspirera til død. Likevel lyt ein sjå det som ein glimt av den verneviljen og sjølvstendetrongen som låg latent i bondesamfunnet, og som to hundre år etter slo ut i lys loge. Likevel hadde sikkert mange av bøndene greie på at den krigen som nå gjekk på mellom Sverige og Danmark-Noreg (Kalmarkrigen 1611—13) fyrst og fremst galdt *Noreg*. Det var kven som for framtida skulle ha suvereniteten over Finnmark og «høyheden over Norges krones strømmme, hvor den store færdsel gik på havet», krigen galdt. Vi nordmenn har god grunn til å minnst Kristian IV med takksemd for den kampen han her førde, for ved freden i Knærød i 1613, vart Noreg tilkjent suvereniteten over Finnmark til «evig tid». — Det var altså ingen uvedkomande sak for Noreg bøndene i Kringen stridde for, anten dei var heilt klår over det eller ikkje. — Men om Kringenslaget ikkje kan seiast å ha vore inspirera av riktstanken og nasjonal-kjensla i vidaste tyding, så gav det sikkert næring til slike tankar og kjensler i tida etterpå, og dermed og til verneviljen i folket vårt.

I det vakre diktet sitt om Hans Kolbjørnsen, som slost så djervt på Halden i 1716, har Jacob B. Bull lagt desse orda i munnen på Kolbjørnsen da han som fange sto for Carl XII: «Jeg slår ei for konge, jeg slår ei for stat, jeg slår for mitt hjem. De fattige hytter, jeg kjemper for dem, jeg slår for de grånende sten. De blånende tunder med solskytet brem, jeg elsker hver eneste en.» — Finare kan ikkje heimstadkjensla og verneviljen tolkast. Desse orda kunne med like stor rett ha vore sagt i samband med Kringenslaget. Gong på gong i saga vår, har det runne friskt hjarteblod i kampen for de «fattige hytter» og «de grånende sten». Det er her nasjonal-kjensla har sine djupaste røter og sitt innerste utspring.

Medan Kringenslytta — dei eldre og den nyare — i skiftande tider har stått der på svaberget i Bjørkelia, har heimegrendstanken vakse til rikstanke og heimstadkjensle til nasjonal-kjensle, og minnesteinar rundt i heile landet vitnar om vernevilje og blodoffer, — men livet lever.

S. Rudin.

Litt frå skulesoga i Sel.

Frambori ved årsmøtet i Gudbrandsdal Lærarlag på Otta 18. juni 1955 av Pål Drivenes.

Selsbygda ligg — som ho har lege alle dagar — ved allfarveggen — «Kongsveggen» gjennom Gudbrandsdalane. Dette har vel sett silt merke på folket og folkelivet her, både til godt og vondt. Farande folk, — det vere seg konge eller fant — har både gjevi og teki.

Daten er trong her i Sel med berg og bralle lier, og jordviddene som folket skulle søkje si næring tå, var heller avgrensa. — Men — fjellet er nært, og både folk og fe har søkt næring og helsebot på «kjøle» fram gjennom tidene.

Langt attende gjekk tidarskifta langsamt; men i nyare tider har livet fått ein mykje raskare rytme og eit meire oppjaga pulsslag, og i vår eiga tid held farten mest på å taka tevet frå oss, så oppteikne vi er med «å fylgja med». — Ja, vi har det så ynkeleg travelt at vi helst ville «innskrenke» oss til å «sende blomster» til vår eiga gravferd — så vi slapp å møte fram *personleg!*

I den tid det ingen offentleg skule var, fekk guten si opplæring hjå far, og sjenta hjå mor. Heimen var skulestad, og det vart heims ære — eller heims skam om borna skikka seg vel — eller ille.

Med det at «pietisma» fekk innpass ved Universitetet i Kjøbenhavn, og konfirmasjonen vart innført i 1736, veit vi at kravet til lesekunne vart sterkare. Den fyrste skulelova vart så gjeven i 1739. Hadde den lova vorti gjennomført som opphavleg tenkt, ville det med ein gong sett fot under skulestellet i landet. Men — vi veit òg korleis det gjekk.

Tidene var låke. Bygdafolket hadde nok med å halde nauda frå dør, mang ein gong. Når det no kom krav om nye utreidsler til skulestell, sette dei «bukkebein». Landsstyret laut fire og leggja gjennomføringa av skulelova i hendene på lokalstyringa og bygdafolket sjølve: amtmann, fut, prost, prest, lensmann og 4 av bygdens beste menn skulle avgjera korleis skulen skulle

ordnast i kvar enkelt bygd. M.a. ord: Det «stod og fall» med kor stor interesse embetsmennene hadde for skule og opplæring.

For bygdafolket galdt det å «setja bremsene på» for fullt, så utgiftene — som dei måtte bera åleine — vart minst moeleg. At det var nokor vinning ved å ha skule, var det vel heller fæ som såg — enda.

Det kan vel vera tidstypisk det møtet Ivar Kleiven fortel om (i «Drag or skulesoga», «Syn og Segn» 1898): «Anno 1742 den 3die Juni på gården Jørgenstad i Våge prestegjeld, i Sells Annex, indfandt sig på hans eksellense hr. general og stiftsbefalingsmand von Rappes vegne, efter skriftlig ordre sub dato 3die Martij, jeg Christen Pram, kongelig maj.st. foged over Gudbrandsdalens Fogderi, og jeg Joachim Pihl, provst over Gudbrandsdalens provsti og sogneprest for Gausdal prestegjeld, for at afhandte og regulere og fastsette skolevæsenet udi Waage prestegjeld. Hvornda var nærværende sognepresten velerverdige hr. Herman Treschow, kapellanen hr. Jens Borschenius og klokkeren Nils Pedersen, bygdeleismannen Hans Povelsen Tolstad og 4 af de bedste og kyndigste sognemænd.» —

Soknepresten og dei 4 bygdamenn hadde vori i hop tidlegare; men same hadde dei ikkje vorti. Presten ville at det skulle ordnast til ein skule som det var gagn i. Dei fire tykte ein fekk ta i minst moeleg: Det fekk gjera det med 1 lærar for hovudsokna og 1 lærar for Lalusgrenda, Heidal og Sel i hop. Råd til bygging av skulehus kunne ikkje koma på tale, så det fekk bli omgangsskule i desse grigrente bygdene. Lærariøna måtte bli i høgda 16 dalar om året for å halda skule frå vintermeltene (14. okt.) til midsumar (14. juli). Til dette kom då fri kost på skulestaden i den tida dei heldt skule.

Presten heldt på at det trongdest minst 7 lærarar til dei onlag 500 borna i bygdene. Då ville det bli nær 20 born i kvart skulehald, og kvart barn ville få 12 veker skule for året.

Enden på forhandlingane på Jørondstad vart at det skulle vera *omgangsskule* med 4 lærarar, 2 i Vågå hovudsokn, 1 for Lalm og Heidal og 1 på Sel. Løna skulle vera 16 riksdalar, og dersom det synte seg reint uråd å skaffa lærar for det, fekk ein løya seg til 20 dlr.

Løna åt lærarane skulle gå av «Skulekassa», som så alt fekk si inntekt ved skatt på bygdafolket: 1 ort 16 skilling (kr. 1,33) på «fullgards-menn», og så nedover til 4 skilling (kr. 0,13) på dei fattigaste husmenn. (Reknar ein pengeverdet 30 gonger så høgt som nå, ville det svare til kr. 4—kr. 40 i skuleskatt.)

Denne «fundatsen» som her var sett opp, skulle gjelde frå Mikkjelsmess (29. sept.) same året (1742).

Dei fire lærarane som Treschow skulle godkjenne, fekk ein velutarbeidd «instruks» å halde seg til: Dei skulle sjå alle born likt — ring som rik, og sjå etter så borna førde seg ordentleg både inne og ute i frilimen. Borna måtte ikkje «rives, drages, slåes, skjendes eller bandes». For «forseelser» skulde dei «alvorligen tiltales og formanes». Nyttå ikkje formaninga, skulle «de med riis straffes». Berre 2 av desse fyrste lærarane var bygdaungdomar, medan dei andre 2 var frå Lesja.

Ivar Kleiven forklarar dette at Lesja kunne «eksportere» lærarar både åt Lom og Vågå, med det at det all ei tid hadde vori fast skule på Lesjaverk for borna åt verksfolket — og andre vori etter påbod frå kong Kr. V.

Ein av desse 4 fyrste lærarane har vorti namnkjend til vår tid. Det er Knut Pederson Soksen, han som dei meiner er den aller fyrste som har skrivi viser på gudbrandsdalsmål.

Etter Kleiven skal Knut Soksen vera fødd på ein tå Svaregardom i Vågå i 1719 eller 1720. Men då guten var eit 6—7 år, kjøpte foreldra garden Uldalen i Sel, og det kan vera truleg at den same ætta sit i Uldalen no òg. Per-namnet har no i alle høve haldi seg i slekta til denne dag. Hausten 1742 vart altså Knut Svare eller Uldalen sett til omgangsskulelærer og klokkar i Sel. Han er den fyrste læraren i bygda eller «fundatsen» av 1742 — og den fyrste klokkaren i den noverande Selskyrkja, for ho vart bygd same året. Etter 7 år i Sel flytte Knut åt Heidal, for han gifta seg der og overtok bruket Soksen under Heringstad. Han vart no skulemeister i Heidal og på Lalm, klokkar ved Heidalskyrkja og underklokkar på Vågå.

«Soksen» — som han vart kalla — heldt skule til han var 75 år (i 1795). 6 år etter søkte han om pensjon, og han fekk ha det same i pensjon som han hadde hatt i løn, 16 dlr. Men han fekk nytte dette gode berre 2 år. Han døyddde i 1803. Om lærarar i Sel frå «Soksen» flytta åt Heidal i 1749 og fram til 1815 — eller i 2—3 mannsaldrar — er ikkje stort å finna i ei snøggvenda.

Det var vel så at ungdom med nokonlunde vit såg seg ein utveg til å sleppe soldattenesta ved å ta til som skulemeister. Dei fleste heldt vel ikkje på meir enn dei 7 åra som skulle til for å sleppe «lange Maren» — og knapt det.

Nokre namn kan da nemnast frå 1780 og fram over: Ole Østensen frå Lesja, Nils Haldogson, Per Vangen frå Vangen i Bræebygda, Hans To, Ola Amundson Bu og Jehans Ottbragden.

Ola Bu var visst lærar på Lalm i 10 år, og det er ikkje umogeleg at han var ein av storsongarane i den ille kjende striden mellom vagsverom og presten Wang om salmebøkyftet i 1808, da «n Jakob klukkar» og presten song ei salme or «Ev.-christelig Salmebog», og dei andre song ei onnor salme — or «Kingø». Haugerørsla hadde kanskje sett «stål» — til det «stålet» vagsverane er naturgjevne, så dei våga trasse både prest, prost og bisp — og vamm.

Dei rasjonalistiske prestane i Vågå mellom 1800 og 1830 hadde ord for å vera gode preikarar og teoretisk interesserte i opplysning; men dei var slivgjorde embetsmenn og vanta både evne og vilje til å gjera noko for skulen i bygdom.

I ei visitasmelding frå 1809 heiter det at «De unges kundskap var maadelig i Almindelighed» — i Vågå. I Heidal var ungdommen «raa og meget vankundig», — medan det berre på Sel var bra. Det kan vel vera at Haugerørsla hadde sterkare lak på Sel så ho sette sitt merke på ung som eldre, og det kunne merkast trong hjå folket til skule og opplæring.

I 1815 byrja ein 16-åring å halda skule på Selsverket. Det var Hans Hanson Pillarviken frå Lalm. Fyrste morgonen heldt han på å miste mødet — fortel han sjølv, då han såg ni lange karar — lengre enn han sjølv — kom inn i stugu der skulen skulle vera. Rett nok hadde Hans freista seg litt som lærar før, både heime på Lalm og i Heidal. Der hadde han vori att-i-staden for bror sin, som tente verneplikta lå seg som lærar. No hadde Hans Hanson fått sitt skotmålsbrev etter avlagd prøve for både prest, prost og bisp — i Vågåprestegarden. Og han hadde avgjevi teneste-eiden. Det gjekk «høgildeleg» for seg i den tid. Denne eiden, seier Pillarviken sjølv, har «summe tider kvilt tungt på meg».

Lærartida hans i Sel vara 7 år i fyrste omgang. I 1822 fekk han lærarpost i Kvam. Der gifta han seg og levde lykkeleg i si armød i 4 år. Då døydde kona hans frå både mannen og den vesle dotter deira. Dette vart eit så tungt slag for den nærtakande ungdommen at det reint spøkte for vitet hans.

Etter 2 års opphald kom han inn att i skulearbeidet i Sel, og heretter fall arbeidet hans mest på Nord-Sel. Det var Jehans Ottbragden han tok att etter, for Ottbragden ville vel heller drive garden sin enn vera skulemeister. Lærarløna var det ikkje frakt å leva av. — Men n Jehans hadde nok vori ein utifrå lærar, langt framme etter den tid. Han fortalde elevane sine frå søga, var glup til å skjera ut figurar og til å teikne. Dertil skulle han vera slik ein lenkt og finsleg og stillfarande

mann. Slektingen hans, Engebret Hougen har fortalt litt om han og den ty'lege heimen hans på Ottbragden. Dei eldre Housen-brørne har fortalt ymse småtrekk frå skulegonga hjå 'om Jehans.

Reine molsetnaden skulle visst føremannen til Ottbragden, Haldogson, vera når det galdt læremålar. Hjå honom skulle det helst gå på turr eksis lå innpugga remser. Men borna lika nok Haldogson òg, for han kunne den künsta å bli godvener med elevane sine.

Då så Hans Pillarviken byrja halde skule på Nord-Sel i 1831, fekk bygda ein lærar det ville stått ord lå under andre tilhøve.

4 år før — i 1827 — hadde Stortinget vedteki ei ny skulelov. Det nye ved denne lova var føresegnene om *lærarskular* (seminarier), at det skulle vera *fast* skule ved alle hovudkyrkjer, og at desse skulane skulle ha *fast skulestad*. Altså måtte det byggjast eigne hus åt fastskulane. Det vart òg fastare reglar for omgangsskulekrinsane og deira oppdeling i skuleroter.

Den gamle og nå blinde sokneprest Fietzens på Vågå gjorde ingen ting for å gjennomføre skulelova i Vågå-prestegjeldet. Han døyddo då òg i embetet sitt i 1830.

Så kom det ny prest og med honom ny fart i litt av kvart i desse bygdom. Det var Hans Peder Schmitter Krag. «Vågåprest», som sumaren 1831 kom flyttande frå Grong i Namdalen og tok inn for å kvile på Laurgard på Sel. Pillarviken hadde då haldi skule på Sel att i 6 veker. Skulestaden var Romundgard, grannegarden til Laurgard. Skulemeisteren hadde berre i elev den dagen, sonen på garden, Pål Romundgard, og så tok både læraren og eleven i veg for å helse på ny-presten. Dette møtet fekk visst mykje å seia for både prest og lærar, mest for læraren — truleg. Ei ny tid rann opp for skulemeisteren, det beste og rikaste år han kom til å oppleve.

Det 11 ára Krag var prest på Vågå, skapte han eit «miljø» omkring seg — og «fast-skulene» sin som fekk verknad vide i kring.

Krag fekk straks tiltru til Hans Pillarviken, og han skjõna at han her hadde for seg ein uvanleg utrusta lærar, og han gav læraren oppgåver som kalla på dei store og gode evnene hans. Pillarviken sjølv voks åndeleg under dette, og han fekk såpass sjølvtilitt at han våga å bruke sin store gjvnaad til å omgåast born og å lære frå seg det han sjølv hadde tileigna seg. Mellom anna fekk han det vande oppdraget å vera lærar for 22 gutar og 39 sjenter som var mellom 17 og 20 år. Han skulle lære dei

såpass kristendomskunnskap at dei kunne sleppe fram for presten.

Krag har notert i kyrkjeboka for Vågå: --- «disse, den 19. Oct. confirmerede Børn have gaaet til Forberedelse til Confirmation i 3½ Aar. Deels tungt Nemme, deels Fattigdom, deels egen og deels Foresattes Forsømmelse have lagt dem Hindringer i Veien.» Vågåkyrkja var stappfull ved denne konfirmasjonen, og «deene ungdomen gjorde god greide for barneierdomen sin — og det gjorde eit gripande inntrykk på kyrkjelyden,» fortel Ivar Kleiven. Her hadde Hans Pillarviken gjort godt arbeid!

Systerson åt Hans Hanson, Hans Torson Stensrud frå Heidal hadde gått på «fastskulene» hjå Krag. Han var ei tid omgangs-skulelærar i Bræbygda, og når selversungane kom på kyrkjegølvet, kappast desse to Hans-ane om kven som hadde dei flinkaste elevane. Denne kappinga hadde visst ikkje Krag noko i mot. Han kalla desse to lærarane for «parhestene mine».

Hans Stensrud tok sidan artium og studerte teologi. Han vart prest ved Botsfengslet. Men han døyddo alt i 1858, så han vart ingen gamal mann.

I midtlen av 30-åra hadde Krag hjelpt Pillarviken til så han fekk bygt seg ei stugu «under Håmårberget», ovafor garden Ulsvollen. Der heldt han nå skule i staden for å fara i kring på gardane. Over døra hadde han skoti ut namnet: «*Sels Faste Skole*». Housen-brørne har skildra skulen hjå denne merkelege mannen, som storparten av bygdafoiket — og andre — slett ikkje skjõna å verdsetja eller forleneste.

Då så Krag reiste frå Vågå, miste Pillarviken si hjelp og stølte, og han eldest og krokna under motgang og armod. Nokor hjelp hjå folk i bygda fekk han ikkje; han fekk ikkje ein gong den usle løna han skulle ha — alltid.

Molfallen og knekt slutta han i skuleposten sin 1845 med 8 dalar i pensjon — eller 30 års teneste. Den låke pensjonen vart grunnngjeven med at han var så ung. Det vart mest «svelt i hel» i «Sels Faste Skole», for noko av det siste Krag gjorde før han strauk, var å gifta Hans Hanson og halda «gjest'bød» for dei i Vågåprestegarden. — Og huslyden auka tid for tid, så på eit 8—10 år var det åtte munnar å mette. Hans nøyddest til å drive med vikariat som lærar. Ein vinter var han ved Fast-skulen på Vågå medan styraren var på seminariet, ein vinter huslærar på Tolstad og ein vinter omgangsskulelærar i Bræbygda.

I 1850 skulle «Nord-Gudbrandsdalens og Froens Lærereforening» halde sitt fyrste lærarmøte. Det var på tale å møtefast hjå

102

Pillarviken i «Sels Faste Skole» -- hadde vori. Men det endast med at møtet vart haldi i Fasts skulen på Vågå. Året etter (i 1851) vart det alt snakk om eit liknande møte på Sel. Men det møtet var det ikkje noko av, og Hans Hanson laut nøye seg med å gjera fest for nord-selverom med høgsteint festsong og tale.

Ei stor oppleving hadde Hans Pillarviken da han i 1857 var på Hamar under det store lærar møtet der og fekk sjå, høyre og tala ved Ole Vig — og andre åndsfrendar og yrkesbrøyr. Derifrå drog han til Kristiania for å vitja systemsonen, Hans Stensrud. Men det vart den gamle eleven hans frå Selsverket, nå høgvyrd litterat, Paul Botten-Hansen, som tok seg tå han og gjorde ære på den gamle læraren sin. Å tenkje attende på desse opplevingane var nok det store ljospunktet i tilværet dei siste åra. I 1857 vart elles pensjonen hans 4-dubla, etter søknad og føreteljing for Stortinget.

Han fekk elles ikkje nyle godt av den auka pensjonen meir enn 5—6 år. Han døydde 22. april 1863 og vart gravlagd ved Selskyrkja bededagen, 1. mai. At det var to andre gravferder der same dagen og der til messe, gjorde at Hans Hanson Pillarviken fekk ein stor gravferdshop.

19 år etter han var gravlagd, gjorde 5 av dei gamle elevane hans, mellom dei brørne Poul, Fredrik og Engebret Høngen, opplaket til ein minnefest for læraren sin, og i samband med den vart det avduka ein kleberstein på grava hans. Det var den 6. august 1882.

På steinen står det inngravi:

«Han virket med Aand under Armødens Kaar
Indvielsens Guld over Ungdommens Vaar.»

Etter at prost Krag flytte til Halden i 1842, ser det ut til at skulestellet i Vågå-bygdum har komi ned i ein baredal.

Ved bispevisitasen i 1848 møtte berre fjerdeparten av den møtpleiktuge ungdomen fram til overhøyring. Dette var så grovt at — «Undersøgelse bliver at anstille og Indberetning af afgive» heitte det. Det var anna slag enn ved førre visitasen eit 8—10 år tidlegare. Då var ungdomen i Vågå «provstiets beste».

Frå 1846 til 1852 har det vori ein lærar i Sel som heitte F. Holen. Namnet hans og kva tid han var her, står skrivi i ei 200 år gamal Kingo-salmebok «Sel kirkes alter tilhørende.» Det kan vera truleg at Jørgen Larsen Kringlen (eller Kringen) har teki alt etter honom. I ein likeså gamal bibel står eit vers skrivi på eit lappa blad:

«O at vi engang maa komme derop
Syngende med Fryd i blant englenes Trop
O i blant Englenes Glæde

O ja O ja
O Halleluja

Alle Guds Engle de fryder sig da
Til denne store Forsamling.

J. Kringlen
1854.

Jørgen Larsen Kringen er fødd i Kringom i Sel 1835. I juli 1857 sjekkk han ut frå Asker Seminar med hovudkarakter 2 (mg). I ein «fortegnelse» over seminaristar utgjeven i Arendal 1858 står heile karakterlista hans, og at han har stilling som «Annexkirkesanger og Omgangslærer i Waage». Dette var alltså den fyrste læraren i Sel med seminarutdanning. Gamle folk som sjølv hadde gått i skulen hjå «Jørn Kringom», har fortalt om han at han var ein dyktig lærar, — «og så var han så god til å syngje». Han fekk skuleborna til å syngje fleirstemt, og han dreiv eit songlag. Sonesonen, res. kap. Jørgen Kringen i Øvre Stjørdal fortel at han har ein sukkerkopp av sylv eller bestefaren. På den koppen står det inngravi: «Erindring fra Sells Sangforening til J. Larsen, Juni 1863.» (Han skreiv seg helst Jørgen Larsen.) Denne gåva må han ha fått då han flytte frå Sel og vart lærar og klokkar i Skjee sokn, Stokke i Vestfold. Den posten hadde han i 5 år. I 1868 kjøpte han seg gard og flytte til Arendal sokn i same bygda. Der var han lærar og klokkar til han slutta i 1902. Han vart ein velvyrd og mykje tilfrudd mann i Stokke.

Jørgen Kringen var all sin dag ivrig vinstremann og republikanar. Den radikale innstillinga hans førde til at serleg høgrefolk var etter han, m. a. for at han delte ut vinstre-aviser til elevane. I 1905 var 70-åringen den fyrste til å heise flagget etter unionsoppløysinga.

Som lærar hadde han ord for å vera nokså streng, fortel sonesonen. Men ved båra hans sa ein av dei gamle elevane hans, ein velvyrd mann i bygda, at Jørgen Larsen «elsket samnhet og hatet løgn».

Det var Jørgen Larsen Kringen som fekk den oppgåva å ordne skulen i «Midtre Sel» om frå «Omgangsskole» til «Fast skole». I 1848 vedtok Stortinget lova om «Almueskolen» i byom. Utover i 1850-åra var det i emning eit liknande lovarbeid for landsbygdum.

«Selskapet for Folkeoplysningens Fremme» hadde i 1855 oppmoda folk, som tykte at skulestellet burde omordnast, om å ta opp skulespørsmål til ordskifte og prøve å vekkje sans for skule og opplæring mellom folk utover bygdene. På dei store lærarmøta i Oslo 1854 og på Hamar 1857 vart ymse skulespørsmål tekne opp til drøfting. M. a. vart skuletilhøva i Vågå haldi fram som eit redselsdøme. Det var hevda at Vågå faste skule hadde 150 skuiepiiktige born. Alle desse skulle undervisast samstundes av berre 1 lærar. Korleis undervisninga då skulle bli, kan ein kanskje — eller kanskje ikkje — tenkje seg. Relt nok møtte vel aldri alle 150 fram i ein gong. Men berre det halve kunne vel greie seg langt!

Det kunne nok koma med at lærarane frå Krågs tid var oppøyde i å bruke den s. k. «Bell-Lancasterse Metode» eller «vekselundervisning» — med «lesetabellar» og «monitørar», der som dei skulle greia å halda ei slik «surve» i «ånden». Men folk lika ikkje så serleg at borna deira vart sette til å vera lærereistrar for «abc-kongane», dei var på skulen for å lære, sa folk, ikkje for å vera lærarar. Det har sidan vori håna mykje over «monitør-lærarane». Men når vi no praktiserar moderne gruppeundervisning, så finst det mykje likskap mellom den og den «Bell-Lancasterse Metodes». Det gamle kjem att i ny form — og med betre hjelpemiddel.

— Det var kan hende denne diskusjonen omkring det nye lovframlegget og om forholdet ved «Fastskulen» som er bakgrunnen for det vedtaket som vart gjort i «Waage Kommunebestyrelse» 9. des. 1858.

I ei utskrift av kommunestyreprotokollen, datert 16. mars 1865 og stila til O. Weggum og A. Bu, heiter det: — «efterat Kommunebestyrelsen ved enstemmig Beslutning havde vedtaget at *oprette en højere klasse ved Waage Fastskole og til skolen at opføre ny Bygning.*» Så citerar utskrivaren, ordførar Lunde frå protokollen: «I Forbindelse hermed udtalte Medlemmene fra Sel og Hedalen at Anexene vilde vedtage at tage Del i Bygningen som anført i Litra a på Betiingelse af Hovedsognet deltager i Opførelse af Fastskolehus i Anexerne om det skulde blive nødvendigt.»

I utskrifta er det så referert frå 4 møte utover året 1860:

17. jan. er det vedteke framlegg frå «Skolekommissjonen» om «Materialers Erleggelse in natura» til fastskulebygningen på Vågå.

8. mars ligg det føre framlegg frå «skulekom.» om at aneksa kvar for seg tek på seg å byggje sine egne skulehus «inden en bestemt tid og på bestemt sted». Saka vert utsett til skule-lova er ferdig-vedteken i Stortinget.

13. okt. — «Ved voteringen blev med 7 mod 6 st. afgjort at Fastskolebygninger samtidig bliver at opføre både for Waage Hovedsogn og Anexerne.»

28. des. kjem vedlaket frå 13. okt. att, for det var gjort med for knapt fleirtal. Denne gongen vedteck dei — samrøystes — at bygging av fastskulehus i aneksa skat utstå til skulane er ordna etter den nye skulelova.

Frå skuleåret 1861/62 heiter det i den gamle skuleprotokollen: «*Midtre Sells Fastskole*» — med «Pligtsskole» og «Frivillig skole». Det har valda nokså mykje bry å få skulen ordna om, ser det ut for. Det året er det innført 96 born i «Midtre Sells Skole-distrikt», og desse borna er oppdelt i «4 klasser», rettare ville det vera å kalla det aldersgrupper:

1. gruppe har 32 born,
2. gruppe har 28 born,
3. gruppe har 24 born og
4. gruppe har 12 born.

Frå hausten skulle alle ha møtt same dagen ein månads tid. Så byrjar dei å gå annankvar dag, slik at 4. og 1. gruppe møter saman og 3. og 2. gruppe saman. Ut i desember har så gruppene vorte skiltla om slik at 4. og 3. møter saman og 2. og 1. Det er såleis ordna som ein 2-delt skule. Men i 1. kl. vert det då 60 elevar og i 2. kl. 36 elevar. Rett nok møter aldri alle fram på ein gong. Likevel er det dagar ut på vinteren at det har vori samla over 40 born på ein gong. Ein enkelt dag møtte jamvel heile 48. Korleis skulle alle eige rom i ei vanleg stugu?

Frå skuleåret 1862/63 er det 18 veker «Lovbefalt og 18 uger til Frivillig Undervisning i Midtre Sells Fastskole». Det vart siste skuleåret åt Jørgen Larsen i Sel. Den 3. februar 1864 overtok Hans Leth Jordhøy frå Lesja posten som lærar og klokkar i «Midtre Sel» (Selsverket), og utskrifta frå 1865 viser at det var teke opp arbeid for å få bygt skulehus. Skulehuset som framleis er i bruk på Selsverket, må vera teke i bruk 1866/67. Ved skuleeksamen det året har sokneprest Selmer skrivi i protokollen:

103

«Aar 1867 den 11te Juli afholdtes skoleeksamen i *Skolehuset* for denne Skolekreds. Af de møtplektige Børn udeblev 7 uden at have meldt Forfald. Flere Børn røbede ret gode Kundskaber medens mange stode tilbage, især paa Grund af forsoømt Skolegang. Samtlige Børn formandedes til flittig og stadig skolegang.»

Omlag samstundes som skulehuset på Selsverket vart bygt, må øg skulehuset i Ottadalskrinsen vera bygt. Det er fortalt at Uppigard Asåren gav tomt til huset og Nedigard gav timber. Olaf Aasaaren fortel at far hans nådde til å gå på skule i det nye huset, og han var fødd i 1851, så huset må vera leke i bruk i 1866.

På Solgjem i Bræ'ebygdå vart skule-huset bygt like etter 1870, kanskje i 1871—72. Rekneskapen for bygsjninga viser at skulen kosta i alt 817 dlr. 9 skilling. Det vart kjøpt 2 stugubygningar av John Haugen for 210 dlr, medrekna tilkjøring. I 1876 løyvde Fylket 1200 kroner til dette skulehuset, svarande til det halve av kostnadsoverslaget som hadde vori 600 dlr.

På Nord-Sel vart det øg bygt skulehus ut i 1870-åra, og det vart 3 lærarpostar i bygdå.

Thore T. Kolstad frå Lesja var fyrst lærar i Sjørdalen på Vågå. I 1860-åra vart han lærar i Sør-Sel og gjekk mellom Bræ'ebygdå og Ottadalen i øver 40 år. I fyrste tida budde han i Kringom. Seinare budde han i skulehuset på Solgjem. Det er fortalt at han bar lesebøkene med seg mellom krinsane, for det var berre eitt sett lesebøker. Frå 1883 overtok Kari Ulmo småskulen i Sør-Sel, og ho heldt skule skiftevis på Solgjem, i Loftgårdsgrenda og Ottadalen. På Selsverket heldt Jordhøy skule i 10 år. Då flytte han til Skjåk. Der var han i 7 år. Så flytte han til Skoger ved Drammen, og der vart han i 30 år. Da han slutta som lærar, busette han seg på Otta.

I 1874 eller 75 overtok Johan Nygaard lærar- og klokkarposten på Selsverket. Han hadde posten i 40 år. I den tida var han ein av dei fremste i arbeidet for at Sel skulle verta eigen kommune, og han vart fyrste ordføraren i Sel.

På Nord-Sel var det ein seminarist Gleditsch ei tid. Kring 1875 vart Hans Knutsen Nygaard lærar der til sonen Knut Nygaard overtok etter far sin.

I tidbolken 1865—1880 vart det såleis bygt 4 skulehus i Sel, og skulen vart for det meste haldi der. Det vart haldi noko små-skule i leigde rom i Ottadalen, i Loftgårdsgrenda og i Skjelle. Omgangsskuletida var slutt.

ETTETANKER.

Boka forteller om livets kamp for tilværelsen - tenk på husmannsplassene og alt som fulgte med i det daglige liv, dyrking av sin egen lille jordflekk, stell av egne dyr i tillegg til arbeidet på hovedbruket. Med egne hester drev de også malmkjøring for Selsverket gruber inntil "stor-ofsen" i 1789. Eller de drev med skiferuttak. Det var store uttak på "baksida" av Lågen - altså på vestsiden. Etter opplysninger fra Ola Breden, Heradalen, har jeg nå fått vite at mange av plassfolkene drev med kjøp og salg av "krøtter".

Tenk på alle som dro nordover.

Vi ser for oss avskjedene fra Soljemsgrenda når familiene la ut på vandringen over Dovre, hvilke opplevelser hadde de, og hvem møtte de på sin vei? Hvor overnattet de, i hus eller lør langs veien?

Eller de som ga seg ut på det store eventyret "over there", uvisst om de ville få se sine nærmeste igjen noen gang.

Vi kan bare i all ærbødighet erkjenne deres pågangsmot i kampen for tilværelsen og kanskje konkludere med at livet er spennende og tross alt verdifullt.

Som en avslutning tar jeg med Luther's kjente salme som jeg antar var kjent for alle og hørte med til skole og konfirmasjonsundervisningen. Den ga nok trøst i livets alvor. Les den nøye!

Vår Gud han er så fast en borg, Han er vårt skjold og verge,
Han hjelper oss av nød og sorg og vet oss vel å berge. Vår gamle fiende hård Til strid imot oss står, Stor makt og arge list Han bruker mot oss visst, På jord er ei hans like.

Vår egen makt er intet verd. Vi var hel snart nedhugne; Men en går frem i denne ferd, For ham må all ting bugne. Vil du hans navn få visst? Han heter Jesus Krist, Den høvding for Guds hær I Ham kun frelse er, Han makten skal beholde.

Om verden full av djevlar var Som vilde oss opsluke, Vi frykter ei, vi med oss har Den som Guds sverd kan bruke. Er verdens fyrste vred Og vil oss støte ned, Han ingen ting formår Fordi alt dømt han går, Et Guds ord kan ham binde.

Det ord de skal vel lade stå Og utakk dertil have; Ti Gud han selv vil med oss gå Alt med sin Ånd og gave. Og tok de enn vårt liv, Gods, ære, barn og viv, La fare hen la gå! De kan ei mere få, Guds rike vi beholder.

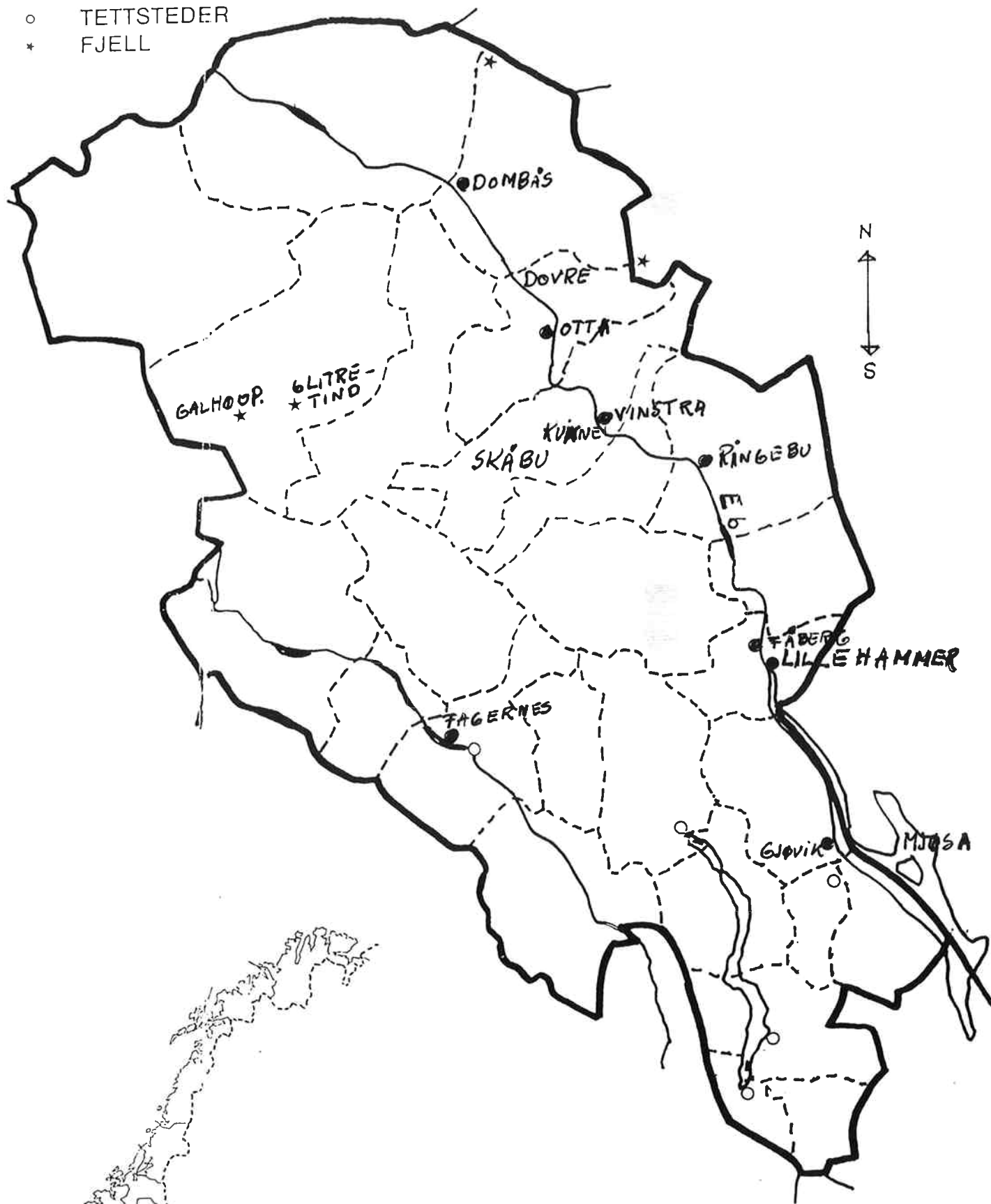

OPPLAND FYLKE

F | 1

- LANDEGRENSE
- FYLKESGRENSE
- KOMMUNEGRENSE
- BYER
- TETTSTEDER
- * FJELL

0 50 km

